
Aan de orde is de **stemming over een motie**, ingediend bij de behandeling van de **PKB Randstad 380 kV verbinding Haarlemmermeer Oost (31574)**, te weten:

- de motie-Zijlstra over het voor het traject Bleiswijk-Vijfhuizen kiezen voor ondergrondse gelijkstroom elektriciteitsbekabeling (31574, nr. 7).

(Zie notaoverleg van 6 april 2009.)

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van GroenLinks, D66, de PvdD, de VVD, de SGP, de PVV en het lid Verdonk voor deze motie hebben gestemd en de aanwezige leden van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

Aan de orde is de behandeling van:

- **de brief van het Presidium over een adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur over de wenselijkheid van alternatieve vormen van culturele vertegenwoordiging op specifieke locaties (31482, nr. 33).**

De **voorzitter**: Ik stel voor, conform het voorstel van het Presidium te besluiten en in te stemmen met de adviesaanvraag aan de Raad voor Cultuur.

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Bevordering duurzame arbeidsinschakeling jongeren tot 27 jaar (Wet investeren in jongeren) (31775).**

De algemene beraadslaging wordt geopend.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Voorzitter. We staan voor een gigantisch probleem. De onverbiddelijke crisis van het ongebreidelde kapitalisme raakt mensen heel hard. Duizenden werknemers zijn hun baan kwijtgeraakt, het aantal vacatures slinkt en de jeugdwerkloosheid groeit. Nu al zijn 85.000 jongeren werkloos. Dit aantal dreigt volgend jaar op te lopen tot 150.000. 55.000 jongeren behoren tot de harde kern van werklozen. Het mbo staat oog in oog met een dreigend tekort van maar liefst 150.000 stageplaatsen. Door de crisis willen 40.000 leerlingen in het mbo langer onderwijs volgen. Of daar geld voor is, is nog maar de vraag.

En wat doet het kabinet? Het kabinet verzuimt om snel met een plan te komen tegen de jeugdwerkloosheid. Terwijl er een heuse systeemcrisis heerst, komt het kabinet met een flutwet, die jongeren achteruit in plaats van vooruit helpt. Wij stemmen in met het doel van het wetsvoorstel dat wij vandaag bespreken, namelijk dat jongeren zo lang mogelijk naar school gaan of werken, zodat zij op eigen benen kunnen staan en een aangepaste toekomst tegemoet kunnen zien, maar de SP-fractie vindt dat het kabinet met dit wetsvoorstel naast de pot pist. De titel is weliswaar "Wet investeren in

jongeren" maar concreet gaat het om een forse bezuiniging van maar liefst 249 mln. in de komende jaren.

Met dit wetsvoorstel pakt het kabinet een belangrijk grondrecht af; het recht op bijstand voor jongeren onder 27 jaar. De SP-fractie vindt dit ongewenst. Met dit wetsvoorstel wordt niets toegevoegd aan bestaande mogelijkheden uit de Wet werk en bijstand voor gemeenten. Het kabinet zegt met deze wet de moeilijk bereikbare jongeren, jongeren met een arbeidshandicap, dakloze jongeren en jongeren die meerdere problemen tegelijk hebben, te willen bereiken, maar zij bereikt alleen maar het tegenovergestelde. Deze jongeren worden verder het moeras ingeduwd.

Ik zal achtereenvolgens ingaan op de verschillende onderdelen van de wet, te weten het recht op bijstand, de inkomensvoorziening, het werkleeraanbod en de rechten en plichten van jongeren, om te eindigen met de jongeren die niet worden bereikt met deze wet.

Artikel 20, lid 3, van de Grondwet luidt: "Nederlanders hier te lande die niet in het bestaan kunnen voorzien, hebben een bij wet te regelen recht op bijstand van overheidswege." Ook in het Europees Sociaal Handvest is neergelegd dat eenieder recht heeft op bescherming tegen armoede en sociale uitsluiting. Het is voor mijn fractie onacceptabel dat het kabinet met dit wetsvoorstel de bijl zet in onze grondrechten, zoals neergelegd in de Grondwet. Laat ik nogmaals duidelijk zijn, wij verschillen niet van mening over het doel dat jongeren idealiter naar school moeten of werken, maar wel over het middel om het recht op bijstand voor jongeren onder 27 jaar af te schaffen. De SP-fractie vindt het asociaal om de crisis of jeugdwerkloosheid te misbruiken voor het afschaffen van de bijstand voor deze jongeren. Ook voor jongeren onder 27 jaar moet een recht op inkomensvoorziening als sociaal vangnet blijven bestaan. Daarom heb ik een amendement ingediend op stuk nr. 18. Ik hoor hierop graag een reactie van de staatssecretaris.

Het afschaffen van het recht op bijstand heeft een averechts effect, omdat dit juist de groepen met veel problemen raakt die het kabinet zegt te willen bereiken, zoals zwerfjongeren, tienermoeders, jongeren met een arbeidshandicap en andere werkloze jongeren. Deze groepen hebben vaak eerst een inkomen nodig om een dak boven het hoofd te kunnen krijgen, de problemen op te lossen en dan inderdaad te gaan leren of werken. Een goede diagnose kost nu eenmaal tijd en de jongeren hebben in de tussentijd een inkomen nodig om die problemen te kunnen oplossen. Alle jongerenorganisaties noemen het belang van het recht op bijstand als wisselgeld voor een normaal bestaan. Deze groepen worden afgeschrikt als zij dat niet krijgen. Dan raak je hen kwijt en duw je hen verder de problemen in, met als gevolg dat er nog meer dakloze jongeren zullen zijn.

Dan kom ik nu op de inkomensnormen. Als je dan eenmaal ja hebt gezegd tegen een werkleeraanbod, krijg je, als je onvoldoende inkomen genereert, een inkomensvoorziening. De normbedragen komen overeen met de bedragen die in de Wet werk en bijstand staan. Als je echter 21 of 22 jaar bent en je woont op jezelf, heb je gewoon dikke pech, want investeren in deze jongeren betekent volgens het kabinet in de praktijk dat je met deze wet € 220 minder krijgt. De SP ziet geen enkele reden om 21- en 22-jarigen de armoede in te duwen. Het is algemeen bekend dat een inkomen op bijstandsniveau

Karabulut

geen vetpot is. Voor veel mensen is het iedere maand weer met veel moeite de eindjes aan elkaar knopen. Daarom moeten de normen voor een inkomensvoorziening voor 21- en 22-jarigen gewoon aansluiten bij de huidige normbedragen in de Wet werk en bijstand. Hiertoe heb ik het amendement op stuk nr. 10 ingediend.

Het kabinet zegt dat de Wet investeren in jongeren gericht is op duurzame arbeidsparticipatie. Daar is de SP het volmondig mee eens. Het moet gaan om duurzame arbeidsparticipatie, maar dan moet dat natuurlijk wel in de wet staan. Het wordt veelvuldig genoemd in de toelichting, maar in de wettekst schittert deze formulering door afwezigheid. In artikel 5 wordt slechts gesproken van "algemeen geaccepteerde arbeid". Dat is volstrekt onvoldoende en komt niet overeen met wat in de toelichting staat. Daarom heb ik amendement op stuk nr. 17 ingediend, zodat ook in de wet heel duidelijk komt te staan dat het moet gaan om duurzame arbeidsparticipatie.

Voor de inhoud van het werkleeraanbod verwijst het kabinet door naar gemeenten, die het aanbod concreet moeten invullen. In de tekst van de toelichting wordt veelvuldig Work First genoemd. Dat is nu niet bepaald altijd maatwerk. Het zal betekenen dat jongeren in de praktijk moeten werken voor de uitkering. De SP is hier geen voorstander van. Wat ons betreft, moet werk gewoon lonen. Als jongeren dan echter tijdelijk op Work First zitten of vrijwilligerswerk doen, mag daar best een onkostenvergoeding of premie tegenover staan. In het wetsvoorstel geldt dit voor jongeren niet. Als zij een onkostenvergoeding krijgen of een premie, als zij bezig zijn met terug te keren naar die arbeidsmarkt, moeten ze die gewoon weer inleveren. Dat is werken en toch niets opschieten. Dat is niet bepaald investeren in de toekomst van jongeren, maar hun die toekomst ontnemen. Om dit te veranderen, heb ik een amendement ingediend op stuk nr. 19.

De plichten van jongeren staan duidelijk omschreven in het wetsvoorstel. Wat mij betreft ontbreken de rechten. Die moeten gemeenten nader invullen, zegt het kabinet. Zo kan dan de ene gemeente Work First standaard gaan aanbieden, terwijl de andere bijvoorbeeld wel werk maakt van maatwerk. De ene gemeente zal jongeren horen, de andere minder of niet om tot haar besluit te komen. Dat kan toch niet de bedoeling zijn? De rechten van jongeren moeten nader omschreven worden in de wet. Het is niet meer dan logisch dat jongeren, als ze er niet uit komen of als er een verschil van mening bestaat, het recht krijgen om onafhankelijk advies in te schakelen, bijvoorbeeld van een onafhankelijk arbeidsadviseur, een arts of een begeleider van de jongere. Onafhankelijk advies inschakelen moet dus niet voorbehouden zijn aan het college, maar geldt zeker en vooral ook voor jongeren. Stel dat je twijfelt, dat je even niet meer weet of het aanbod je wel past, dan moet contra-expertise een optie zijn. Dat moet gewoon in de wet staan en hiertoe dient het amendement op stuk nr. 16.

Dan kom ik op het punt van de jongeren die vooral niet bereikt worden met deze wet. In de memorie van toelichting zegt het kabinet zich ervan bewust te zijn dat met het bereiken van dit wetsvoorstel niet in één keer een volledig sluitende aanpak van alle inactieve jongeren zal kunnen worden bereikt. Toen ik dat las, dacht ik dat dit nogal zwak uitgedrukt is. De groep jongeren die tussen wal en schip valt, zwerft, schulden heeft, met

psychische problemen kampt of uitvalt op school, heeft niets aan dit voorstel. Sterker nog, dit wetsvoorstel zal deze jongeren alleen maar afschrikken, terwijl de professionals buitenspel worden gezet. Het is daarom van belang dat deze jongeren een vaste begeleiding krijgen. Dat hoeft niet per se een gemeenteambtenaar te zijn. Het mag ook een jongerenwerker zijn of iemand van de opvang. Is het kabinet hiertoe bereid? Het geldt dat het kabinet zegt te willen besparen – ik noem het de bezuiniging die samenhangt met deze wet – kan bijvoorbeeld in deze begeleiding geïnvesteerd worden. Het kabinet schrijft in de memorie van toelichting dat het een reeks van voorzieningen moeten zijn ten behoeve van duurzame arbeidsparticipatie. De gemeente moet de jongeren blijven volgen. Dat vereist een investering.

Een van de belangrijkste aanbevelingen van het rapport van de Algemene Rekenkamer, Aanpak harde kern jeugdwerklozen, is dat jongeren behoefte hebben aan een vaste begeleider in het woud van instanties en regels. De samenwerking tussen instanties loopt vaak immers vaak mis. Gaat het kabinet zorgen voor zo'n begeleider?

Het kabinet zegt te investeren in jongeren. In plaats daarvan komt het met een wetsvoorstel met een ordinaire bezuiniging van 249 mln. in de komende jaren. In het crisisplan zegt het kabinet 250 mln. te willen investeren tegen de jeugdwerkloosheid. Het is een gemakkelijke rekensom: het kabinet investeert welgeteld 1 mln. ter bestrijding van de jeugdwerkloosheid. Er wordt 80 mld. geïnvesteerd in de banken en 1 mln. als het gaat om de jongeren en de toekomst van ons land. Dit kabinet zou zich moeten schamen. Ik vraag de staatssecretaris om eerlijk te zijn. Is dit wat zij wil? Is dit haar manier om de meest kwetsbaren te beschermen en de mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt vooruit te helpen? Volgens mij kan het antwoord alleen maar "nee" zijn.

Het voorliggende wetsvoorstel is ongewenst, ongepast en bovenal overbodig. Het is ongewenst omdat het jongeren een grondrecht afpakt dat iedere Nederlander geniet, het recht op bijstand. Het is ongepast omdat de SP van het kabinet verwacht dat het in de crisis iets doet tegen jeugdwerkloosheid in plaats van jongeren verder in de problemen te brengen. Het is overbodig omdat het helemaal niets toevoegt aan wat gemeenten nu al moeten en kunnen doen om jongeren aan een baan of opleiding te helpen. Sterker nog, door dit wetsvoorstel zal de groep jongeren met veel problemen die zich nergens melden dat nu al helemaal niet meer doen. Er moet dan ook echt geïnvesteerd worden in jongeren. Het kabinet moet met een plan tegen de jeugdwerkloosheid komen. Kabinet, ga daarmee aan de slag!

De heer **Van der Vlies** (SGP): Niemand zal ontkennen dat mevrouw Karabulut een stevig en kritisch verhaal houdt over het wetsvoorstel. Daartoe heeft uiteraard elke fractie het recht. Het verbaast mij echter enigszins dat zij in haar laatste alinea's weinig onderscheid maakt tussen jongeren die kunnen werken en het willen en jongeren die kunnen werken en dat om de een of andere reden niet willen. Het is helder dat wij royaal moeten zijn voor iemand die niet kan werken. Maar iemand die wel kan werken, maar dat om de een of andere reden niet wil? Daar hoort natuurlijk een verhaal bij, bijvoorbeeld over psychische factoren. Mevrouw Karabulut heeft daarvan een opsomming gegeven. De samenleving mag daar

Karabulut

toch kritische vragen over stellen en mag toch enige druk zetten op behoud en genezing van betrokkenen?

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik heb nergens gezegd dat dat niet mag. De goedwillende jongeren moeten wij niet straffen door hun het recht op inkomensvoorziening af te pakken. Er moet gezorgd worden voor banen, stages en opleidingen. Jongeren die daaraan niet mee willen doen, moeten aangepakt worden. Dan moeten er sancties volgen. Dat is nu in de Wet werk en bijstand al het geval.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Dat verhaal kan ik plaatsen voor de eerste categorie jongeren die mevrouw Karabulut noemde, maar niet voor de tweede categorie. Ik doel dan op de jongeren die niet bereikt worden door dit wetsvoorstel. Ik had daarbij ook dit onderscheid verwacht.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Bij jongeren die kampen met psychische problemen, die dakloos zijn en noem maar op, zal sprake zijn van enige onwil. De vraag is echter of deze jongeren met dit wetsvoorstel worden bereikt. Mijn antwoord is "nee".

□

De heer **Bosma** (PVV): Mevrouw de voorzitter. De Wet investeren in jongeren is in de optiek van de PVV-fractie een verbetering ten opzichte van de huidige situatie. De werkloosheid onder jongeren is hoger dan gemiddeld en het feit dat ongeveer 25.000 jongeren in de bijstand zitten in plaats van dat zij leren of werken, is een ongezonde situatie zowel voor betrokkenen als voor de samenleving.

Jongeren die gezond zijn van lijf en leden horen natuurlijk niet in de bijstand. Voor hen mag een uitkering niet voorop staan, maar moet toetreding tot de arbeidsmarkt voorop staan. Een werk- of leeraanbod aan jongeren en het bieden van een inkomensvoorziening als zo'n aanbod wordt geaccepteerd, is dus een goed uitgangspunt.

Het is ook terecht dat een inkomensvoorziening vervalt als een werk- of leeraanbod wordt geweigerd. Door een uitkering niet meer voorop te stellen, is het overigens ook terecht dat deze benadering buiten de sfeer van de Wet werk en bijstand valt en in een aparte wet wordt geregeld. Ik heb echter nog de volgende vragen bij deze Wet investeren in jongeren.

Allereerst lijkt het toch een groot manco van de wet te zijn dat er geen meldplicht is voor de jongeren. Hierdoor is het risico groot dat juist de harde kern van de probleemjongeren zich niet zal melden waardoor de wet natuurlijk heel veel aan kracht en effectiviteit inboet. Het zijn juist de probleemjongeren die bereikt moeten worden. Zij zijn het probleem dat moet worden opgelost. Hoe ziet het kabinet dit? Als een meldplicht echt onmogelijk is, vraag ik het kabinet hoe de jongeren worden bereikt die niet van het werkleerrecht gebruik willen maken. Het kabinet legt de bal nu wel heel gemakkelijk bij de gemeenten. Ik krijg graag een duidelijker visie op dit vraagstuk.

Hoewel het kabinet hoopt dat bijvoorbeeld door mond tot mond reclame veel jongeren over de streep worden getrokken, zullen er velen zijn die er een wat onverschilliger houding op nahouden dan het kabinet wenst. Jongeren die geen werk of scholing accepteren en

daardoor geen inkomensvoorziening krijgen, hebben toch geld nodig. Niet iedereen heeft royale ouders.

De heer **Nicolai** (VVD): De PVV-fractie heeft al eerder het punt gemaakt dat eigenlijk iedere jongere zich zou moeten melden. Dit kan waarschijnlijk juridisch niet, maar de PVV vindt dit nog steeds heel gewenst. Ik begrijp dit niet. Je moet je melden als er een probleem is of als je geld wilt, maar wat als je geen probleem maakt en geen geld wilt? Ik welke communistische wereld leeft de PVV dat toch iedereen zich moet melden?

De heer **Bosma** (PVV): Deze wet beoogt een probleem aan te pakken en als de jongeren ongrijpbaar zijn – en dat zijn zij nu – wordt het probleem niet aangepakt. Volgens de wet wordt er een aanbod gedaan, maar als de mensen zich niet melden en je weet niet hoe de vork in de steel zit, kun je het probleem niet aanpakken. Ik ben het met de heer Nicolai eens dat de Raad van State vraagtekens heeft gesteld bij het melden, maar als jongeren ongrijpbaar zijn, kun je ze ook niet te pakken nemen.

De heer **Nicolai** (VVD): Ik blijf dit een beangstigend wereldbeeld vinden van de heer Bosma. Als iemand geen geld vraagt en geen problemen veroorzaakt, waarom zou hij zich dan bij de overheid moeten melden om in de gaten te worden gehouden?

De heer **Bosma** (PVV): Ik heb zojuist al geantwoord op die vraag. Deze wet beoogt iets aan te pakken en het gaat juist om de probleemjongeren. Dan moet je in kaart kunnen brengen wat er rondloopt. Nu wordt de bal bij de gemeenten gelegd en wordt er gezegd en gedacht dat het door mond tot mond reclame allemaal wel goed komt. Dit lijkt mij een ijdele wens.

Het is ook nog niet duidelijk hoe wordt bepaald wanneer iemand niet geacht wordt te kunnen werken of leren en dus toch een inkomensvoorziening krijgt. Ik vraag het kabinet om voor de gemeenten heel duidelijke grenzen te formuleren. Is er bijvoorbeeld geleerd van het gedrag van gemeenten die bij de uitvoering van de Wet werk en bijstand veel te veel mensen vrijstellen van de sollicitatieplicht?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Excuses, ik stond iets te laat op, maar ik schrok ook van het maatschappijbeeld van de heer Bosma. Ik moest denken aan een politiestaat waarin alles geregistreerd moet worden en iedereen zich moet melden. Ik borduur nog even voort op de vraag van de heer Nicolai. Je vraagt geen geld van de Staat, dus je wilt geen uitkering trekken, zoals de heer Bosma het altijd noemt, en je zorgt niet voor problemen, dus niet voor overlast en criminaliteit. Waar bemoeit hij zich dan mee?

De heer **Bosma** (PVV): Dit is de derde keer dat mij dezelfde vraag wordt gesteld. Ik kan natuurlijk antwoord een en antwoord twee herhalen. Het spijt mij dat ik de heer Dibi heb laten schrikken en dat hij meende dat hij uit zijn bankje naar voren moest komen. Ik meen dat hij in ieder debat de positie van de PVV neemt en daar dan 100% bij optelt. Vorige week beschuldigde hij mij er al van dat ik alle scholen wil veranderen in bunkers. Nu dicht hij mij een communistisch wereldbeeld toe.

Bosma

De **voorzitter**: Nee, dat zei de heer Nicolai.

De heer **Bosma** (PVV): Dat is waar, dat zei de heer Nicolai. Neem mij niet kwalijk.

De heer **Dibi** (GroenLinks): De heer Bosma moet juist blij zijn dat ik hem niet negeer maar het democratische debat met hem zoek in het parlement; dat doe ik nu. Hij is voorstander van een meldplicht. Dan moet hij overtuigend uitleggen waarom zo'n meldplicht nuttig is als iemand geen beroep doet op de Staat en niet voor problemen zorgt. Dat heeft hij nog niet gedaan, dus daarom stel ik de vraag nogmaals.

De heer **Bosma** (PVV): Als dat niet gebeurt – daar is de heer Dibi blijkbaar voorstander van – is dit wetsvoorstel een wassen neus. In dat geval weet je niet wat voor vlees je in de kuip hebt.

Voorzitter. Kan de garantie worden gegeven dat niet veel te veel jongeren worden vrijgesteld van werken of leren op grond van slecht omliggende sociale of andere omstandigheden? Een ander punt dat vraagtekens oproept, is dat jongeren na een weigering om een werk- of leeraanbod te accepteren zich steeds opnieuw kunnen melden voor zo'n aanbod. Het is een soort procedures stapelen. Hoe wordt misbruik tegengegaan? Op deze manier kan immers steeds een inkomensvoorziening worden veiliggesteld gedurende de tijd die een gemeente nodig heeft om een werkleeraanbod te doen. Die periode is nauwelijks afgebakend.

Een andere punt zijn de sancties. Bij ernstig wangedrag in de werk- of leersituatie kan de inkomensvoorziening verlaagd worden. Waarom wordt men in zo'n geval niet gelijk uitgesloten van het recht op een werk- of leeraanbod? Het kabinet moet deze grens stellen, zodat de omgevingen waarin wordt gewerkt en geleerd, worden gevrijwaard van wangedrag. Jongeren moeten niet de kans krijgen om de zaak bij herhaling te verzieken.

De **voorzitter**: Dan geef ik het woord niet, zoals op de sprekerslijst staat, aan mevrouw Van Gent, maar aan de heer Dibi. Dat valt me nu pas op. Ook heb ik nog niet gezegd dat mevrouw Koşer Kaya wel had willen deelnemen aan het debat, maar dat zij in een ander debat in dit huis zit. Zij kan niet op twee plekken tegelijk zijn.

□

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter, ik vervang mijn zeer gewaardeerde partijgenote Wilhelmina van Gent. Zij zal het niet leuk vinden dat ik haar Wilhelmina noem, maar zo heet zij echt.

De **voorzitter**: Maar het lucht u op.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ja, het lucht mij op. Ik ben ook wel blij dat ik haar vervang in dit debat, want wij spreken al heel lang over deze Wet investeren in jongeren. Ik was daar altijd van onder de indruk omdat ik dacht: jeetje, het kabinet gaat echt investeren in jongeren. De heer Aboutaleb, de huidige burgemeester van Rotterdam, zei altijd: wij moeten jongeren niet op hun 21ste al met pensioen sturen. Dat was mij uit het hart gegrepen. Het beloofde wat: focussen op jongeren

door begeleiding, scholing, arbeidsparticipatie, verbetering van hun maatschappelijke positie en een sluitende aanpak in het jeugdbeleid. Dit is belangrijk omdat investeren in jongeren nu urgenter is dan ooit. Als wij nu niets doen, dan stijgt de jeugdwerkloosheid in 2010 naar 18,5%. Dat is schrikbarend, aangezien met 8,5% de teller al op 72.000 werkloze jongeren staat.

Het is een cliché maar o zo waar: de jeugd heeft de toekomst. Als straks de babyboomers met pensioen gaan, hebben wij iedereen die nu jong is, hard nodig om de tent draaiende te houden. Daarvoor moeten de jongeren van nu tegen die tijd met zijn allen de handen uit de mouwen steken. Al lijkt het nu ver weg, wij moeten dit nu al serieus nemen en beseffen dat jongeren die nu langs de kant staan, mogelijk de langdurig werklozen van morgen zijn.

Wij moeten jongeren inderdaad niet op hun 21ste met pensioen sturen, maar ook niet op hun 21ste al de goot in drijven. Dat dreigt te gebeuren met dit wetsvoorstel. Ik was blij met alle voornemens, maar schrok van de uitwerking in het wetsvoorstel. Het lijkt er namelijk op dat de kansen voor jongeren om aan de slag te gaan, kleiner worden dan nu. De kracht van de huidige Wet werk en bijstand met de work-firstaanpak is nu juist dat gemeenten zelf creatief kunnen zijn om jongeren aan het werk of op school te krijgen. Ze hebben daarin een eigen vrijheid. Wat past goed bij deze jongere en wat bij die? Deze jongere heeft een stok achter de deur nodig, maar die is heel bereidwillig en heeft ambitie en wil misschien juist op een hoger onderwijsniveau starten. Kortom, in het gesprek met een jongere kun je bepalen wat het beste past. Door je nu op landelijk niveau te gaan bemoeien met het maatwerk van gemeenten, creëer je juist problemen. Het is een beetje ironisch dat de vader van dit wetsvoorstel het zichzelf als burgervader van Rotterdam moeilijker maakt. De cruciale vraag is: wat biedt de Wet investeren in jongeren – eigenlijk moet die gewoon "wet bezuinigen op jongeren" heten – meer dan de Wet werk en bijstand? Deze vraag wordt gesteld door het werkveld en de Raad van State. Graag krijg ik een reactie van beide staatssecretarissen.

De heer **Biskop** (CDA): De heer Dibi zegt dat maatwerk meer op zijn plaats zou zijn geweest dan dit wetsvoorstel. Dit wetsvoorstel stelt gemeenten toch in staat om een werkleeraanbod te doen, waarmee zij maatwerk kunnen leveren?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ja, maar dat kan ook met de WWB. De enige verandering die ik in de huidige wet heb kunnen vinden – ik begrijp nu waarom deze wet nodig is – is een bezuiniging van 143 mln. Volgens mij is deze wet gewoon ingediend als ordinaire bezuiniging.

De heer **Biskop** (CDA): Dan heb ik u verkeerd begrepen, want ik meende te horen dat u uw betoog begon met de opmerking dat deze wet het maatwerk dat er al was niet mogelijk zou maken. Ook in deze wet is dat maatwerk mogelijk, zegt u?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Mijn vraag aan u is – misschien moet u die beantwoorden in uw eigen inbreng – wat de toegevoegde waarde is van deze wet. Die vraag stel ik niet alleen, maar ook de Raad van State, de FNV, FNV Jong, Divosa en de VNG. Een groot aantal

Dibi

organisaties vraagt zich dus af waar dit kabinet mee bezig is en dat vraag ik mij eigenlijk ook af.

Ook ik vind dat je op je 21ste niet met pensioen kan, maar ook zeker niet in de goot moet belanden. Kwetsbare jongeren die nu langs de kant staan – dat dreigen er alleen maar meer te worden – worden door deze wet niet bediend. Sterker nog, zij krijgen de boodschap van het kabinet: als je bij ons op bezoek komt, krijg je een aanbod en als je dat aanbod niet accepteert, heb je pech want je krijgt geen uitkering, maar we hebben je dan wel in beeld. Dat is een heel erg afschrikkend beleid richting jongeren.

Ik noem een voorbeeld. Stel je klopt bij de gemeente aan omdat je er iets van wilt maken. Je denkt: ik heb te lang niets gedaan met mijn leven en ik wil er nu echt iets van gaan maken. De ambtenaar bij de dienst werk en inkomen, of hoe die ook heet, zegt: wij hebben nog wel een opening als toiletjuffrouw bij de McDonald's. Dan moet je dat maar slikken. Deze wet biedt jongeren geen recht om zelf ook invloed te hebben op het werkaanbod. Ook ik zeg dat jongeren niet te veel moeten zeuren als zij een aanbod krijgen, maar zij moeten daar wel enige zeggenschap over hebben. Zij moeten niet zomaar alles hoeven accepteren wat op ze afkomt. De fractie van GroenLinks wil dat jongeren meer zeggenschap krijgen over hun eigen leven en toekomst. Is de staatssecretaris bereid om jongeren die zeggenschap ook te geven en die wettelijk te verankeren? Ik overweeg hierover een motie in te dienen.

Ik zie deze wet ook in lijn met andere wetten rondom jongeren waarbij ik toch het gevoel krijg dat jongeren worden beschouwd als wegwerpm medewerkers. Ik doel met name op de Flexwet op grond waarvan iemand het ene tijdelijke contract krijgt, vervolgens een ander en daarna het derde, waarna hij weer verder kan gaan zoeken naar een andere baan. Wij willen dat ook jongere werknemers gewoon een sociaal minimum krijgen, dus dat zij kunnen rekenen op goede arbeidsvoorwaarden. Het is niet de bedoeling dat er van alles met ze kan worden gedaan omdat ze jong zijn.

Nu gebruiken de gemeenten de leuze "work first". Wij zouden zeggen "scholing first and work second". Het idee dat ook Ingrado aandraagt, namelijk scholing boven werk, werk boven uitkering, spreekt GroenLinks heel erg aan. Het eerste aanbod dat jongeren moeten krijgen als zij bij de gemeente belanden, moet zijn om weer naar school te gaan. Geef de jongeren echt perspectief. Dat kan gewoon door onderwijs, onderwijs en nog eens onderwijs. Met de huidige krapte op de arbeidsmarkt is dat nog belangrijker dan normaal. Ik overweeg ook op dit punt een motie in te dienen.

Ik heb een vraag aan de staatssecretaris van SZW, omdat zij volgens mij jaren met haar poten in de modder heeft gezeten. Zij heeft juist in een gemeente gezien hoe dingen op lokaal niveau gaan. Mijn vraag is wat zij dacht toen zij deze wet voorgeschoteld kreeg. Zij is niet de moeder van de wet – de vader is burgemeester Aboutaleb – maar zij heeft hem overgedragen gekregen. Bekroop haar ook niet hetzelfde gevoel als mij, namelijk de vraag wat nu eigenlijk de toegevoegde waarde is van deze wet? Zorgen wij er niet nu juist voor dat jongeren zich helemaal niet meer komen melden bij gemeenten? Heeft deze wet misschien niet juist een averechts effect? Ik hoor graag een eerlijk antwoord van de staatssecretaris. Laat de Wet investeren in jongeren zijn naam eer aan

doen en ook echt een investering zijn in jongeren in plaats van een ordinaire bezuiniging.

Ik heb nog een vraag over de harde kern jeugdwerklozen en de zwerfjongeren. Die vormen een groep die nu niet in beeld is. De SP-fractie stelde al voor om daar een soort vaste begeleider voor in te zetten, om die zich te laten ontfermen over deze jongeren. Hoe kijkt de staatssecretaris daar tegenaan in relatie tot deze wet? Volgens mij biedt deze wet namelijk totaal geen handvat om die jongeren aan te spreken.

Tot slot heb ik een vraag aan de staatssecretaris van OCW. Vandaag is een motie van mij weggestemd – daar ben ik natuurlijk heel erg droevig over – waarin werd verzocht om alle extra leerlingen die als gevolg van deze kredietcrisis naar het mbo gaan te compenseren. Daar is nu nog geen meerderheid voor. Waarschijnlijk wordt er nog over onderhandeld in de boezem van het kabinet, zoals men dat noemt. Wat vindt de staatssecretaris daarvan? Is zij het niet met mij eens dat al die jongeren die nu richting het mbo gaan ervan verzekerd moeten zijn dat hun onderwijs door de overheid wordt gefinancierd? Wij moeten dus niet allerlei tekorten bij mbo-instellingen krijgen waardoor zij mogelijk mensen niet zouden gaan accepteren. Dat lijkt mij in deze tijden geen goede zaak, want dan krijgen wij weer een nieuwe generatie langdurig werklozen. Juist in je jeugd is het heel belangrijk om meteen goed te beginnen. Als je eenmaal aan een uitkering gewend raakt, is de kans heel groot dat je er niet meer uit komt.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Ik wil de heer Dibi een informatieve vraag stellen. Hij heeft dit wetsvoorstel gekenschetst als een geesteskind van staatssecretaris Aboutaleb.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dat klopt niet helemaal.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Dat vergeef ik hem graag. Het is een woordspeling. Maar de Kamer had er al eerder toe besloten. Ik heb niet scherp wat de positie van GroenLinks daarin is geweest. Heeft de fractie van de heer Dibi voor of tegen gestemd over de gedachte dat wij voor alle jongeren tot 27 jaar zouden gaan regelen dat zij of op school zitten of een werkplek hebben?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Het is heel goed dat de heer Van der Vlies de parlementaire geschiedenis er bij haalt. Het wetsvoorstel is geen bedenkfel van de heer Aboutaleb maar geeft uitvoering aan allerlei moties die eerder zijn aangenomen. GroenLinks is altijd voorstander geweest van het uitgangspunt dat jongeren in de bloei van hun leven niet meteen in een uitkering moeten belanden en ook niet op hun luie gat moeten gaan zitten. Zij mogen niet werkeloos aan de kant staan maar moeten dan gewoon naar school gaan, werken, sporten of wat dan ook. Dit uitgangspunt steunen wij volledig. Maar ik zie dat niet terug in deze wet. Dat was de grote teleurstelling van de GroenLinks-fractie. Nu is het wetsvoorstel er eindelijk, en blijkt het gewoon een bezuiniging.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Maar het is toch zo dat wij wel degelijk gaan regelen dat mensen tot 27 jaar of een onderwijsplek hebben of een toeleiding naar een arbeidsplek hebben gekregen. Of ik heb het niet

Dibi

helemaal goed begrepen. Misschien moet ik die constatering tot mijn grote ontsteltenis doen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ja. Dat klopt. Die gedachte steun ik ook. Al vind ik de grens van 27 jaar enigszins arbitrair. En al vind ik ook dat je als jongere, wanneer het echt niet anders kan, een beroep moet kunnen doen op een overheid die een soort sociaal vangnet voor je heeft. Maar dat moet echt een uiterst redmiddel zijn. Het uitgangspunt van school of werk eerst blijf ik onverkort steunen. Wij vinden dat dit met de huidige wetgeving echter al lang kan. Gemeenten vragen zich terecht af wat de toegevoegde waarde van deze nieuwe wet is. Wat biedt deze nieuwe wet hen wat zij voorheen nog niet hadden aan instrumenten om de jongeren kansen te geven? Ik zie in deze nieuwe wet geen nieuwe instrumenten. Ik zie wel bezuinigingen.

De **voorzitter**: Ik meen dat wij dit al voldoende hebben uitgesproken.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik wil nog even benadrukken dat de Partij van de Arbeid een amendement heeft ingediend dat er in ieder geval voor wil zorgen dat jongeren een normaal minimumjeugdloon ontvangen en het dus niet hoeven te roeien op basis van studie-financiering of wat dan ook.

De **voorzitter**: Ik geef het woord aan de heer Nicolai ... Ik moet daar natuurlijk aan toevoegen: van de VVD-fractie. Volgens mij hebben wij geen andere heer Nicolai in huis, maar desondanks bent u van de VVD-fractie.

□

De heer **Nicolai** (VVD): Dank voor uw introductie, voorzitter.

Voorzitter. Het leek zo mooi – de heer Van der Vlies verwees er al naar – en het was een brede wens van de Kamer: tot je 27ste ben je in Nederland of aan het werk of aan het scholen of studeren. Volgens mij was dat een wens van velen hier. Het stond ook expliciet in het VVD-verkiezingsprogramma, dus wij hadden hooggespannen verwachtingen en des te groter was onze teleurstelling toen wij dit wetsvoorstel zagen. Ik zeg straks nog iets over de teleurstelling aan alle kanten; de vorige sprekers verwezen er al terecht naar.

De kern van het wetsvoorstel is dat de plicht om aan de slag te gaan of om te gaan studeren wordt omgezet in een recht. Jongeren die aan de slag zouden moeten zijn of in de schoolbanken zouden moeten zitten, hebben nu rechten gekregen in plaats van een stimulans. Vervolgens komt de plicht bij de gemeenten te liggen. Dat is ook het grootste bezwaar dat ik tegen deze omdraaiing van de hele gedachte "je bent tot je 27ste op de een of andere manier aan de slag" heb, omdat het de verantwoordelijkheid bij de gemeenten legt. Ik hoor graag van beide bewindspersonen, uit hun eigen mond, waarom zij nu denken dat jongeren vooral die verantwoordelijkheid niet zouden aankunnen of niet zouden moeten krijgen. Ik vind dit wezenlijk verkeerd. Als het gaat over wereldbeelden – ik zie dat collega Bosma is vertrokken – dan is dit niet mijn wereldbeeld en daarom sta ik principieel negatief tegenover het thans voorliggende wetsvoorstel.

Daarmee kom ik op die bredere afwijzing van dit wetsvoorstel. De bezwaren komen werkelijk van alle kanten. Volgens mij is het voor zeer veel partijen en mensen uitgelopen op een grote teleurstelling. Het is nogal wat als VNG – dus alle gemeenten – de uitvoerende diensten, Divosa, en FNV gezamenlijk betogen dat dit helemaal niets oplost. In feite is dat de conclusie in hun brieven, hun stukken en hun commentaren. Zij schrijven zelfs letterlijk dat het hele wetsvoorstel niet ten doel heeft om die participatie van jongeren te bevorderen en dat dit niet helpt. Om nog letterlijker te citeren, schrijven zij in hun brief: "Wij verwachten niet dat dit wetsvoorstel gemeenten en jongeren verder zal helpen bij het gezamenlijk beoogde resultaat." Ik vind dat nogal wat en ik vind het vervolgens schaamteloos als het kabinet dat zo makkelijk terzijde legt.

Het deed me wel even denken aan de vaker gevoerde discussie met een vorige staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over jonge moeders met kinderen tot vijf jaar, die vrijgesteld zouden moeten worden van de sollicitatieplicht, welk element ook in het vandaag voorliggende wetsvoorstel zit. Bij die discussie was eigenlijk iedereen die weet hoe het in de wereld werkt, tegen die vrijstelling, inclusief de vroegere collega van de huidige staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de Haagse wethouder Kool, die het een slecht idee vindt omdat een sollicitatieplicht nu juist nodig is die moeders uit hun isolement te halen. Dat element komt weer terug in het thans voorliggende wetsvoorstel. De geschiedenis herhaalt zich ook door het brede verzet. Uiteindelijk vraag je je af welke steun dan nog overblijft. Waarschijnlijk is dat het coalitieakkoord dat ooit is geschreven. Ik roep echter het kabinet op: hou alsjeblieft niet op met denken!

Ik heb enkele concrete vragen aan de staatssecretarissen. Deze zijn vooral gericht aan de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, maar uiteindelijk aan beide staatssecretarissen. Met dit wetsvoorstel krijgen gemeenten zeer veel nieuwe verantwoordelijkheden op hun bordje. Hoe gaan zij dat doen? Gemeenten geven zelf aan wel nieuwe regels opgelegd te krijgen, maar geen nieuwe instrumenten en geen geld te krijgen. Waarom zouden zij dus in staat zijn om te doen wat nodig is? Als zij het niet kunnen, dan hebben wij vervolgens een heel ingewikkelde constructie verzonnen die niet werkt – de leer- en werkmogelijkheid wordt onvoldoende aangeboden – en moet die jongere dus na een heleboel extra gedoe net zo goed naar dat uitkeringsloket. Als de gemeenten het wel kunnen, kunnen zij dat dan al per 1 juli 2009? Dat is een bezorgde vraag, laat ik het zo maar formuleren. Bovendien betoogt de VNG dat de hele financiële onderbouwing in de stukken van het kabinet niet klopt.

Het principiële punt is de Wet werk en bijstand. De Raad van State heeft daar terecht de vinger opgelegd, omdat deze wet vooral zo goed werkt doordat deze heel direct de verantwoordelijkheid bij de gemeenten legt, die, als zij het goed doen, vervolgens de voordelen ook direct merken. Het thans voorliggende wetsvoorstel haalt die verantwoordelijkheid daar in één klap weg. Dit wetsvoorstel regelt de verantwoordelijkheid centraal, althans beoogt dat te doen, wat, naar ik vrees, niet zal lukken. Ik heb bezwaar tegen de rompslomp. Tegen een beschikking voor een werk- of leeraanbod is bezwaar en beroep mogelijk. Leidt dat niet tot heel veel extra gedoe dat wij iedereen zouden willen besparen, de gemeenten

De heer Nicolai (VVD)

© M. Sablerolle – Gouda

en de betrokkenen? Het leidt tot stijging van de administratievelastendruk bij gemeenten. Is er een inschatting van de mate waarin loonkostensubsidies ingezet zullen worden?

De Raad van State en de Inspectie Werk en Inkomen geven aan dat niet duidelijk is hoe goed toezicht op de uitvoering van de wet uitgeoefend kan worden. Het kabinet kan niet volstaan met het antwoord dat ik gelezen heb, namelijk dat het wel meevalt. Ik vind dat een punt van zorg.

Ik weet hoe sterk de coalitiedwang vaak is, dus de kans is groot dat wij deze heilloze weg toch opgaan. Dan krijgen wij over vier jaar te horen of de wet een succes is. Dat vind ik een lange periode voor een zo ingrijpende wet waarbij door velen zo veel vraagtekens worden gezet. Wanneer is de wet een succes? Hoe meet je dat? Wat zijn de indicatoren of criteria op grond waarvan wordt bezien of deze verkeerde weg wellicht hier en daar toch iets heeft opgeleverd?

De heer **Dibi** (GroenLinks): U noemt veel grote bezwaren die ook mijn fractie heeft. Wijst uw fractie het wetsvoorstel af?

De heer **Nicolai** (VVD): Ik ben altijd nieuwsgierig en ik blijf altijd goede hoop houden. Ik ben dan ook benieuwd wat de vertegenwoordigers van het kabinet zullen zeggen. Simpel politiek gezien, sta ik er zeer negatief tegenover. Er moeten wel heel bijzondere dingen gezegd worden, wil het nog tot een positief advies aan mijn fractie leiden.

De heer **Biskop** (CDA): De heer Nicolai begon zijn betoog met de opmerking dat de VVD iets dergelijks heel graag wilde. Hij verwees naar het VVD-verkiezingsprogramma, maar hij had ook het CDA-verkiezingsprogramma kunnen noemen. Wij willen heel graag dat jongeren óf leren óf werken. Nu ligt er een wetsvoorstel waarin dat wordt geregeld en dan staat de heer Nicolai daar zeer negatief tegenover. Hij haalde eigenlijk alleen maar bezwaren van anderen aan. Ik heb hem niets over de mening van de VVD-fractie horen zeggen.

De heer **Nicolai** (VVD): Ik wil best mijn betoog nog een keer houden, want ik heb zeker geprobeerd, onze bezwaren duidelijk te maken. Ik heb bezwaren van principiële aard die te maken hebben met de omdraaiing van rechten en plichten. Je ontnemt jongeren de plicht om aan de slag te gaan of een opleidingsplaats te zoeken en legt die bij die overheid. Dat is principieel een verkeerde verdeling van rechten en plichten. Verder heb ik de uitvoerbaarheid als bezwaar genoemd. Kern is dat ik vrees dat deze wet niet helpt. Dit is een wetsvoorstel dat veel gedoe, onzekerheid en gehannes oplevert. Je kunt je in gemoede afvragen of het ook maar iets zal helpen. Ik denk dat het eerder averechts werkt. Als medewetgever moet je daar tegen stemmen. Ik roep andere fracties in de Kamer op om daar goed over na te denken.

□

De heer **Spekman** (PvdA): Voorzitter. Vanwege de economische urgentie komt deze wet op het goede moment. De heer Dibi noemde de aantallen jongeren die aan de kant dreigen te komen te staan. In de jaren tachtig, niet zo heel lang geleden, hebben wij dat eerder meegemaakt. Destijds was het in de mode om niet in deze groep jongeren te investeren, maar ze op een zogenaamd rusttraject te zetten. Een groot gedeelte van die jongeren van toen rust nu nog. Zij hebben heel lang geen enkele ondersteuning gekregen. Zij zijn aan de kant komen te staan en hebben geen kans meer gekregen omdat zij ondertussen te oud waren geworden of omdat zij het werkritme totaal waren afgeleerd. Zij waren niet meer gewend om regelmatig 's ochtends op tijd op te staan om naar hun werk te gaan.

Deze wet is een instrument, niet meer en niet minder. Ik verwacht van het kabinet optimale creativiteit bij de uitwerking van het sociaal akkoord en zeker daadkracht om ruimte te creëren voor werkgelegenheid voor deze jongeren. De heer Kamps van de SER zei in een interview dat er veel creativiteit nodig is. Hij sprak over de mogelijkheid van gemeenten om de groenvoorziening in eigen hand te nemen. Hij noemde een aantal willekeurige voorbeelden. Alle ideeën zijn welkom om ervoor te zorgen dat deze jongens en meiden niet aan de kant komen te staan, maar aan het werk blijven. Hetzelfde geldt in de zorg. Daar is veel werkgelegenheid. Hij gaf het voorbeeld van iemand die in opleiding is als timmerman, maar daarmee is hij het nog niet. Dan is er niet veel mis mee om tijdens of na de opleiding tijdelijk in de zorg te werken en daarna het vak van timmerman uit te oefenen. Dat vraagt iets van de ministeries van Onderwijs en Sociale Zaken om die mogelijkheid te creëren, maar dat is onderdeel van een sociaal plan.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik ben het helemaal met de heer Spekman eens dat gegeven de crisis, de stijgende jeugdwerkloosheid en de tienduizenden jongeren die nu al op zoek zijn naar werk, geïnvesteerd moet worden in jongeren. De jeugdwerkloosheid moet worden tegengegaan. Deze wet bezuinigt echter juist. De heer Spekman zegt dat deze wet een instrument biedt, maar deze wet biedt geen enkel extra instrument dan wat gemeenten al in handen hebben. Mijn concrete vraag aan de heer Spekman is of hij het kabinet oproept om de bezuiniging die gepaard gaat met deze wet, ongedaan te maken.

Spekman

Waarin zit volgens de heer Spekman de meerwaarde van dit wetsvoorstel?

De heer **Spekman** (PvdA): Op uw laatste vraag ga ik nog uitgebreid in. In mijn inbreng loop ik langs wat ik goed vind van de wet, waar deze in mijn ogen meerwaarde heeft en op welke onderdelen naar mijn mening aanpassing nodig is.

In reactie op de vraag over de bezuiniging: geld uitgeven is voor mij nooit een doel op zichzelf geweest. Het gaat mij om de resultaten die wij willen bereiken. Ik vraag het kabinet om ervoor te zorgen dat wij niet in de fout vervallen van de jaren tachtig, toen wij jongeren op een rusttraject zetten. Dat kost vrij veel geld, terwijl de jongeren uiteindelijk voorgoed zijn afgeschreven voor de Nederlandse arbeidsmarkt. Dat wil ik niet. Of dat nu met een bezuiniging gepaard gaat of dat wij er geld aan verdienen, hoe je het wilt noemen, dat maakt mij niet uit, maar geld uitgeven is voor mij geen doel op zich bij dit onderwerp. Voor mij is het doel dat de jongeren niet aan de kant staan.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Dit is geen antwoord op mijn vraag. Er zijn 85.000 jongeren werkloos. Er zitten nu 25.000 jongeren in de bijstand die op zoek zijn naar een baan. Er zijn 40.000 plekken voor jongeren die extra lang een mbo-opleiding zullen volgen. Er is een tekort van 150.000 stageplaatsen. Me dunkt, dat dit investeren noodzakelijk maakt, tegen de jeugdwerkloosheid. Voert u met dit wetsvoorstel gewoon een ordinaire bezuiniging door, ja of nee?

De heer **Spekman** (PvdA): Ik herhaal mijn antwoord. Voor mij gaat het er op zich niet om, geld uit te geven. Als het kabinet zijn werk doet en het zorgt ervoor dat veel minder van deze jongeren in de bijstand komen en dus een beroep doen op de algemene middelen, maar aan de slag zijn bij een werkgever, is dat inderdaad een besparing, maar dat is ook goed voor de jongeren. Ik wil graag dat het kabinet die twee klappen maakt.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Gaat u de bezuiniging van 249 mln. in de komende drie jaar investeren in stages en opleidingen?

De heer **Spekman** (PvdA): In het regeerakkoord is een bezuiniging ingeboekt op dit punt omdat wij de overtuiging hebben dat wij met dit wetsvoorstel, of het wetsvoorstel dat toen al in de hoofden speelde, kunnen realiseren dat minder jongeren een beroep doen op de algemene kas. Dat is het doel. Vervolgens heb ik met blijdschap, die ik met u deel, gezien dat het kabinet in het sociaal akkoord extra geld heeft uitgetrokken, namelijk 250 mln. en dat is een fikse bedrag, om deze jongeren te helpen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): 1 mln.

De heer **Spekman** (PvdA): U kunt een rekensom maken van 1 mln. netto, maar ik kijk naar wat er al in de boeken stond. Dat was een bezuiniging van 140 mln. Het kabinet heeft gezegd dat er 250 mln. bij komt om ervoor te zorgen dat jongeren niet aan de kant komen te staan. Dat is hartstikke goed.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Het is heel goed dat de heer

Spekman wijst op de 250 mln. voor het komende jaar voor het mbo, maar feitelijk betekent deze wet gewoon het afschaffen van een sociaal vangnet voor jongeren tot 27 jaar, dus minder instroom van jongeren in de Wet werk en bijstand. Dat klopt toch?

De heer **Spekman** (PvdA): Ik zei al tegen mevrouw Karabulut dat ik nog maar net was begonnen met het geven van mijn mening over de wet en dat ik wilde zeggen wat gewijzigd zou moeten worden. Op dit punt kom ik uitgebreid terug.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Maar u begon met iets te zeggen over de geschiedenis en u zei dat de Wajong'ers voorheen een rusttraject kenden. Daarmee kondigde u eigenlijk aan dat met deze wet voor een geheel nieuwe lijn werd gekozen en dat daarmee veel meer zou worden ingezet op de combinatie van werken en leren door jongeren. Mijn concrete vraag is nu: wat is volgens u de belangrijkste toegevoegde waarde van dit wetsvoorstel? Welk instrument krijgt het nummer 1? Welk instrument is dermate nodig dat wij dit wetsvoorstel vandaag moeten bespreken?

De heer **Spekman** (PvdA): Voor mij is absoluut het belangrijkste dat iedere jongere een leerwerk aanbod krijgt en dat niet een deel van de jongeren van het kastje naar de muur wordt gestuurd. Het gaat mij om de melders. Het gaat mij er dus om dat als een jongere zich meldt, hij niet te horen krijgt: daar is de deur en daar vindt u het uitzendbureau. Later blijkt soms dat die jongere een beetje malende was. Met die jongen loopt het vervolgens helemaal mis en glijdt hij weg ik het circuit van de daklozen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Mijn vraag was: wat is het nieuwe, wat is de toegevoegde waarde van deze wet? Waar u op doelt, kan al met de Wet werk en bijstand. De gemeenten kunnen nu al het nodige doen. Alle gemeenten kunnen jongeren een passend werk- of leeraanbod doen. Nogmaals, waarop baseert u de jubelstemming dat deze wet een breuk is met de geschiedenis en dat wij hiermee eindelijk inzetten op werken en leren?

De heer **Spekman** (PvdA): Gemeenten kunnen veel, maar ze doen niet alles. Ik denk aan de wethouder die tijdens de rondetafelbijeenkomst heeft ingesproken. Hij sprak over een geniale manier van werken, maar ik ken veel voorbeelden van zijn eigen gemeente, voorbeelden van jongeren die op de manier ik net beschreef werden verwezen en die nu verworden zijn tot dak- en thuislozen. Deze wet zegt echter: iedere jongere krijgt dat leerwerk aanbod. Daarmee is de situatie anders dan die van nu. Er zijn nu veel gemeenten die anders opereren dan met deze wet wordt beoogd.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Tot slot, voorzitter ...

De **voorzitter**: Dat had ik al een keer gezegd.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dit is echt de laatste keer.

De **voorzitter**: U bent nog zo jong, dat was u niet vergeten.

Spekman

De heer **Dibi** (GroenLinks): Nee, al begin ik wel vergeetachtig te worden in de Kamer.

De **voorzitter**: Een seniorenmomentje heet dat.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Mijnheer Spekman, u zei zojuist dat niet alle gemeenten met een passend leerwerkeraanbod komen. Eigenlijk zegt u dat het doen van dit aanbod door het Rijk geregeld moet worden. Dus die decentralisatie die wij in het verleden hebben ingezet, pakt niet zo uit als wij hadden gehoopt. Daarom gaat het Rijk zich hiermee bemoeien. Is dat de toegevoegde waarde van deze wet?

De heer **Spekman** (PvdA): Ik was helemaal niet voor de Wet werk en bijstand. Toen die behandeld werd, zat ik niet in de Kamer. Ik was fel tegen aanneming ervan. Later heb ik echter tegen de collega's gezegd: fair is fair, de Wet werk en bijstand heeft goed uitgewerkt voor de aanpak van de bijstand. Echter, een groep die heel erg belangrijk is, en dat is deze groep jongeren, wordt niet bereikt. Hoe komt dat? Met het antwoord hierop kan ik mijn betoog vervolgen.

Nu zitten er 25.000 jongeren in de bijstand. Het grootste deel van die groep krijgt binnen zes maanden geen ondersteuning van de gemeente, terwijl zij die ondersteuning wel willen. 68% van deze groep van 25.000 jongeren heeft niet eens een startkwalificatie. Er is een vrij hardnekkige groep jongeren die zich niet meldt. Die groep bestaat uit ongeveer 50.000 jongeren, zoals pas de Algemene Rekenkamer heeft aangetoond. Ook het CBS-onderzoek laat zien dat er 27.000 mensen zonder startkwalificatie thuiszitten, terwijl 19.000 mensen wel willen werken. Ook blijkt dat 21.000 mensen met een startkwalificatie thuiszitten en ook van die groep willen 16.000 mensen werken. Daarbij gaat het dus steeds om de niet-melders. Wat ik nu goed vind van deze wet is dat op grond daarvan al die mensen een aanbod wordt gedaan en dat wat het niet melden betreft, wat nu al een fiks probleem is, een extra slag gemaakt zou kunnen worden. De gemeente wordt namelijk min of meer gedwongen om een goed leerwerkeraanbod te doen en om zich ervan te vergewissen wat een jongere wel en wat hij niet kan. Daarbij wordt ook een zekere strengheid gehanteerd, en dat vind ik terecht. De heer Dibi gaf het voorbeeld van de toiletjuf bij McDonalds, maar als er geen ander werk is dan een baan bij McDonalds, wat is er dan mis met zo'n baan? Ik vind dat daar absoluut niets mis mee is. Iedereen jaagt in het leven zijn eigen dromen na en zoekt werk, maar er zijn veel heel banen geschikt om mee te beginnen. Sommigen doen die eventjes als uitzendwerk en anderen doen die vrij lang. Ik ken mensen die het soort werk doen waar de heer Dibi op doelde en zij voelen zich niet minderwaardig. Zij voelen zich minderwaardig als klanten langskomen en ze nauwelijks door hen nauwelijks een blik waardig worden geacht, maar ze voelen zich niet minderwaardig door het werk zelf.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Geen kwaad woord over de toiletjuffen overal in Nederland. Volgens mij dragen wij die allen een warm hart toe, maar tegenover de plicht om werk te accepteren, moet ook een recht staan, het recht om te mogen meedenken, om tegen mevrouw of mijnheer de gemeenteambtenaar te zeggen: u doet mij wel een interessant werkaanbod, maar ik heb behoefte

aan iets anders; mijn onderwijsniveau rechtvaardigt die behoefte ook. Dit wetsvoorstel biedt totaal geen verankering van de rechten van werknemers en jongeren. Ik hoor hierop graag de reactie van de PvdA.

De heer **Spekman** (PvdA): Dat is ook een van de punten waarvan ik vind dat het iets anders zou moeten. Ik heb het dan over het evenwicht tussen rechten en plichten. De basis blijft voor mij de omkering richting de jongeren, in de zin dat als er werk is, ze dat eerst moeten accepteren; wellicht dat ze overmorgen hun droombaan krijgen of dat ze misschien nog wel een tussenstap nodig hebben, maar heel veel jongeren kunnen namelijk best wel werken. Een deel van hen doet dat ook heel graag. Dus die groei is vrij divers. Een deel van de jongeren zit alleen maar in de bijstand omdat ze dan tegen de politieagent kunnen zeggen dat ze hun dure gouden ring van de bijstand hebben gekocht terwijl zij die hebben verkregen door criminele bijverdiensten. Het is dus een breed palet van jongeren. Er zitten heel kwetsbare jongeren tussen, onder wie degenen die zijn afgeleden naar het dak- en thuislozencircuit. Ik verwijs hiervoor ook naar het minidebatje dat de heer Dibi zo-even had met de heer Van der Vlies. Het is dus van belang om goed onderscheid te maken tussen de verschillende groepen, dus ook tussen hun rechten en plichten.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Staat in de huidige Wet werk en bijstand volgens u werk boven inkomen of niet?

De heer **Spekman** (PvdA): Ja, daarin staat werk boven inkomen. Ik heb zo-even echter al gewezen op de hoeveelheid jongeren die op dit moment in de bijstand zit. En daar moeten wij van af. Het gaat namelijk om 25.000 jongeren in de bijstand en dan ook nog eens 50.000 jongeren van wie een groot gedeelte wil werken maar ook aan de kant staat. Dat is te veel en dat kunnen wij ons op de lange termijn niet meer veroorloven in dit land. En dat moeten wij ook helemaal niet willen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Inderdaad, waar er werk is en het wordt aangeboden door gemeenten aan jongeren en ouderen, wat nu ook al gebeurt, dan heeft men dat te accepteren. Zo men dat niet doet, heeft dat consequenties voor de eigen uitkering. Punt uit. Maar waar het hierbij om gaat, is dat het niets extra's is, waar met de Wet werk en bijstand de afgelopen jaren 60% minder jongeren in de bijstand zit. Wat u doet, is gewoon een ordinaire bezuiniging plegen door het recht op bijstand, dat laatste sociale vangnet, bij jongeren weg te halen.

De heer **Spekman** (PvdA): U kunt blijven herhalen wat u wilt, maar ik heb er op gewezen dat er 25.000 jongeren nu in de bijstand zitten en die binnen zes maanden geen enkel aanbod hebben gehad voor welk werk dan ook. Ze zijn niet beoordeeld of wat ze kunnen en op hun barrières. Ze zitten op een zogenaamd rusttraject op basis van de jaren tachtig. Als ik één ding zeker weet, is het dat wij dit ons de komende periode niet kunnen veroorloven. Anders groeit de groep van jongeren in het rusttraject alleen maar. Dat ligt in eerste instantie dan niet zo aan de jongeren maar wel vaak aan bepaalde gemeenten die er bijvoorbeeld voor kiezen om de gemakkelijksten het eerst op weg te helpen. En dat is niet goed.

Spekman

Mevrouw **Karabulut** (SP): Dat is wel een heel lang antwoord. Natuurlijk moeten de jongeren die geen aanbod is gedaan, geholpen worden. Gemeenten geven overigens aan dat het vaak ook jongeren zijn met ingewikkelde problemen. Maar daarvoor behoef je toch niet het grondrecht op bijstand voor alle jongeren onder de 27 jaar af te pakken? Dat is wat u namelijk wel doet.

De heer **Spekman** (PvdA): Ik pak niets af. Dit wetsvoorstel geeft kansen aan jongeren. Er blijft een inkomensvoorziening voor jongeren die geen aanbod wordt gedaan en voor jongeren die niet bij machte zijn om te werken. Als jongeren echt niet kunnen of als de gemeente geen aanbod doet omdat er simpelweg op dat moment geen werk is – via het sociaal akkoord en de inzet van beide staatssecretarissen moet uiteraard wel geprobeerd worden om dergelijke situaties in de toekomst te voorkomen – dan hebben zij recht op een inkomensvoorziening. Die is wat mij betreft van dezelfde hoogte als de bijstand. Daar sta ik ook voor.

Voorzitter. Er zijn drie punten ten aanzien waarvan het mijns inziens wel iets anders zou moeten. Het eerste betreft de inkomenshoogte met betrekking tot de situatie die ik zo-even al beschreef. Als jongeren de kont tegen de krib gooien en echt niet willen, dan mogen ze van mij een heel fikse korting krijgen op hun uitkering en mag die zelfs helemaal stopgezet worden. Maar is er geen aanbod of gaat het om een kwetsbare groep, dan moet de uitkering niet worden gekort. Er is immers zoiets als een minimumbestaansniveau. Ik heb daarom samen met collega Ortega-Martijn een amendement ingediend om de inkomenshoogte te garanderen en om de werkwijze die hier wordt gevolgd gelijk te schakelen aan de werkwijze die wordt gehanteerd bij de Wet werk en bijstand. Een mogelijk afschattingsbesluit is daar een onderdeel van. Ik vind het cruciaal dat wij een fatsoenlijk bestaansminimum hebben voor de mensen die tegen wil en dank naast de samenleving komen te staan.

Verder vind ik dat de diagnose echt anders moet. Bij de rondetafelconferentie is daar veel over gesproken. Niemand heeft daar echt een antwoord op, maar iedereen ziet dat het nu niet goed gaat. Dat is ook de kritiek van de commissie van de Algemene Rekenkamer. Het moet anders. Je kunt het bijna niet in een amendement zetten. Wij hebben er even op gestudeerd en wij hebben ook met de Algemene Rekenkamer gesproken over het amendement. Het is duidelijk dat het anders moet. Er moet een passend leeraanbod worden gegeven. Het is essentieel dat de kansen en belemmeringen tijdig, juist en volledig in beeld worden gebracht. Wij vinden dat de verbetering van de diagnose moet worden gewaarborgd. Daar is alleen niet zo simpel een wetsartikel voor te verzinnen. Wij vinden ook dat de samenwerking met zorginstellingen, het bieden van meer tijd om een uitgebreidere diagnose te stellen of het stimuleren van jongerenloketten in de gemeente – sommige gemeenten hebben al zo'n loket, andere niet – de diagnose voor jongeren kan verbeteren. Het maakt natuurlijk verschil als de man die in de daklozenwereld de vertrouwenspersoon is voor een deel van de jongeren, even mee kan kijken bij het stellen van de diagnose. Soms zit je er namelijk helemaal naast. Dat bleek ook uit het onderzoek van de Algemene Rekenkamer. Een jongere die zich meldde was helemaal doorgedraaid, de gemeente zag dat niet en verwees hem naar het niets. Uiteindelijk kwam die jongen, en de

samenleving daardoor ook, nog dieper in de ellende. De diagnose moet verbeteren. Ik wil echt graag dat de regering concrete maatregelen neemt die een juiste, tijdige en volledige diagnosestelling bij jongeren bevordert.

Ik heb het amendement van mevrouw Ortega gesteund waardoor jongeren in een positie worden gebracht waarin zij zelf kunnen inbrengen wat hen beweegt en wat hun dromen en wensen zijn.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik ga even in op de diagnosestelling. De heer Spekman spreekt over een heel belangrijke groep. Hij heeft het namelijk over de jongeren die vaak niet vanzelf aankloppen voor hulp, over de jongeren met meer psychische problemen, over de zwerfjongeren. Alle organisaties waarmee wij hebben gesproken zeggen dat voor deze jongeren een inkomensvoorziening nodig is. Rust en stabiliteit moeten worden ingebouwd. Vervolgens kun je over het werk- en leeraanbod gaan praten. Hoe wil de heer Spekman dat regelen? Dat is voor mij ook een heel belangrijk punt. Iedereen moet toegang hebben tot het grondrecht van bijstand.

De heer **Spekman** (PvdA): Heel veel van deze jongeren komen in de knel tussen de medewerkers van dak- en thuislozeninstellingen en de medewerkers van sociale zaken. Toevallig weet ik dat omdat ik in een vorige functie als wethouder een dak- en thuisloze in mijn portefeuille had. Heel veel jongeren melden zich onder de huidige Wet werk en bijstand aan. Zij vragen om een inkomensondersteuning, maar worden verwezen naar het uitzendbureau. De vertrouwenspersoon, de dak- en thuislozenmedewerker, durft niet te praten over het inkomensverhaal omdat hij bang is voor het verlies van de vertrouwensband. In de huidige situatie is dat probleem groter dan wanneer wij het werk- en leeraanbod goed vormgeven en een goede positie creëren voor de persoon van de dak- en thuislozeninstelling. Daar ben ik van overtuigd.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Toevallig heb ik ook heel veel ervaring op dit punt. Ik heb mij als ambtenaar bezighouden met de dak- en thuislozen in Amsterdam.

De heer **Spekman** (PvdA): Het is u gegund.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Jazeker, dat is goed gegaan.

De heer **Spekman** (PvdA): Dat zei ik niet.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Het probleem was dat de jongere geen beroep kon doen op een inkomen, behalve als er een heel goed contact was tussen bijvoorbeeld de ambtenaar van de GGD en de ambtenaar van de gemeente. Wat de heer Spekman signaleert onder de huidige Wet werk en bijstand, verandert niet met deze wet. Ik vraag daarom nogmaals of wij nu gaan regelen dat deze jongeren toegang krijgen tot een inkomensvoorziening, zodat zij de problemen kunnen oplossen en uiteindelijk toe kunnen werken naar een baan of een opleiding.

De heer **Spekman** (PvdA): Mevrouw Karabulut kan wel verantwoordelijk zijn, maar zij en ik hebben hetzelfde doel. Ik wil ervoor zorgen dat kwetsbare jongeren die

Spekman

zich melden niet met een kluitje in het riet worden gestuurd, maar daadwerkelijk worden geholpen zodat zij er geleidelijk aan uit kunnen klimmen en weer op eigen benen kunnen staan. Ik constateer alleen dat dit in de huidige wet erger is dan in dit wetsvoorstel, want daarin zit het werkleeraanbod. In combinatie met het amendement van Cynthia Ortega dat ik mede heb ondertekend en mijn vraag om concrete maatregelen om de diagnose te verbeteren, komen wij stukje bij beetje waar wij uit willen komen. Wij willen dat die thuisloze jongeren wel inkomensondersteuning kunnen krijgen op het moment dat zij zo kwetsbaar zijn dat zij anders de vernieling in draaien.

Mevrouw **Karabulut** (SP): De heer Spekman geeft geen antwoord, want hij heeft geen antwoord. Het enige wat hij doet, is deze jongeren, die het hartstikke moeilijk hebben en die hij zegt te willen bereiken, verder het moeras in drukken. Dat is wat hij doet.

De heer **Spekman** (PvdA): Wat is uw antwoord dan?

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik zeg dat deze jongeren een begeleider moeten krijgen die een inkomen kan regelen als dat nodig is, en dat doet u niet.

De heer **Spekman** (PvdA): Dat is echt veel te simpel. Dat kan nu ook niet. Waar is dan het initiatiefwetsvoorstel van de SP-fractie om dat te regelen? De vraag is zelfs of dat een zegen zou zijn, want sommige begeleiders van dak- en thuislozen willen dat helemaal niet, omdat zij bang zijn dat zij in een heel rare relatie zitten met die klant, als zij ook over het inkomen gaan. Daarom houden zij dat vaak graag bij sociale zaken.

Mevrouw **Karabulut** (SP): De heer Spekman is gewoon een potje aan het kaarten met de duivel. Ik heb een amendement ingediend om de inkomensvoorziening intact te houden, zodat jongeren een begeleider krijgen, maar daar wil hij niets van horen. Dan moet hij niet doen alsof ik geen voorstellen heb. Dan moet hij zelf dit wetsvoorstel intrekken en met een behoorlijk plan komen, maar dat doet hij niet.

De **voorzitter**: Ik sluit deze discussie en geef nu het woord aan de heer Dibi.

De heer **Dibi** (GroenLinks): De fractie van de Partij van de Arbeid zegt dat jongeren elk baantje moeten accepteren dat zij krijgen, maar de fractie van GroenLinks zegt: onderwijs, onderwijs, onderwijs, omdat gemeenten nog zo graag kunnen willen, maar op den duur zullen er geen baantjes zijn met de huidige krapte op de arbeidsmarkt, met dank aan de kredietcrisis. Het is heel duidelijk wat de heer Spekman van jongeren verlangt, maar niet wat hij van het kabinet verlangt. Ik heb er al naar verwezen dat vandaag mijn motie is weggestemd over het compenseren voor extra leerlingen in het mbo. De heer Spekman zei dat hij niet wil dat jongeren met een kluitje in het riet worden gestuurd als zij zich melden. Eist hij ook dat het kabinet ervoor zorgt dat zij worden geaccepteerd als zij zich melden bij mbo-instellingen?

De heer **Spekman** (PvdA): Een onderdeel van het leerwerkbaarbod is dat iemand naar het mbo moet kunnen gaan. Als de staatssecretaris zegt dat deze

jongeren niet welkom zijn op het roc, zou ik een streng gesprek met haar moeten voeren, maar ik ben ervan overtuigd dat zij zal zeggen: als dat voor die jongeren het beste is, zijn zij natuurlijk welkom op het roc. Sterker nog, ik weet zeker dat de eerder door het middenveld en het onderwijs geopperde plannen voor verlengd doorstuderen op het mbo zeer serieus worden genomen door het kabinet, omdat zij zeer waardevol zijn. Wanneer er weinig banen zijn, kunnen zij beter langer op school blijven dan dat zij die kans niet krijgen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Het regulier onderwijs wordt niet meegenomen in dit wetsvoorstel.

De heer **Spekman** (PvdA): Nee, dat hoeft ook niet.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik stelde de vraag of u vindt dat leerlingen die zich bij het mbo melden, daar ook een plekje moeten krijgen. De mbo-instellingen moeten niet kunnen zeggen dat zij geen plekje voor hen hebben, omdat zij dit niet bekostigd krijgen door de overheid. Het kan u zijn ontgaan, maar er is op dit moment een debat gaande over bezuinigingen in het onderwijs. Vandaag hebt u de moties niet ondersteund.

De **voorzitter**: Als u nu uw vraag even stelt ...

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dat heb ik net gedaan.

De **voorzitter**: Zullen wij dan naar het antwoord luisteren?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Mijnheer Spekman geeft geen antwoord, dus misschien moet ik het nog wat scherper formuleren.

De heer **Spekman** (PvdA): De vraag is mij volstrekt duidelijk. Het citaat gaat over studeren met behoud van uitkering. Dat is leuk in een studentenstad als Utrecht. Dan zouden inderdaad heel veel mensen met behoud van uitkering gaan studeren. Ik ben er een voorstander van dat jongeren voor wie het goed is om een startkwalificatie te halen, naar het roc kunnen. Als het gaat om de verplichting op grond van het leerwerkbaarbod, moeten zij of een baan aanvaardden of zichzelf alvast scholen. Dat is nog iets heel anders dan de mogelijkheden van een studiebeurs en van de roc's. Bij de uitwerking van het sociaal akkoord moet het kabinet ook nadenken of jongeren die klaar zijn met hun opleiding, twee jaar extra kunnen doorstuderen. Dat vraagt de fractie van de Partij van de Arbeid ook.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dat parkeren wij even, want daar doelde ik niet op. Ik ga het nu heel helder formuleren. Wij vinden het in deze tijd belangrijk dat jongeren langer op school blijven, omdat zij geen baantje zullen vinden als zij klaar zijn. Tegelijkertijd willen wij dat alle jongeren die werkloos worden, naar school gaan om zich verder te kwalificeren. Dat zal extra kosten met zich meebrengen. Daar zal het kabinet dus wat aan moeten doen. Wij krijgen niet de garantie dat dit gaat gebeuren. Sterker nog, er wordt waarschijnlijk vet bezuinigd. Mijn vraag aan de heer Spekman is: eist u ook van het kabinet – want u bent heel duidelijk in wat u van jongeren verwacht – dat we ook deze extra kosten voor die

Spekman

jongeren compenseren, omdat we niet willen dat er een nieuwe verloren generatie ontstaat?

De heer **Spekman** (PvdA): Ik vind dat deze jongeren niet aan de kant moeten blijven staan. Ik verwacht van het kabinet dat het alles op alles zet om deze jongeren een kans te geven. Ik ben alleen tevreden als er minder jongeren zullen zijn dan nu, die zich niet melden, als meer jongeren aan het werk komen en als wij uiteindelijk meer grip hebben op deze hele situatie. Onderwijs hoort daar onlosmakelijk bij en maakt onlosmakelijk deel uit van de afspraken die gemaakt zijn in het sociaal akkoord. Het is overigens niet zo dat, als hier een motie verworpen wordt, er ineens bezuinigd wordt. Dat zit niet altijd een-op-een gekoppeld. Ik snap echter uw teleurstelling.

De **voorzitter**: Meneer Spekman, gaat u verder met uw betoog.

De heer **Spekman** (PvdA): Voorzitter. Dan kom ik bij de niet-melders. Collega Nicolai heeft dit punt ook genoemd. De evaluatie staat nu in de wet op vier jaar. Ik heb samen met collega's Biskop en Ortega een amendement ingediend om die periode te verkorten naar twee jaar. Dat hebben wij gedaan, juist omdat er zo veel kritiek uit het veld is. Met dit amendement willen wij vastleggen op welke dingen er getoetst moet worden. Dat zijn de volgende drie dingen: een afname van het aantal jongeren tot 27 jaar met een uitkering, een toename van het aantal jongeren dat werkt of op school zit en zo veel mogelijk jongeren die buiten het zicht van de lokale overheden verkeren, terugbrengen in het gezichtsveld van die lokale overheid in plaats van andersom. Wij vinden het belangrijk om dit te doen, juist omdat er veel ruis op de lijn zit vanuit het veld, maar ook omdat wij de oprechte overtuiging hebben dat dit een goed wetsvoorstel is. We moeten echter altijd kritisch naar onszelf blijven kijken; vandaar die twee jaar.

Dan kom ik aan het laatste punt, de dak- en thuislozen. Dat is een kwetsbare groep. Ik wil toch echt van het kabinet weten hoe het ervoor gaat zorgen dat de samenwerking met die zorginstellingen gestand wordt gedaan en dat die mensen in de gelegenheid worden gesteld om mee te praten over dat werkleeraanbod. Als het niet dermate concreet is, blijft de fout die het Rekenkameronderzoek heeft bloot gelegd, doorgaan. Dat is in de oude Bijstandswet al het geval. In een nieuwe wet zou dat niet moeten. Daarvoor zijn dus echt concrete maatregelen nodig. Denk er ook aan – daar heb ik ook het antwoord niet op – dat in de oude wet ook een experimenteerartikel zat. Daar hebben de grote gemeenten destijds bij de dak- en thuislozenregeling ook gebruik van gemaakt als het ging om de bijverdienstenregeling. Dat is weer anders dan het amendement van collega Karabulut. Hoe zit het echter met zo'n soort regeling in dat soort situaties?

We zijn er nog niet met dit wetsvoorstel. Niet iedereen heeft ineens werk gevonden. Het biedt in onze ogen wel het instrument om ervoor te zorgen dat die jongeren niet aan de kant blijven staan en dat we niet terugvallen in de fout van de jaren tachtig, namelijk de jongeren even op een rusttraject te zetten om vervolgens voor eeuwig te rusten.

□

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter. De SGP-fractie kan zich goed vinden in de doelstelling van het voorliggende wetsvoorstel om een meer sluitende aanpak te realiseren voor schoolverlaters en jeugdige werklozen. Er is, zoals de heer Spekman al aangaf, een hele voorgeschiedenis in de jaren tachtig en negentig. Er is heel veel gebeurd om die sluitende aanpak te realiseren, maar dat lukte bij lange na niet. Daar waren natuurlijk redenen voor, bijvoorbeeld conjuncturele golven, maar mijn fractie heeft steeds begrip gehad voor de besluitvorming onder een van de kabinetten-Balkenende, voorafgaand aan het vierde kabinet-Balkenende, om door te pakken en om tegen jongeren te zeggen: "Moet je eens goed luisteren: als je er fysiek en mentaal toe in staat bent, zit je op school of verricht je werk. Als je kunt werken en als de samenleving van jou mag verwachten dat je dat ook doet, moet je dus een baan hebben. Die moet je dan wel weten te vinden. Daar zullen we je bij helpen." Wie niet kan werken, moet royaal en loyaal bejegend worden. Dat is altijd de lijn van mijn fractie geweest. Ook op dat punt moet maatwerk op het lokale vlak geleverd worden. Wie niet werken wil, maar wel kan werken, mag wat mijn fractie betreft stevig aangepakt worden. Natuurlijk moeten ook daarbij de uitzonderingen in beeld komen. Ik noem de niet-melders, de mensen die onderduiken in de samenleving en ik noem ook de dak- en thuislozenproblematiek. Dat is bij ons allemaal in beeld. Ik vraag echter om een steviger aanpak. Daartoe is besloten, wat toen een doorbraak betekende in de gedachtevorming en de politieke besluitvorming. Daar wordt in dit wetsvoorstel vorm aan gegeven. Mijn fractie heeft daarvoor begrip, lattend op de voorgeschiedenis en de uitgangspunten.

De overheid kan en moet er alles aan doen om mensen die kunnen werken weer aan het werk te krijgen. Het is om allerlei redenen goed als jongeren die kunnen werken zo veel mogelijk geactiveerd worden om de arbeidsmarkt te betreden. Het voorliggende wetsvoorstel faciliteert dat, al heeft mijn fractie nog wel een paar fundamentele vragen over de manier waarop het werkleerrecht voor jongeren georganiseerd wordt.

Mijn fractie waardeert het positief dat in het wetsvoorstel rekening gehouden wordt met persoonlijke omstandigheden van jongeren. Zie bijvoorbeeld artikel 17. Mensen die door omstandigheden niet kunnen werken hebben volgens mijn fractie in ons stelsel van sociale zekerheid altijd toegang tot een uitkering. Ik denk aan de mogelijkheid van ontheffing van het werkleeraanbod als een jongere om redenen van lichamelijke, geestelijke of sociale aard niet in staat is om te werken. Ik doel daarbij op de eerste twee leden van artikel 17.

De overheid is een schild voor de zwakken. Dat is een Bijbels uitgangspunt dat concreet inhoud moet krijgen waar dat aan de orde is. Ook zorgtaken worden onder de genoemde redenen van sociale aard geschaard. Zie het derde lid van artikel 17. Pluspunt voor mijn fractie is dat de uitzonderingspositie van alleenstaande ouders met een kind jonger dan 5 jaar niet wordt gebonden aan een maximumtermijn; zie het vierde lid van artikel 17. Met de heer Nicolai heb ik al bij herhaling over deze bepaling gesproken. Ook vanmiddag worden wij het daarover niet eens. De staatssecretaris kent echter het standpunt van mijn fractie. Op dit terrein willen wij nog wel een paar stapjes verder gaan.

Van der Vlies

In het verslag heeft mijn fractie de regering gevraagd waarom zij juist nu komt met dit wetsvoorstel. De huidige gemeentelijke aanpak begint immers vrucht af te werpen. Natuurlijk is er nu de tegenslag van de economische crisis die de werkgelegenheid negatief beïnvloedt, in het bijzonder voor jongeren. Ook in mijn fractie is de vraag aan de orde gesteld waarom er geen intensivering komt van de huidige WWB-praktijk en de work-firsttrajecten, wellicht met wat extra voorlichting aan de gemeenten over de best practices in andere gemeenten. Het antwoord van de regering dat de uitvoering van de WWB goed gaat, maar altijd beter kan, overtuigt mijn fractie niet. Als het probleem zit in de grote verschillen in effectiviteit van de wijze waarop gemeenten de strijd aangaan met de jeugdwerkloosheid, hadden in de WWB aanpassingen voorgesteld kunnen worden met extra waarborgen. Wij hadden ook kunnen denken aan een aanscherping van de huidige WWB, waarover de Raad van State ook een opmerking maakt. Nu wordt er een heel nieuwe wet opgetuigd, die qua vormgeving heel erg lijkt op de WWB. Bovendien moeten er veel wijzigingen doorgevoerd worden in allerlei andere wetten van het socialezekerheidsstelsel. Het argument dat de paradigmashift van uitkering naar werkaanbod niet in de systematiek van de huidige WWB tot stand kan worden gebracht, begrijpt mijn fractie nog niet zonder meer. In de Wet werk en bijstand ligt het accent toch ook al op werken en daarna pas op een uitkering? Ik vraag de staatssecretaris heel uitdrukkelijk, nog eens in te gaan op de toegevoegde waarde van dit wetsvoorstel naast de WWB. Zij zal van mij begrepen hebben dat het mij niet gaat om de doelstelling, maar om de vormgeving.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik ben het volledig met u eens. U hebt een lange staat van dienst in dit parlement. Waarom is volgens u dit wetsvoorstel ingediend? Omdat het in een regeerakkoord is opgenomen? Is het een politiek statement?

De heer **Van der Vlies** (SGP): Er is terecht een antwoord gezocht op de constatering dat rond de eeuwwisseling jongeren niet in alle opzichten wisten mee te liften met de aantrekkelijke werkgelegenheid. Zij zaten niet op school en hadden evenmin werk. Daar zochten wij een antwoord op in het regeerakkoord en de diverse verkiezingsprogramma's, ook in dat van de SGP. Het is politiek-bestuurlijk begrijpelijk dat men dit heeft opgepakt. Iets anders is of het voorstel meerwaarde heeft boven de WWB. Deze wet, waar mijn fractie ook voor heeft gestemd, scoort immers goed. Bovendien pretendeert dit wetsvoorstel dat er banen zullen zijn. Laten wij hopen dat de economische crisis snel voorbij is, maar dat laatste is even niet het geval. Wat dat betreft is het wetsvoorstel enigszins ontijdig. Ik denk overigens dat je niet met de armen over elkaar moet gaan zitten totdat de crisis voorbij is. Het kan niet de bedoeling zijn dat je pas dan je instrumentenkist erop nakijkt om te zien of de instrumenten wel passend zijn.

Voorzitter. Met dit wetsvoorstel wordt het recht op een uitkering vervangen door een recht op werk. Mijn fractie begrijpt de argumentatie daarachter, maar tegelijkertijd vindt zij het een risico dat de drempel voor jongeren groter wordt om zich bij de gemeenten te melden. Dat moeten wij niet willen. In de huidige situatie zullen jongeren die zich primair bij de gemeenten melden voor

een uitkering door diezelfde gemeenten aan werk worden geholpen. Dat mag je tenminste hopen. Als voor werk en binding niet gemotiveerde jongeren bij voorbaat weten dat zij geen uitkering krijgen, zullen zij zich mogelijk minder snel melden. Dat zou een ongewenst effect zijn van dit wetsvoorstel. De regering stelt dat het voorstel de positie van jongeren versterkt en dat jongeren naar verwachting daarvan gebruik zullen maken. Ook heeft de regering er vertrouwen in dat gemeenten ook de jongeren bereiken die zich in eerste instantie niet melden. Hoewel dit wetsvoorstel niet voorziet in een meldplicht voor jongeren – het advies van de Raad van State maakt duidelijk dat dit gecompliceerd ligt – staat het gemeenten immers vrij om eigen initiatieven te ontplooien, gericht op het bereiken van de groep niet-melders. Gemeenten hebben alle mogelijkheden, de ervaringen te benutten die ze bij de WWB hebben opgedaan om maatwerk te bieden. Door jongeren een aantrekkelijk aanbod te doen, kunnen volgens de regering de gemeenten jongeren via mond-tot-mondreclame verleiden om zich bij gemeenten te melden. Einde argumentatie van de regering. Als ik die lijn probeer te volgen, komt bij mij toch een beetje de gedachte op dat de regering het probleem doorschuift naar de gemeenten. Waarom komt de regering niet zelf met een integrale visie op deze problematiek? Waarop baseert zij het vertrouwen in gemeenten als het gaat om het bereiken van de groep niet-melders? Is de regering het met mij eens dat het gevaar groot is dat jongeren op een andere manier hun geld zullen proberen te verdienen, bijvoorbeeld in het zwarte circuit? Hoe gaat de regering erop toezien dat alle gemeenten voortvarend met deze problematiek aan de slag gaan?

Als een jongere bezwaar of beroep instelt tegen het werkleeraanbod, ontvangt hij of zij in de periode dat het bezwaar of beroep aanhangig is geen inkomensvoorziening. Daarvoor heeft de regering gekozen om te voorkomen dat jongeren onnodig en veel bezwaar en beroep instellen. In het verslag heeft mijn fractie de regering gevraagd of dit wel voldoende is doordacht op het punt welke onwenselijke situaties hierdoor zouden kunnen worden opgeroepen. Behalve het meer juridische antwoord dat de maatregelen in overeenstemming zijn met de uniforme regels van de AWB over rechtsbescherming, gaat de regering niet in op de sociale achtergrond van mijn vraagstelling. Daar zou ik graag nog iets over horen.

De heer **Nicolai** (VVD): De heer Van der Vlies is misschien nog iets beleefder in de richting van het kabinet dan ik was door nu nog niet met zijn conclusie te komen. Als ik nu zijn verhaal hoor over de meer wetstechnische bezwaren en de kwaliteit van wetgeving, je haalt alles overhoop en onderuit en je holt uit zonder dat je eigenlijk weet wat je daarop vooruit gaat, mag ik dat dan zo begrijpen dat er – als ik het in mijn eigen woorden mag zeggen – toch wel iets heel bijzonders door het kabinet naar voren moet worden gebracht, wil hij nog positief tegenover dit wetsvoorstel komen te staan?

De heer **Van der Vlies** (SGP): Over beleefdheid gesproken, een debat bestaat doorgaans uit twee termijnen. Je hoeft niet eerder te zeggen wat je voornemens bent met het wetsvoorstel te doen dan op het moment dat dat past in het debat. Wij zijn hier met

Van der Vlies

elkaar in gesprek, hoor en wederhoor, en ik heb enkele indringende vragen gesteld. De voornaamste kwam naar voren in ons interruptiedebatje, namelijk wat is nu precies de toegevoegde waarde van dit wetsvoorstel op wat al mogelijk is in de Wet werk en bijstand. Dit is voor mij de meest cruciale vraag en daarop moet een overtuigend antwoord komen. Als dat niet echt gezaghebbend blijkt te zijn, is het de vraag of wij de zaak niet te ingewikkeld maken en daarmee te weinig slagkrachtig. Dat is dan hoogstwaarschijnlijk de keerzijde van de medaille.

□

De heer **Biskop** (CDA): Mevrouw de voorzitter. Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst, zei mijn moeder altijd. Jullie, zei zij dan, kunnen worden wat jullie willen, de wereld ligt op je te wachten. Dan volgde daarna met vriendelijke doch vastberaden stem een klus die nog gedaan moest worden of een aansporing om het op school beter te doen.

Dit wetsvoorstel legt in wezen de aansporing van mijn moeder in een wet vast. Samen met de invoering van de kwalificatieplicht vormt de Wet investeren in jongeren een tweeluik bedoeld om voor jongeren tot 27 jaar te komen tot een samengestelde leerwerkplicht die – en zo stond het in het regeerakkoord – bestuurlijk kan worden gehandhaafd door middel van verplichtende begeleidingstrajecten gericht op scholing op straffe van inhouding op een eventuele uitkering. Dit klinkt allemaal wat minder vriendelijk dan mijn moeder het zei, maar bedoeld is: het is van tweeën een, of je gaat naar school, of je werkt. De heer Van der Vlies zei dit ook al zojuist.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik raak helemaal geïnspireerd door de moeder van de heer Biskop. Deze wet heet inderdaad Wet investeren in jongeren omdat de jeugd de toekomst heeft. Hoe verhoudt een bezuiniging van 249 mln. zich met de investering in jongeren?

De heer **Biskop** (CDA): Dan wordt het een herhaling van zetten, want ik kan ...

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik geloof niet dat wij al in gesprek waren.

De heer **Biskop** (CDA): Nee, maar deze vraag is ook al aan de heer Spekman gesteld en ik zal hetzelfde antwoord geven als hij. Wij zijn met deze wet begonnen om hier iets van te maken en als je deze wet uitvoert, zullen er aan het einde van het liedje minder jongeren in de bijstand zitten. Dat levert nu eenmaal geld op en wij investeren in die zin heel erg in jongeren, in hun scholing en arbeid. Dat is de investering.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Het kabinet bezuinigt 249 mln. Dus waar zit dan die investering in arbeid en scholing?

De heer **Biskop** (CDA): Daar gaat deze ...

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik wil gewoon een heel duidelijk antwoord van de heer Biskop.

De **voorzitter**: Laten wij dan luisteren naar de heer Biskop.

De heer **Biskop** (CDA): Daar gaat dit hele wetsvoorstel over. Daarin staat dat gemeenten jongeren een aanbod moeten doen waar scholing of arbeid in zit dan wel een combinatie daarvan. Dat is de investering die in jongeren wordt gedaan, om ervoor te zorgen dat zij niet aan de kant komen te staan.

De **voorzitter**: Tot slot.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Laat ik de vraag dan anders stellen. Garandeert de heer Biskop 40.000 extra plekken in het onderwijs, een baan voor alle 85.000 jongeren die nu werk zoeken en 150.000 stageplekken?

De heer **Biskop** (CDA): Dat is precies waar dit wetsvoorstel over gaat en waarom wij dit debat voeren. Een aantal van die vragen zal ook ik aan het kabinet stellen.

Voorzitter. Voor de CDA-fractie is het altijd van groot belang geweest om voor jongeren tot 27 jaar een sluitende aanpak van scholing, arbeid en/of zorg te hebben. Ook jongeren moeten maximaal participeren in de samenleving. Voor jongeren in de leeftijd tot 18 jaar bestaat daarvoor het instrument van de kwalificatieplicht. De inzet vanuit het onderwijs, de gemeenten en andere overheden is om jongeren zo lang mogelijk in het onderwijsproces te houden en hen te stimuleren om te komen tot een beroepskwalificatie. Wij hebben hier regelmatig gedebatteerd over instrumenten voor het voorkomen van voortijdig schoolverlaten, EVC's en leerwerktrajecten. Met dit wetsvoorstel wordt beoogd een tweede luik aan te brengen in de sluitende aanpak. Hoewel er het een en ander op valt aan te merken – de CDA-fractie heeft dat bij gelegenheid ook gedaan – wordt met dit wetsvoorstel jongeren een betere kans gegeven in de samenleving.

In het sociaal akkoord hebben werkgevers en werknemers duidelijke afspraken gemaakt. Werkgevers hebben zich eraan gecommitteerd om schoolverlaters niet langer dan drie maanden thuis te laten zitten. In de Stichting van de Arbeid is afgesproken: "Iedere schoolverlater die langer dan 3 maanden thuis zit dient daarom een stageplaats te krijgen aangeboden. Sociale partners in de sectoren maken daarbij zo mogelijk afspraken over een voortgezet dienstverband na afloop van de stage. (...) Sociale partners zullen zich maximaal inspannen om te voorkomen dat leerlingen hun diploma niet kunnen halen omdat een stageplaats ontbreekt." Uitvoering van deze afspraken is van groot belang. Dit wetsvoorstel helpt daarbij. Regie op die afspraken is dan wel nodig. Daarbij gaat het niet alleen om het aanbod van stages en werk, maar ook om het erop toezien dat het aanbod aansluit op de volgende opleiding. Op welke wijze houdt de staatssecretaris de vinger aan de pols in dit proces? Afspraken en goede voornemens zijn geweldig, maar in het belang van de jongeren moeten die ook worden nagekomen. Voorkomen moeten worden dat mensen al op jonge leeftijd, door welke omstandigheden dan ook, niet meer meedoen.

Een belangrijk aspect van het wetsvoorstel is dat er meer nadruk komt te liggen op het volgen en afmaken van een opleiding. Dat is van belang, want jongeren zonder startkwalificatie zijn vijf keer vaker werkloos. Het is goed als jongeren kunnen voorzien in hun eigen inkomen. Ik hoorde het de heer Dibi net al zeggen: scholing komt voor werk, werk komt voor inkomen. Wij zijn ervan overtuigd dat dit wetsvoorstel daarvoor gaat

Biskop

zorgen. Daarbij is van belang dat gemeenten goed overleggen met de regionale opleidingscentra over de groep die onder dit wetsvoorstel valt. De gemeenten zijn lokaal verantwoordelijk, maar roc's werken regionaal. Hoe gaat dat precies?

In de toelichting op het wetsvoorstel wordt de samenhang beschreven met de aanpak van voortijdig schoolverlaten en jeugdwerkloosheid, de combinatie van werken en leren etc. De CDA-fractie heeft gevraagd wat het aangekondigde product van Jeugd en Gezin is om dit in kaart te brengen. Uit het antwoord van de regering kan ik niet wijs worden wat dit precies wordt. Er wordt een overzicht gemaakt, maar is dat dan een "product"? Wil de staatssecretaris daar nog eens op ingaan?

De doelgroep van het wetsvoorstel bestaat uit jongeren die zich bij de gemeente melden. Ook in eerdere gevallen heeft mijn fractie gevraagd: en wat doen wij dan met degenen die zich niet melden? De niet-willers blijven buiten schot. In het wetsvoorstel wordt gesteld dat de gemeenten dit moeten oppakken. Daarmee wordt tegemoetgekomen aan de kritiek van de Raad van State in het licht van het EVRM dat dit niet zou toestaan. In het debat over de kwalificatieplicht heb ik ook al aangegeven dat onzes inziens de Raad van de State kort door de bocht gaat. Maar goed, het zij zo. In deze wet is daar rekening mee gehouden. Toch willen wij deze groep niet vergeten. Wat gaat de staatssecretaris doen om de inzet op de niet-melders te verbeteren? Kan zij nog eens klip en klaar uitspreken dat deze wet EVRM-proof is?

Een tweede groep die buiten beschouwing blijft, is een groep jongeren die in een inrichting of gevangenis verblijft.

Mevrouw **Karabulut** (SP): De groep niet-melders betreft jongeren met meervoudige problemen, dakloze jongeren en jongeren met psychische problemen, om het maar even concreet te maken. De Raad van State zegt ook dat juist deze wet die jongeren nog verder van huis brengt, dus dat zij zich helemaal nooit zullen melden bij de gemeente en dat de gemeente met deze wet die jongeren helemaal niet zal bereiken. Wat vindt u daarvan, mijnheer Biskop?

De heer **Biskop** (CDA): Daar vind ik twee dingen van. Om te beginnen definieert u die groep als een groep van jongeren met heel veel problemen. Die kunnen er ook bij zijn, maar wij spreken hier ook over niet-melders die zich gewoon niet willen melden en die verder geen problemen hebben. De regering geeft aan dat de gemeente instrumenten heeft om de groep die zich niet meldt vanwege problemen zich te laten melden. Ik vroeg net aan de staatssecretaris hoe zij dat nu wil vormgeven.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Welke extra instrumenten biedt deze wet gemeenten om juist die groep jongeren te bereiken en ook de jongeren in het algemeen? Kunt u die vraag beantwoorden?

De heer **Biskop** (CDA): Ja, die kan ik beantwoorden. Die zitten er niet in. Ik heb al gezegd dat deze wet die groep niet aanspreekt. De CDA-fractie had dat graag gewild, maar het zit niet in de wet. Deze wet doet dat niet.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Even ter verduidelijking van

mijn vraag: ik vroeg ook wat überhaupt de meerwaarde van deze wet is ten opzichte van de WWB.

De heer **Biskop** (CDA): Dat is wat anders. De helft van de jongeren die in de WWB zitten, heeft na zes maanden nog een aanbod gehad van de gemeente. Dat gaan wij met deze wet in elk geval veranderen, doordat de gemeente de plicht heeft om een aanbod te doen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): U hebt geen antwoorden. Met deze wet wordt niet de groep bereikt die het kabinet ermee zegt te willen bereiken. Met deze wet wordt alleen maar bezuinigd. Er wordt niet geïnvesteerd in jongeren, maar er wordt bezuinigd. Met deze wet hebben u en het kabinet ook geen oplossing voor de 85.000 jongeren die nu al werk zoeken en voor jongeren die in de bijstand zitten en nu al naar school willen. U verkoopt hier gewoon gebakken lucht. Het enige dat u doet is het grondrecht aantasten van jongeren jonger dan 27 om een beroep te doen op het sociale vangnet. Dat had ik niet van de CDA-fractie verwacht.

De heer **Biskop** (CDA): Mevrouw Karabulut, u kunt uw betoog en uw woorden steeds herhalen. Doordat u ze heel veel herhaalt, worden zij echter niet meer waar. Het is niet waar wat u zegt. Deze wet bereikt jongeren wel. Het betoog dat ik zojuist heb gehouden, geldt voor degenen die zich niet melden. Ik vraag aan het kabinet wat het daarmee doet. Het verwijst naar de gemeenten. Ik vraag het kabinet hoe voor ons zichtbaar blijft dat er ook werkelijk iets mee gebeurt.

De heer **Dibi** (GroenLinks): De WWB is succesvol, zouden wij wel kunnen zeggen. Tegelijkertijd is er een krapte op de arbeidsmarkt. Wij weten nu al dat de toegevoegde waarde van de Wet investeren in jongeren kan zijn dat een grotere groep jongeren zich niet zal melden. U zegt nu dat deze wet belangrijk is omdat de WWB ertoe heeft geleid dat heel veel jongeren na zes maanden nog geen aanbod heeft gekregen. Dat kunnen wij toch prima regelen binnen de WWB? Wij kunnen gemeenten toch verplichten om binnen zes maanden of liefst eerder jongeren een aanbod te doen? Als wij dat via de WWB kunnen regelen, waar zijn wij dan nu mee bezig? Zorgen wij er niet voor dat een nog grotere groep jongeren zich niet zal melden?

De heer **Biskop** (CDA): Dat laatste valt nog maar te bezien. Wat betreft het eerste citeert u de inbreng van mijn fractie in het verslag. Wij hebben de regering ook gevraagd of wij dit niet beter zouden kunnen regelen via een toevoeging aan de WWB. Dat had misschien gekund. Wij kunnen nu voor het beste het betere opzij opschuiven. Wij spreken nu over deze wet. Het is de overtuiging van mijn fractie dat deze wet een meerwaarde heeft.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik hoor nu iets heel raars. U vindt eigenlijk dat wij gewoon de WWB moeten aanpassen. Omdat wij echter nu toch over deze nieuwe wet praten, vindt u dat deze een meerwaarde heeft. Vindt u nu dat deze wet een belangrijke toevoeging is aan de instrumenten die gemeenten nu al hebben om jongeren te bereiken of zegt u dat dit prima binnen de WWB kan worden geregeld?

De heer **Biskop** (CDA): U stelt twee vragen. De eerste

Biskop

vraag beantwoord ik met: ja, ik vind dat deze wet een bijdrage levert. De tweede hoeft geen verrassing te zijn. Wanneer de heer Dibi de nota naar aanleiding van het verslag zou hebben gelezen, zou hij hebben gelezen welke vragen de CDA-fractie heeft gesteld. Dat kan dan toch geen verrassing zijn?

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dan moet de heer Biskop dus vaststellen dat hij eigenlijk liever een andere oplossing zou hebben gekozen en dat hij nu instemt met deze wet terwijl deze wet er mogelijk toe zal leiden dat een nog grotere groep jongeren zich niet zal melden. De heer Biskop zegt dat het allemaal nog maar te bezien valt, maar ik acht dit een groot risico. Stel je voor dat wij een wet "Investeren in jongeren" noemen, terwijl die ertoe leidt dat wij nog minder in jongeren gaan investeren.

De **voorzitter**: Dat was nu echt uw laatste woord.

De heer **Biskop** (CDA): Ik deel de analyse van de heer Dibi niet. Hij kan dan wel zeggen dat meer jongeren zich niet zullen gaan melden en het allemaal een doffe ellende noemen, maar ik meen dat dit niet zo zal zijn. Om mijn moeder nog maar een keer te citeren: liever-koekjes worden niet gebakken. Wij hebben het over deze wet. Deze wet levert naar onze mening een positieve bijdrage aan het investeren in jongeren. Je investeert immers in scholing en in arbeid.

De **voorzitter**: Volgens mij hadden wij dezelfde moeder, mijnheer Biskop.

De heer **Bosma** (PVV): Dat moet u dan maar even achter de schermen gaan uitzoeken. Dat zijn niet mijn zaken.

De **voorzitter**: Neen. Niet hier.

De heer **Bosma** (PVV): Tijdens een interruptie sprak de heer Biskop over het CDA-verkiezingsprogramma. Er gaan dagen voorbij dat ik dat niet lees. Wat stond er precies in het CDA-verkiezingsprogramma over deze materie?

De heer **Biskop** (CDA): Daarin stond dezelfde tekst als die ik zojuist citeerde uit het Regeerakkoord.

De **voorzitter**: Gaat u maar door.

De heer **Biskop** (CDA): Voorzitter. Een tweede groep die buiten beschouwing blijft, is de groep jongeren die in een inrichting of gevangenis verblijven. De wet voorziet erin dat jongeren die niet in staat zijn om tot arbeid of scholing te komen, kunnen worden vrijgesteld. Categorieel wordt de groep die in een penitentiaire inrichting, een justitiële jeugdinrichting of een inrichting ter verpleging verblijft, uitgesloten van het werkleeraanbod. De wet stelt dat jongeren die buiten de inrichting zelf worden begeleid middels een algemene maatregel van bestuur weer wel gebruik kunnen maken van het werkleeraanbod. Maar juist voor jongeren in een penitentiaire inrichting kan het bieden van scholing of arbeid een positieve impuls betekenen voor terugkeer in de samenleving. Het kabinet betoogt dat deze groep jongeren in financiële zin onder het ministerie van Justitie valt, maar dat is volgens mijn fractie ook niet het probleem. Wij vinden de opmerking dat de gemeente

van herkomst wel bevoegd maar niet verplicht is om een werkleeraanbod te doen, te beperkt. Daarom heb ik op dit punt samen met collega's Spekman en Ortega-Martijn een amendement ingediend, teneinde in de aangekondigde AMvB de groep jongeren die in de inrichting verblijft, de mogelijkheid te bieden van het werkleeraanbod gebruik te maken.

De CDA-fractie spant zich in voor verbeterde diagnosestelling bij jongeren. Andere woordvoerders hebben hierover ook al gesproken. Mijn fractie ondersteunt van harte het voorstel van collega Ortega-Martijn om de eigen mening van de jongeren mee te nemen in het werkleeraanbod.

Bestaat niet het risico dat het onvermogen van jongeren met een handicap, bij wie de diagnose nog niet is gesteld en die dus geen inkomensondersteuning ontvangen, om het werkleeraanbod te kunnen accepteren, wordt opgevat als een weigering? Het ontbreekt gemeenten doorgaans immers aan medische expertise. Diagnosestelling kan heel lang op zich laten wachten en dan lijkt het alsof de jongere het aanbod weigert, terwijl dat niet zo hoeft te zijn.

Bij de voorbereiding van het wetsvoorstel hebben gemeenten, sociale diensten en andere instanties een flinke weerstand laten zien; het is hier al uitgebreid aan de orde geweest.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik wil nog iets vragen over die diagnosestelling bij jongeren. Welke consequenties verbindt u aan het feit dat die lang op zich kan laten wachten, dat die jongere in de tussentijd wel een inkomen nodig heeft en als hij dat niet krijgt, hij in de problemen komt? Wat betekent dat concreet?

De heer **Biskop** (CDA): Mag ik eerst wachten op het antwoord van het kabinet op deze vraag? Ik vraag mij namelijk af ...

Mevrouw **Karabulut** (SP): Dat mag wel, maar ik stel u een vraag en niet het kabinet. Ik heb punt namelijk een amendement ingediend om juist dat probleem op te lossen. Steunt u dat dan op zijn minst?

De heer **Biskop** (CDA): Ik wil graag eerst antwoord van het kabinet op mijn vraag. Daarna discussiëren wij in de tweede termijn verder.

Mevrouw **Karabulut** (SP): U benoemt een probleem. Hebt u daar vervolgens geen mening over?

De heer **Biskop** (CDA): Ik vraag aan het kabinet of die late diagnosestelling een risico vormt.

Mevrouw **Karabulut** (SP): O, u weet nog niet of dat een risico vormt. Nou, ik kan u vertellen dat dit wel zo is.

De heer **Biskop** (CDA): Fijn dat u dat al wel weet.

Mevrouw **Karabulut** (SP): U zat anders ook bij dat rondetafelgesprek, waar al die experts spraken over juist deze groep.

De heer **Biskop** (CDA): Dus stel ik de vraag aan het kabinet.

De **voorzitter**: U vervolgt uw betoog.

Biskop

De heer **Biskop** (CDA): Ik was gebleven bij de brede kritiek op dit wetsvoorstel. De CDA-fractie heeft al aangegeven – zojuist ook in een interruptiedebatje – zich af te vragen of de Wet werk en bijstand niet geschikt zou zijn om een en ander te regelen. Wij herkennen de aangegeven paradigmawisseling wel: scholing, arbeid en dan inkomen. Nogmaals, het grootste knelpunt is dat als je kijkt wat gemeenten doen en tot nu toe hebben gedaan met die groep jongeren, meer dan de helft na zes maanden nog geen werkleeraanbod heeft gekregen. Dat kan en moet beter en deze wet maakt dat mogelijk.

Een ander punt van kritiek betreft de hoogte van de uitkering voor 21- en 22-jarigen. Met die maatregel lijkt dit wetsvoorstel een kleine groep jongeren te treffen. Kan de staatssecretaris nog eens duidelijk maken waarom gekozen is voor deze groep jongeren een korting op de inkomensvoorziening toe te passen? Is zij ervan overtuigd dat de jongere rondkomt van het normbedrag?

Van verschillende kanten zijn vragen gesteld over de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel. Zo wordt verondersteld dat gemeenten beschikken over voldoende werkaanbod voor jongeren. Zeker in deze economisch gezien wat mindere tijden is het echter de vraag of gemeenten deze jongeren gemakkelijk kan voorzien van een passend werkleeraanbod. Als al te gemakkelijk wordt overgeschakeld naar een inkomensvoorziening, dan schiet dit wetsvoorstel zijn doel voorbij. Verder kan het ontbreken van voldoende aanbod druk zetten op het “dan maar accepteren van een leeraanbod”. Onderwijsinstellingen worden daarmee geconfronteerd met minder gemotiveerde leerlingen, wat ook niet de bedoeling kan zijn. Kunnen de staatssecretarissen ingaan op de plannen in de crisisaanpak voor het beroepsonderwijs en de bestrijding van jeugdwerkloosheid, waarvoor twee keer 250 mln. beschikbaar is? Kunnen zij ook ingaan op de vraag hoe deze plannen en de beschikbare middelen in relatie tot dit wetsvoorstel worden ingezet?

Een aantal partijen heeft aangegeven dat er serieuze ICT-problemen zijn. De regering zegt dat die op tijd kunnen worden opgelost. Je kunt ook zo veel druk op een systeem zetten, dat het uiteindelijk toch faalt. Wil de staatssecretaris ingaan op de haalbaarheid ook in relatie tot de invoeringsdatum?

De CDA-fractie heeft in een eerdere fase stilgestaan bij de invoering van cliëntenparticipatie. De regering verwijst naar de vrijheid die de gemeente heeft om daar vorm aan te geven. Ziet de staatssecretaris geen problemen om te komen tot afzonderlijke cliëntenraden vanwege de aard van de doelgroep? Deze jongeren melden zich voor scholing of werk, maar participeren in een cliëntenraad is iets heel anders. Is het reëel om die participatie te verwachten? Is het niet beter om aan te sluiten bij de huidige vormen van cliëntenraden?

De Wet investeren in jongeren is weer een schakel in de keten die ervoor moet zorgen dat jongeren optimale kansen krijgen om mee te doen in onze samenleving. Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst, zei mijn moeder. Maar die toekomst moet wel worden gegrepen. Deze wet is ons inziens een instrument waarmee de jongeren via de gemeente een kans krijgen om iets van die toekomst te maken. Het instrument is misschien niet perfect, misschien niet volledig en misschien niet het fraaiste wat onze wetgeving te bieden heeft, maar het gaat uiteindelijk om de effectiviteit. Als wij er met deze wet in de hand voor kunnen zorgen dat ieder jaar weer duizenden

jongeren een betere toekomst krijgen, is de wet meer dan de moeite waard.

□

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Het wetsvoorstel dat wij vandaag bespreken, zal een rader vormen in het pakket maatregelen dat het kabinet zal presenteren. Het doel van het wetsvoorstel past bij het uitgangspunt om alle jongeren een kans te geven. Jongeren krijgen recht op scholing of werk, de beste investering in hun toekomst.

De fractie van de ChristenUnie deelt de achterliggende gedachte van het wetsvoorstel dan ook voluit. Wel vraagt zij zich af of het daadwerkelijk het beoogde effect zal hebben. Daar hebben wij, eerlijk gezegd, zo onze zorgen over. In de eerste plaats hebben wij zorgen omdat de uitvoerders, de gemeenten, behoorlijk kritisch zijn over nut en noodzaak van het wetsvoorstel. De staatssecretaris benadrukt telkens dat een separaat wetsvoorstel nodig is om een paradigmashift te bewerkstelligen. Hoe kan een paradigmashift optreden als de uitvoerders zelf het nut hiervan niet inzien? De staatssecretaris zegt er het volste vertrouwen in te hebben dat het goed zal komen en blijft in gesprek met gemeenten. Ik geloof echt in de goede intenties van de staatssecretaris, maar volgens mij is een stevige basis nodig om een wetsvoorstel tot uitvoering te brengen. Hoe staat het nu met de bereidwilligheid van de gemeenten? Hebben de gesprekken al tot een enthousiastere houding geleid?

In de tweede plaats hebben wij zorgen over de realisatie van voldoende werkaanbod door gemeenten. De staatssecretaris gelooft dat gemeenten genoeg banen of stageplaatsen kunnen vinden, maar de arbeidsmarkt verslechtert in hoog tempo. Meerdere, je zou haast zeggen concurrerende, groepen zoals Wajong'ers en WSW'ers moeten ook geplaatst worden op reguliere arbeidsplaatsen. Kortom, het aanbod van banen neemt af, terwijl de vraag sterk toeneemt. Waar baseert de staatssecretaris haar overtuiging op dat het wel goed komt met het werkaanbod? Waar denkt zij de banen te kunnen vinden? Ik wil echt een uitgebreid antwoord op deze vraag omdat zij de fundamenten van het wetsvoorstel raakt.

Het kabinet streeft naar een aanbod dat gericht is op duurzame participatie, zo lees ik telkens in het wetsvoorstel. Het begrip “duurzaam” lijkt echter niet meer dan een mooie frase, want als definitie wordt gehanteerd: arbeidsinschakeling waarbij jongeren gedurende langere tijd aan het werk zijn en arbeid verrichten. Wat is langere tijd? Twee maanden of een jaar? Het ligt compleet open. In andere wetten zoals de WIA wordt een termijn van zes maanden gehanteerd voordat sprake is van duurzame arbeid. Is de staatssecretaris bereid om deze termijn ook hier te hanteren, zodat jongeren in banen geplaatst worden waarbij het vooruitzicht is dat er ten minste zes maanden gewerkt kan worden? Dit om te voorkomen dat jongeren telkens baantjes van twee of drie weken krijgen aangeboden, waardoor zij niet verder komen op de arbeidsmarkt. Graag een reactie.

Naast het werkaanbod kan scholing aangeboden worden. Echter, veel van de jongeren die zich bij de gemeenten melden, zullen vroegtijdige schoolverlaters zijn. Het zal dus niet veel effect hebben om ze simpelweg weer terug te sturen naar school. Grote kans dat zij daar niet meer aan beginnen. In andere landen zijn er speciale

Ortega-Martijn

scholen waar jongeren terecht kunnen als voorbereiding op een terugkeer in het regulier onderwijs. Wat vindt de staatssecretaris van dit idee? Is zij bereid om met haar collega's van OCW en voor Jeugd en Gezin te onderzoeken of dit model meerwaarde heeft voor de Nederlandse situatie?

Dit wetsvoorstel biedt jongeren veel kansen, maar bergt ook een risico in zich. De kans is aanwezig dat het aantal niet-melders toeneemt en het zicht op deze groep volledig verdwijnt. Wij hebben het hier dan ook over jongeren met vaak complexe problemen die zo ook uit beeld raken bij bijvoorbeeld de hulpverlening. De ChristenUnie vindt het van het grootste belang dat er parallel aan dit wetsvoorstel beleid wordt opgesteld om deze jongeren in beeld te houden. Nu wordt dat aan gemeenten overgelaten. Wij pleiten er echter voor dat de staatssecretaris hier ook al maatregelen neemt, bijvoorbeeld door snel een sluitend systeem met scholen op te zetten waarbij scholen aan gemeenten melden wanneer jongeren afhaken en het dus bekend is welke jongeren risico lopen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Ik begin mij een beetje zorgen te maken, want eigenlijk alle partijen in de Kamer uiten grote twijfels over dit wetsvoorstel. Als zelfs de heer Van der Vlies kritisch is, dan heb je het wel erg bont gemaakt als kabinet. Ik vraag mij af welke consequentie de ChristenUnie trekt als de antwoorden niet bevredigend zijn. Volgens mij behandelen wij nu een wetsvoorstel waaraan zo veel risico's kleven dat wij beter een aantal andere voorstellen kunnen doen en dit nog even laten rusten, een rusttraject voor de Wet investeren in jongeren.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik ben hartstikke kritisch, maar ik wacht de antwoorden van de bewindspersonen af.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Als de antwoorden onbevredigend zijn, zegt u dan: dit wetsvoorstel nu even niet?

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voor u geldt hetzelfde: ik wacht de antwoorden van de bewindspersonen even af.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Uw verhaal spreekt mij zeer aan. Terecht sprak u zojuist over de jongeren die afhaken, waaronder dakloze jongeren. Alle organisaties die zich om deze jongeren bekommeren, stellen dat de toegang tot de inkomensvoorziening geborgd moet worden, juist voor deze groep om daar iets mee te kunnen doen. Steunt u mijn voorstel daartoe?

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Nee, dat steun ik niet. Ik heb zojuist tegen de staatssecretarissen gezegd dat ik graag wil dat zij met maatregelen komen. Ik kom op straat ook allerlei dakloze jongeren tegen. Een aantal van hen wil dolgraag werken en dolgraag iets anders doen met hun leven. Dan gaat het niet zozeer om het inkomen, maar om het vinden van een waardevolle plek in de samenleving. Mijn voorkeur gaat daar in eerste instantie naar uit.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Dat delen wij. Natuurlijk gaat daar de voorkeur naar uit, maar juist vanwege de situatie waarin zij verkeren, hebben zij een inkomen nodig om

schulden af te betalen en voor een dak boven hun hoofd, zodat zij zo snel mogelijk kunnen werken. Bent u dat met mij eens?

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik wil dat er maatregelen worden genomen. De staatssecretaris heb ik een vraag gesteld. Ik wil namelijk dat wij deze jongeren goed in beeld krijgen, zodat wij vervolgens kunnen nagaan op welke manier wij ze kunnen helpen en ondersteunen.

Wellicht kan de Verwijsindex risicojongeren op dit gebied iets betekenen. Wij willen voor de invoering van de wet een overzicht van de maatregelen die de staatssecretaris neemt om het probleem van de niet-melders en van de risico's die zij lopen te ondervangen. Graag krijg ik op dit punt een toezegging.

Terecht stelt de staatssecretaris dat jongeren gemotiveerder zijn wanneer zij inspraak hebben bij het samenstellen van hun eigen traject. Het is dan ook opmerkelijk dat er in de wet niet het recht op inspraak bij het doen van een leerwerkeraanbod is opgenomen. Inspraak, zo stelt de staatssecretaris, moet maar via de cliëntenparticipatie vorm krijgen, maar dat is natuurlijk onzin. Als een jongere inspraak wil bij bijvoorbeeld het kiezen van de opleiding voor hem of haar, gaat hij of zij niet eerst naar de cliëntenraad. Dat zou het optuigen van bureaucratie zijn. Wat is het probleem om in de wet vast te leggen dat de jongeren de mogelijkheid hebben van inspraak bij het doen van een aanbod? Let wel, ik vraag niet om instemmingsrecht. Het uiteindelijke aanbod kan dus afwijken van wat de jongere wil, maar laat hem daarover in ieder geval meepraten. Daarom heb ik een amendement ingediend, waarmee jongeren het recht op inspraak krijgen bij het doen van een leerwerkeraanbod.

Voorzitter. Zoals gezegd steunt mijn fractie de gedachte die aan dit wetsvoorstel ten grondslag ligt. Een uitkering mag nooit een einddoel zijn, maar zij is soms nodig als tijdelijk vangnet. Daarom steunt mijn fractie het amendement van de heer Spekman. Daarmee wordt beoogd om de voorziening voor 21- en 22-jarigen niet te verlagen. Werken of leren is het uitgangspunt, maar een afdoende voorziening voor mensen die tussen wal en schip vallen, moet er gewoon blijven.

De **voorzitter**: Hiermee zijn wij gekomen aan het eind van de eerste termijn van de kant van de Kamer. Mij lijkt dat wij de voorbereiding van het antwoord door de bewindslieden kunnen combineren met de schorsing voor de dinerpauze. Dat betekent dat wij een normale dinerpauze hebben en dit debat om 19.00 uur vervolgen.

De vergadering wordt van 17.30 uur tot 19.00 uur geschorst.

□

Staatssecretaris **Klijnsma**: Voorzitter. Ik dank alle geachte afgevaardigden voor hun inbreng in eerste termijn. We spreken vandaag over het wetsvoorstel Investeren in jongeren (WIJ). Natuurlijk is de noodzaak voor dat wetsvoorstel aan de orde. Dat hebben alle leden ook naar voren gebracht.

Ik zou heel graag willen ingaan op de vraag wat de regering nu met dit wetsvoorstel beoogt, zowel in de context van de economische crisis, als anderszins. De noodzaak van dit wetsvoorstel ligt in het feit dat er nog

Klijnsma

veel jongeren op dit moment in de bijstand zitten die niet werken en geen opleiding doen. Zij gaan dus niet naar school en hebben geen werk, met andere woorden zij doen niet mee. Dat is de essentie van dit wetsvoorstel. Op dit moment krijgt meer dan de helft van die jongeren met een WWB-uitkering, binnen een half jaar geen traject aangeboden door de gemeente en blijft dus werkloos. Dat is zorgelijk. Hun toekomstperspectief wordt somberder naarmate ze langer aan de kant staan. De noodzaak voor dit voorstel was al aanwezig ten tijde van de hoogconjunctuur, maar gelet op de huidige economische crisis is dit wetsvoorstel misschien nog wel meer opportuun.

De heer Dibi – hij is nu nog niet aanwezig – heeft gewezen op het feit dat ik dit wetsvoorstel heb aangehouden bij mijn aantreden als staatssecretaris. Ik moet zeggen dat ik toen vele wetsvoorstellen heb aangetroffen. Bij zo'n aantreden spring je natuurlijk toch op een rijdende trein, waarvan de WIJ onderdeel uitmaakte. De afgelopen weken, zo niet maanden is mij meer en meer het belang duidelijk geworden dat dit wetsvoorstel door de Kamer en door de samenleving wordt gedragen, opdat wij jongeren veel meer kansen kunnen geven. Op mijn werkbezoeken en tijdens mijn interactie met vele wethouders de afgelopen weken en maanden heb ik ook met eigen ogen gezien dat het nog niet overal schering en inslag is als het gaat om het helpen van jonge mensen naar een opleiding of een baan. Het is voor mij echt een drive om hiertoe een stok achter de deur te zetten richting gemeenten en richting jongeren. Wij moeten jongeren namelijk "never nooit" thuis laten zitten. Ik denk dat dit de grootste gemene deler van dit wetsvoorstel is. Het is ontzettend belangrijk dat de jongeren zelf ook weten dat ze naar hun gemeente kunnen stappen, in de zin dat ze recht op een opleiding en op werk hebben, omdat ze niet aan de kant willen blijven staan en er dus in hen geïnvesteerd moet worden. Het is natuurlijk aan de jongeren zelf om het werkleeraanbod te benutten en zo te voorkomen dat ze voor langere tijd aan de kant komen te staan. Het wetsvoorstel legt de focus op werk en op leren en niet op een inkomensvoorziening. Ik zie dat de heer Dibi inmiddels is binnengekomen. Ja, mijnheer Dibi, u had mij heel persoonlijk aangesproken, dus ik vond het ook heel belangrijk om mij middels de voorzitter tot u te richten. U hebt groot gelijk; ik heb een aantal wetsvoorstellen aangetroffen en je springt op een rijdende trein. Over het ene wetsvoorstel ben je dan wellicht net iets vrolijker dan over het andere. Dat kan, dat wil ik niet verhehlen, maar dit wetsvoorstel heb ik gaandeweg de afgelopen weken een steeds warmer hart toegedragen. Ik sta hier dus ook met verve dit wetsvoorstel te verdedigen, omdat het gaat om jongeren en om de vraag hoe je voorkomt dat ze zoals in de jaren tachtig is gebeurd, als plumpuddingen worden afgeschreven. Geprobeerd moet worden te bewerkstelligen dat ze echt mee kunnen gaan doen.

Ik vind het hartstikke mooi dat de afgevaardigden eigenlijk allemaal de klemtoon hebben gelegd op de jongeren zelf en op het feit dat het voor een groot aantal jongeren niet zomaar schering en inslag is dat het lukt.

Belangrijk is om ook tijdens een economische crisis te blijven investeren in jongeren en niet tegen hen te zeggen "jongens, blijf even rustig zitten, want er komt weer een eind aan die crisis en dan steken wij wel weer een hand uit om jullie te helpen". Het gaat erom dat je

de beroepsvaardigheden van jongeren op peil houdt, dat zij nieuwe vaardigheden kunnen verwerven zodat zij na de crisis met volle spirit mee kunnen doen.

Ik moest even aan de term wennen, maar een "haatpercentage" van 52 is te groot.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Een haatpercentage van 52 houdt in dat de gemeenten aan de helft van de 25.000 jongeren die nu een bijstandsuitkering krijgen, geen mogelijkheid tot werken of leren heeft aangeboden. Ik ben het met de staatssecretaris eens dat dit percentage te groot is. Waarom doen gemeenten dat niet? Wat is er aan de hand? Weet de staatssecretaris dat?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Specifiek weten wij dat niet, want je moet ook hier echt maatwerk leveren. In mijn rondgang van de afgelopen weken en maanden heb ik echter gezien dat het aan de orde is. Ik vind dat men, eufemistisch gezegd, wat meer enthousiasme aan de dag moet leggen om dit wel van een goed gezicht te voorzien. Daar heb ik de gemeenten ook op aangesproken. Ik vind het niet verkeerd om daar eens een nieuw label op te plakken, zodat niet alleen de gemeenten, maar ook de jongeren zelf en iedereen die met die jongeren te maken heeft weten dat dit de volle aandacht heeft van de gemeenten en de jongeren zelf. Dat geldt ook voor de werkgevers en voor iedereen op de werkpleinen. Het is belangrijk dat je onderstreept dat het ons gaat om het op weg helpen van de jongeren.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Welke extra mogelijkheden biedt deze wet aan de gemeenten?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Gemeenten weten dan dat zij jongeren de garantie moeten geven op werk of een opleiding. Gemeenten hebben natuurlijk al tal van mogelijkheden om deze opdracht gestand te doen. Daar appelleren wij ook aan, maar het nieuwe van deze wet is dat jongeren naar hun eigen gemeenten toe kunnen stappen om die garantie op te eisen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Dat is onder de Wet werk en bijstand ook al het geval. Of wil de staatssecretaris dat tegenspreken?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Nee, volgens de Wet werk en bijstand wordt niet de garantie gegeven. Volgens die wet kun je wel een inkomen krijgen. De meerwaarde van deze wet is juist dat men in eerste instantie bekijkt of de jongere geschikt of in staat is om de hand aan de ploeg te slaan. Als dat het geval is, dan wordt dat ook van de jongere verwacht. Dan gaat de jongere niet het uitkeringstraject in en dan wordt hij ook niet als een plumpudding afgeschreven. Dan gaan wij ermee aan de slag. De heer Van der Vlies zei daar ook het een en ander over.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik dank de staatssecretaris voor haar reactie. Excuus dat ik wat later binnenkwam.

Mijn vraag gaat over de politieke erfenis die de staatssecretaris heeft ontvangen. Je kunt deze ook afwijzen. Dat kan ook met andere erfenissen. Dit is een erfenis uit de tijd voor de crisis. De crisis heeft gezorgd voor een nieuwe situatie, ook op de arbeidsmarkt. Daar is nu krapte. Denkt de staatssecretaris dat zij de verwachting die zij met deze wet creëert, namelijk het

Klijnsma

aanbieden van passend werk en passende scholing, kan waarmaken op een arbeidsmarkt waar niet meer zoveel plek is?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Het is de kunst – en dat is echt een kunst; dat wil ik niet verhelen – om alle jongeren die zich melden een passend aanbod te doen. Dat kan natuurlijk uit werk bestaan. De heer Dibi heeft dan wel een punt, want het werk is nu niet meer zo dik gezaaid als anderhalf jaar geleden, maar er zijn nog steeds vacatures, zeker in de zorg en in het onderwijs. Het is dus geënt op werk. Het is ook geënt op stageplaatsen. Als jonge mensen langer dan drie maanden thuiszitten, dan hebben zij daar recht op. Het is voorts geënt op een leeraanbod anderszins. Collega Van Bijsterveldt zal daarover nog het een en ander zeggen. Het kan natuurlijk ook geënt zijn op activering in de brede zin van het woord. Wat mij betreft mag vrijwilligerswerk daarbij ook een belangrijke rol spelen, als de gemeente er maar voor zorgt dat een jong mens niet op de bank blijft zitten, thuis voor de tv.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Het gaat een hele kunst worden, dat ben ik met u eens. GroenLinks wil eigenlijk in plaats van werk boven scholing, scholing boven uitkering, overstappen naar scholing boven werk, werk boven uitkering. Hoe kunt u er samen met staatssecretaris Van Bijsterveldt voor zorgen dat er de komende tijd afspraken worden gemaakt met alle betrokken partijen om passende scholing te creëren? Ik denk dat die kunst waarover u het had, heel vaak onmogelijk zal blijken te zijn, en dan moeten er wel scholingsplaatsen zijn. Wat voor concrete, afrekenbare doelstellingen kunt u formuleren om dat te gaan regelen?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ook dat is een waanzinnige uitdaging. Daarom is de urgentie van de wet ook zo wezenlijk. Het betekent dat je al perspectief biedt voor jonge mensen die in mei/juni uitstromen uit een opleiding, dus dat je tegen die jonge mensen zegt: kijk om je heen, wil je een vervolgopleiding, wil je een stageplek, wil je onmiddellijk aan het werk? Al die verschillende gradaties moet je natuurlijk goed doorakkeren met die jonge mensen. Je moet er dus voor zorgen dat je samen met de onderwijsinstellingen, waarover mijn collega nog wat zal zeggen, en de gemeenten die sluitende aanpak beetpakt, want nu komen die jonge mensen van school.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dan de volgende casus. Stel dat een jongere aanklopt bij een gemeente voor een leerwerktraject en de gemeente kan dat niet vinden, wat gebeurt er dan bij deze nieuwe wet die u nu lanceert? Wat zou er dan anders gaan dan bij de Wet werk en bijstand?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Je klopt aan bij de gemeente en de gemeente gaat samen met jou kijken naar wat het beste bij jou past. Dat was ook een vraag die iedere woordvoerder stelde. Er is altijd iets in het verschiep wat bij jou kan passen. Deze wet strekt er nu juist toe dat jonge mensen kunnen vergen van hun gemeentebestuur dat er ook echt een aanbod is. Dat is de extra impuls voor gemeenten. Dat is ook waar gemeenteraden zich veel meer nog dan tot nu toe om zouden moeten bekommeren, dat men het college of de wethouder in

kwestie heel goed volgt in het aanbod voor jonge mensen, want er is in de samenleving een hoop te doen en dat kan op allerlei verschillende manieren. Degene die hier nu centraal staat, is de jongere die dat aanbod moet krijgen.

De heer **Nicolai** (VVD): Ik neem het stokje van de heer Dibi even over, want ik heb geen antwoord gehoord op zijn laatste vraag, die ik zo aardig vond. Als de gemeente niets kan bieden, wat biedt dit wetsvoorstel dan meer of anders dan wij onder de Wet werk en bijstand hebben?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Wij gaan er natuurlijk bij uitstek vanuit dat de gemeente doorakkert met de persoon in kwestie wat allemaal aan de orde zou kunnen zijn. De gemeente kan tal van zaken bieden. Ik ben ervan overtuigd, ook op grond van mijn eigen ervaring, dat de gemeente altijd iets zal kunnen bieden. De gemeente kan altijd een opleiding of een stageplek bieden, zeker nu de Stichting van de Arbeid heeft gezegd dat er stageplekken beschikbaar komen voor mensen die al drie maanden thuiszitten. De gemeente kan altijd met een jongere bekijken of er iets is in het vrijwilligerswerk, zodat je in je curriculum niet een lacune krijgt van een of twee jaar, wat naar werkgevers toe natuurlijk dodelijk is. De gemeente kan altijd een aanbod doen.

De heer **Nicolai** (VVD): Ik vind het heel interessant dat de staatssecretaris namens alle gemeenten in Nederland garandeert dat de gemeenten daarin kunnen voorzien, ondanks de zorg die ik heb, en velen met mij, dat gemeenten zeker in deze tijd met weinig werk vaak niet dat aanbod kunnen doen, zodat je dan dus niet geholpen bent.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Omdat het spectrum zo breed is. Ik hecht er toch wel aan om dat nog even te zeggen. Ik zeg niet dat de gemeente iedere jongere altijd per definitie een baan kan aanbieden van 36 uur in de week. Dat zeg ik niet. Ik zeg dat een gemeente ervoor dient te zorgen dat een jongere maatwerk krijgt dat bij die jongere past op dat moment. Daar zijn alle woordvoerders op ingegaan. De heer Van der Vlies heeft hierover ook een opmerking gemaakt en gezegd: kijk heel specifiek naar de jongere die je voor je hebt, want een kwetsbare jongere is toch weer een geval apart. De jongere die iets kan, die recht van lijf en leden is, die moet ook echt zo'n aanbod gedaan worden, opdat hij voor de samenleving iets kan gaan betekenen en hij zijn arbeidzame leven kan overleggen aan een potentiële nieuwe werkgever.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Voorzitter, dit is echt ...

De **voorzitter**: Mevrouw Karabulut, als u eerst mij even laat spreken. U hebt deze interruptiereeks geopend. Dat betekent dat we nu verder gaan luisteren naar de staatssecretaris. Dan kunt u op een ander moment zeker nog een keer een punt maken. De secretaris vervolgt nu echt haar betoog.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Voorzitter, ik wil deze reeks ook graag afsluiten, omdat het een wezenlijk en nieuw punt is.

De **voorzitter**: Ik snap dat u dat wilt, mevrouw

Klijnsma

Karabulut. U gaat gewoon door, maar dat doen we niet. De staatssecretaris vervolgt haar betoog.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Voorzitter. Ik was gebleven bij de gemeenten, want in het voortraject hebben gemeenten naar mij en mijn voorganger toe een aantal kritiekpunten betreffende de WIJ onder onze aandacht gebracht, waaronder de automatiseringsaspecten en de problematiek van de niet-melders. Ook dat heeft een groot aantal afgevaardigden hier naar voren gebracht.

Het is belangrijk dat het advies van het uitvoeringspanel in de WIJ helder overeind blijft. Dus er wordt zo dicht mogelijk aangesloten bij de WWB om de uitvoering voor gemeenten zo eenvoudig mogelijk te houden. Verder is er onder voorzitterschap van het CP-ICT overleg gevoerd over de automatiseringsaspecten. Daar is uitgekomen dat de implementatie van de automatisering per 1 januari 2010 gerealiseerd kan worden. Er is ook overlegd over de mogelijkheid om de WIJ-aanvragen van jongeren in de periode van juli tot januari in de WWB-systemen te registreren. Dat gaat goed, dus dat kan. Gemeenten onderkennen dat aspect dus ook en kunnen op die manier ook met de automatisering rond de WIJ aan de slag.

Ik wil graag doorgaan met het feit dat we de WIJ ook graag als instrument willen hanteren in de bestrijding van de jeugdwerkloosheid. De Kamer weet dat het kabinet, ook met instemming van de Kamer, extra middelen heeft uitgetrokken voor de jeugdwerkloosheid en wel 250 mln. over drie jaarschijven. Daarmee kunnen die intensiveringen worden gepleegd om de positie van jongeren op de arbeidsmarkt te stimuleren. Daarnaast – en daar zal collega Van Bijsterveldt iets over zeggen – is er geld voor de versterking van het middelbaar beroeps- onderwijs. De minister voor Jeugd en Gezin, de minister voor Wonen, Wijken en Integratie, de staatssecretaris van Onderwijs en ik werken met zijn vieren aan een plan van aanpak voor de jeugdwerkloosheid, dat we graag in mei aan de Kamer willen presenteren.

Daarbij is het terugdringen van het voortijdig schoolverlaten natuurlijk heel belangrijk. Zeker voor jongeren die worden geschoold in sectoren waar nu tijdelijk forse werkloosheid dreigt, moet je bekijken hoe je de arbeidsmarktkansen ook op de lange termijn zeker kunt stellen. Daar kan deze wet natuurlijk ook bij helpen.

Verder is met de Stichting van de Arbeid afgesproken dat iedere schoolverlater die langer dan drie maanden thuis zit, een stageplaats krijgt aangeboden. Dan is het natuurlijk fijn als die stageplaats doorstroming oplevert naar een reguliere baan. Het allerbelangrijkste is immers dat je jonge mensen arbeidsfit houdt gedurende de periode dat wij met een economische crisis te kampen hebben.

De regering streeft met dit wetsvoorstel naar een omslag in het denken. Het gaat dus echt om het meedoen en niet zozeer onmiddellijk om de vraag of iemand een uitkering krijgt. Dat is door mijn voorganger en ook door mij aangeduid als "de paradigmawisseling". Ik moest even aan dat woord wennen, maar het dekt de lading heel goed, want het gaat erom dat mensen nu werk of scholing krijgen.

Wat verstaan wij in deze context onder "maatwerk"? De gemeente moet echt kijken naar het individu, naar zijn capaciteiten. Ook de vraag of hij gezond en belastbaar is, is heel wezenlijk. Dan kom je als vanzelf bij de vraag of er een inkomensvoorziening moet zijn als

hiervan geen sprake is. De heer Van der Vlies heeft gezegd dat de overheid een schild voor de zwakken is. Dat zeg ik hem na. Dat blijft als een paal boven water staan.

Er is een amendement ingediend over alleenstaande jongeren van 21 en 22 jaar. Die hebben volgens het wetsvoorstel recht op een lager normbedrag bij hun uitkering. Het gaat er immers om te voorkomen dat de inkomensvoorziening meer oplevert dan inkomen uit arbeid. Ik ga nu even op dit amendement in, omdat het breed gedragen wordt in de Kamer. Ik ga straks in op de andere amendementen. Ik geef de Kamer over dit amendement twee dingen mee. Ten eerste wordt de prikkel om te werken minder groot. Hoe hoger de inkomensvoorziening, hoe minder groot de prikkel om te gaan werken. Ook is er geen sprake van dekking van het amendement. Ik neem daar kennis van. Ik vind het dus niet onmiddellijk een verstandig amendement, al kan ik mij er iets bij voorstellen.

De heer **Biskop** (CDA): Ik heb de staatssecretaris gevraagd naar het normbedrag dat in de wet is opgenomen voor 21- en 22-jarigen. Is zij van mening dat dit bedrag voldoende is voor een thuiswonende 21- of 22-jarige, in vergelijking met het bedrag dat in de WWB is opgenomen?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Bij handhaving van dit normbedrag is de prikkel om te gaan werken veel groter dan bij verhoging van het normbedrag. Bovendien is het amendement niet gedekt. Die twee punten van aandacht leg ik bij de Kamer neer.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik snap niet dat de prikkel om te gaan werken verdwijnt als het normbedrag niet verlaagd wordt. De staatssecretaris zegt zelf dat een jongere die een baan aangeboden krijgt die maar heeft te accepteren. Zo niet, dan staat daar een inkomensvoorziening tegenover. Voor 21- en 22-jarigen haalt de staatssecretaris echter € 230 van het normbedrag af. Hoe moet zo iemand daarvan rondkomen?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Het gaat om alleenstaande 21- en 22-jarigen, die vaak nog thuis wonen. Mevrouw Karabulut moet mij goed verstaan. Ik heb zo-even gezegd dat met het huidige normbedrag helder is voor jonge mensen waarop zij recht hebben. Ik heb daarbij gezegd dat zij van dat normbedrag kunnen rondkomen, maar dat de prikkel om te werken groot is. Het gaat immers om een relatief laag normbedrag. Als dat normbedrag verhoogd wordt, zal de prikkel navenant verminderen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Wij hebben het over jongeren die niet werken. Als zij werken, hebben zij immers een inkomen. Met de huidige normen van de WWB heeft een alleenstaande uitwonende jongere recht op een bedrag van rond de € 800. De staatssecretaris haalt daar zomaar € 240 van af. Hoe moet iemand van het overgebleven bedrag rondkomen? De vraag is hier niet: prikkel of geen prikkel. Het gaat om de vraag of de inkomensvoorziening voldoende is.

Staatssecretaris **Klijnsma**: De norm is gerelateerd aan het minimumjeugdloon en is dus op zichzelf goed uit te leggen en te verdedigen. Ik heb gezegd dat mensen die kortdurend gebruikmaken van deze voorziening en die

Mevrouw Karabulut (SP)

© M. Sablerolle – Gouda

weer aan de slag willen door deze norm een grote prikkel ondervinden.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Deze redenering slaat als een tang op een varken. De staatssecretaris stelt dat jongeren ofwel een baan hebben ofwel een inkomensvoorziening. Wij spreken nu over iemand die geen baan heeft. De staatssecretaris bezuinigt dan € 240 op de uitkering. Hoe moet zo iemand rondkomen van het overblijvende bedrag? De staatssecretaris werkt zo jongeren toch verder het moeras in? Dat kan toch niet haar bedoeling zijn? Het minimumjeugdloon, dat al laag is, ligt overigens hoger dan het normbedrag.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Voor alle duidelijkheid, dit wetsvoorstel is ervoor om jongeren een baan, opleiding of combinatie daarvan te garanderen. Natuurlijk moet je een vangnet hebben. Dat vangnet is essentieel, maar als mensen daarin terecht komen, is het wel belangrijk dat zij overeind krabbelen en weer perspectief zien.

De heer **Van der Vlies** (SGP): De staatssecretaris zegt zich wel iets te kunnen voorstellen bij amendement nr. 23. Het wordt echter niet gedekt. Vindt zij dat de indieners alsnog met een dekking moeten komen?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik kom uit het lokale bestuur en daar was het goed gebruik om bij de indiening van een amendement ook de dekking te regelen. Ik kom hier net kijken en merk dat het in de Kamer net iets anders is. Als punt van aandacht wil ik de Kamer meegeven dat de dekking nog niet is geregeld.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Met die onervarenheid van de staatssecretaris valt het wel mee. Dat bedoel ik dus positief.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dank u wel.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Het is natuurlijk wel gebruikelijk om een dekking te vragen. Een ongedekt amendement of motie heeft nogal eens een lastig verloop in dit huis. Daar wil ik even de vinger bij leggen, los van de sympathie voor de inhoud.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat kan ik alleen maar beamen.

De heer **Spekman** (PvdA): Het gaat over een amendement dat mevrouw Ortega en ik hebben ingediend. Je kunt natuurlijk zeggen dat de belangrijkste prikkel uitgaat van het aanbod aan de jongeren plus het verlagen van de uitkering als jongeren de kont tegen de krib gooien. Dat is de belangrijkste prikkel van het voorstel en dat houden wij in stand. Het enige verschil is dat wij willen voorkomen dat mensen nog dieper wegzakken in de uitkering. Dat is volgens ons, afgezet tegen de macrocijfers, een miniem verschil. De andere normbedragen sluiten aan bij de huidige WWB. Anders zou het kabinet er wellicht voor gekozen hebben die ook nog verder te verlagen.

De heer **Nicolaï** (VVD): Ik raakte een beetje in verwarring door de reactie van de staatssecretaris op de interruptie van de heer Van der Vlies. Los van de gebruiken in de Kamer hoop ik dat het kabinet het gebruik hoog houdt dat het ongedekte moties en amendementen ontraadt.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Amendementen hebben vaker een financiële strekking. Als ze niet gedekt zijn, is dat op z'n minst een punt van aandacht. Het kabinet wil natuurlijk geen ongedekte amendementen overnemen.

Voorzitter. Vrijwel alle sprekers zijn ingegaan op de vraag of er nu wel een aparte wet nodig is. Het kabinet vindt de focus op jongeren het allerbelangrijkste. Verder is er sprake van een paradigmawisseling. In de Wet investeren in jongeren staat het werkleeraanbod voorop en niet de uitkering. Ten slotte is er de sense of urgency die bij jongeren ontstaat en die inhoudt dat je op jonge leeftijd moet willen leren, werken of een combinatie daarvan. Ik wil heel graag het signaal afgeven dat wij de jongeren niet in de steek mogen laten. Jongeren horen niet in de bijstand. Dat is een slecht fenomeen. Waar het kabinet kan, wil het voorkomen dat jongeren daarin terecht komen. Als zij erin zitten, moeten zij er zo snel mogelijk uit!

De heer **Dibi** (GroenLinks): De sense of urgency, het signaal dat de staatssecretaris wil afgeven, is een ander belangrijk argument voor deze wet. Dit riekt mij toch een beetje naar symboolpolitiek. Dat gevoel krijg ik bij de hele wet, want de staatssecretaris zei eerder dat de gemeenten met deze wet de plicht krijgen om een aanbod te doen. Dit kan ook worden geregeld via een artikel in de Wet werk en bijstand. Ik zou zo een amendement kunnen opstellen om de Wet werk en bijstand daarop aan te passen. De staatssecretaris bevestigt mijn gevoel dat deze wet niet veel anders is dan symboolpolitiek voor het kabinet dat duidelijk wil maken dat er een leerwerkplicht is tot 27 jaar en dat mensen jonger dan 27 jaar geen uitkering zouden moeten vragen. Klopt dat?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik laat die terminologie even voor de geachte afgevaardigde, zoals dat zo mooi wordt genoemd. Dat is niet mijn terminologie, want ik hou niet van symboolpolitiek. Ik wil heel graag dat wij, parlement en kabinet, samen uitstralen dat jongeren van die banken moeten afkomen en dat zij, als zij er nog net niet op zitten, daar niet op terecht mogen komen. Natuurlijk kunnen gemeenten al iets doen met de WWB en

Klijnsma

sommige gemeenten hebben dat ook al gedaan. Ik constateer echter dat dit – ook in de afgelopen maanden – nog ruim onvoldoende is. Ik constateer dat jongeren nog niet echt naar de gemeente kunnen toestappen, in die zin dat zij kunnen zeggen: wij hebben er recht op, kom op, wij willen zo graag, wij willen geen plumpudding zijn, wij willen actie ondernemen. Ik vind het zeer legitiem als je deze wet daarvoor gebruikt en ik vind het zeker geen gelegenheidswetgeving. Natuurlijk kun je andere wetten aanpassen of andere wetten verzinnen, maar deze wet kan hiervoor prima worden gebruikt. Ik zou de wet dan ook graag zo willen invullen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik ben ook geschrokken van het feit dat gemeenten soms wel een half jaar lang geen aanbod doen aan jongeren. Die gemeenten moeten gecorrigeerd worden door het Rijk en dat mag van mij ook wettelijk. Alleen, de staatssecretaris vertelt niet dat er bij de invoering van deze wet ook sprake is van een bezuiniging. Dat is mijn grootste bezwaar. De wet heeft geen toegevoegde waarde. Verder zullen zich misschien nog minder jongeren melden, dus de risico's zijn groot. Bovendien gaat het kabinet misschien gewoon bezuinigen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Die bezuiniging die is ingeboekt aan de voorkant van deze kabinetsperiode heeft betrekking op het I-deel van de Wet werk en bijstand bij een gemeente, omdat als deze wet succesvol is – en daar ga ik van uit want die garantie is er – er veel minder jonge mensen in de bijstand zullen geraken dan tot nu toe. Dus is het helemaal niet verkeerd als je daar op voorhand een taakstelling aan verbindt, maar daar hoort een dikke "maar" bij. Nu de bomen niet meer tot in de hemel groeien en het economisch perspectief voor de korte termijn is veranderd, is het ook belangrijk dat hier is afgekaart dat er extra geld beschikbaar wordt gesteld voor de bestrijding van de jeugdwerkloosheid.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik waardeer de betrokkenheid van de staatssecretaris en ik twijfel ook niet aan haar intentie, maar als ik kijk naar de wijze waarop deze wet wordt besproken en naar de bezwaren van de woordvoerders die zich allemaal afvragen wat de toegevoegde waarde van de wet is, kan ik geen andere conclusie trekken dan dat dit echt symboolpolitiek is. Deze wet is geen wondermiddel om de jongeren te helpen die nu aan de kant staan. Sterker nog, de meest kwetsbare jongeren die nu nog niet in zicht zijn, zullen zich niet meer melden. Deze wet zal ertoe leiden dat zij minder snel geneigd zullen zijn om zich te melden. Deze symboolpolitiek heeft misschien nog wel een averechts effect.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik ben het hier fundamenteel mee oneens. Ik hecht eraan om dit nog eens neer te zetten. Blijkbaar kunnen wij elkaar hier niet op vinden. Het is voor de jongeren juist zo belangrijk dat zij iets in de hand hebben waarmee zij kunnen optrekken. Het is juist zo belangrijk dat het zwaan-kleef-aanprincipe – in de memorie van toelichting wordt dit anders geformuleerd – ertoe leidt dat jongeren elkaar stimuleren om naar het Jongerenloket op het Werkplein te gaan en te vragen: kom op, wat is er voor ons. Dan is het juist plezierig dat men daar de Wet investeren in jongeren bij kan hanteren.

De heer **Nicolaï** (VVD): Het blijft mooi dat een kabinet dat ook wil dereguleren, ingewikkelde wetgeving in het leven roept om een mentaliteit te bevorderen. De kern is natuurlijk dat die jongere daar dan staat en met de wet in de hand tegen de ambtenaar kan zeggen: doe mij een aanbod. Als de gemeente dat niet doet, wat gebeurt er dan?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dan kan die jongere, zoals altijd, beroep en bezwaar aantekenen, of naar de gemeenteraad stappen en zeggen: wat is dit voor gemeentebestuur, ik heb er recht op. Dat is verankerd in dit wetsvoorstel.

De heer **Nicolaï** (VVD): Dat kan de staatssecretaris toch niet helemaal menen: die jongere kan zijn recht halen door naar de gemeenteraad te stappen en het beleid aan de orde te stellen. Heel veel gemeenten zullen natuurlijk zeggen: voor u hebben wij nu echt even niets. Dan heeft die jongere nog steeds niets in handen. Als dat zo is, schieten wij ook met dit wetsvoorstel niets op.

Staatssecretaris **Klijnsma**: De essentie van het wetsvoorstel is nu juist bij uitstek dat een gemeente tegen de eigen jongeren zegt: wij hebben wel wat voor jullie, wij laten jullie niet zakken. Een gemeente kan in de eigen regio met de scholingsinstituten en de werkgevers kijken wat de mogelijkheden zijn, ook voor vrijwilligerswerk. Een gemeente heeft dan een arsenaal waaruit de jongere zelf in overleg met de gemeente een keuze kan maken. Als je verdikkeme een beetje gemeente bent, zorg je er toch voor dat die mand boordevol zit, ook in kommervolle tijden?

De heer **Nicolaï** (VVD): Daarmee ben ik het vreselijk eens. Maar waar slaat het dan op om een wet in het leven te roepen om iets te regelen wat gemeenten uit zichzelf al zouden moeten doen? Bovendien geeft het geen rechten, want er valt niets af te dwingen met die wet in je hand.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Daar ben ik het niet mee eens, want die garantie valt wel degelijk af te dwingen. In het licht van wat ik heb aangetroffen, vind ik juist dat het wetsvoorstel bij uitstek bestaansrecht heeft. De heer Nicolaï zou een punt hebben als ik had kunnen constateren dat alle gemeenten alle jongeren die handreiking al doen. Dan zou wat wij hier nu met zijn allen doen, zeer overbodig zijn. Helaas is dat echter niet zo, dus dan moet je wel iets verzinnen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): De heer Nicolaï heeft een punt: alles wat de staatssecretaris noemt, is niet nieuw. Gemeenten hebben al die instrumenten nu al. Als de staatssecretaris kan garanderen dat die 85.000 jonge werkzoekenden een baan vinden, de 25.000 jongeren in de bijstand daaruit komen, 150.000 jongeren een stageplek vinden en 40.000 jongeren langer een opleiding kunnen volgen, dan hoeven wij dit overbodige wetsvoorstel niet in te voeren, hoeft de staatssecretaris niet 249 mln. te bezuinigen en hoeft het recht op bijstand, een grondrecht, van jongeren onder de 27 niet te worden aangepakt. Als de staatssecretaris dit alles kan garanderen, dan zijn wij klaar.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat is natuurlijk een

Klijnsma

omgekeerde redenering. Wij willen die garantie juist afgeven via dit wetsvoorstel.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Alle instrumenten die de staatssecretaris noemt, hebben de gemeenten nu al. Ik vraag haar daarom om keiharde toezeggingen: alle werkzoekende jongeren moeten nu een baan krijgen, er moeten stageplekken komen en jongeren moeten onderwijs kunnen volgen. Als de staatssecretaris dit kan garanderen, zijn wij klaar en hoeven wij die overbodige wet niet in te voeren. Dan hoeven wij niet te bezuinigen, gaan wij echt investeren in jongeren en wordt het grondrecht van een inkomensvoorziening niet van jongeren afgepakt. Kan de staatssecretaris die harde garanties geven?

De **voorzitter**: Dank u wel.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Kunnen wij in heel Nederland zeggen: jongeren, kom naar de gemeente voor een baan of stageplek?

De **voorzitter**: Ik zei: dank u wel.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik kan alleen maar zeggen: hear, hear. Dat gaan wij doen op basis van deze wet. Een wet is geen doel maar een instrument. Het instrument hebben wij nodig om gemeenten die garantie te laten geven, zodat wij kunnen zeggen tegen alle jongeren in de bijstand die op zoek zijn naar werk of een opleiding: hier, hier, ga naar je gemeente en vraag wat men voor jou in die mand heeft zitten.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat de staatssecretaris nu haar tweede blok helemaal afrondt. Daarna kan de Kamer eventueel interrumpen, anders slagen wij er niet in om dit wetsvoorstel vanavond helemaal te behandelen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Er zijn diverse vragen gesteld over de niet-melders. Het is goed om daarop in te gaan. Het accent ligt natuurlijk op de preventie van schooluitval en sociale uitsluiting. De inzet is om te voorkomen dat jongeren uit het zicht raken. Daarvoor heb je alle ketenpartners nodig. Als mijn collega voor Jeugd en Gezin hier was, zou hij dat waarschijnlijk met nog meer verve kunnen vertellen. De nodige juridische voorzieningen hiervoor zijn in de Wet SUWI getroffen. Het digitale loket voor verzuim en schooluitval, waar alle voortijdige schoolverlaters worden gemeld, helpt gemeenten om jongeren in beeld te krijgen, zodat zij actief benaderd kunnen worden. Voor sommige jongeren moeten naast de school en de arbeidsmarktorganisaties ook zorginstellingen erbij betrokken worden. Daartoe worden nu op verschillende plaatsen ook goede aanpakken ontwikkeld. Er is bijvoorbeeld een initiatief in Rotterdam waar met de roc's, de gemeenten en de zorginstellingen alles wordt gedaan om deze jongeren op school te houden of naar de arbeidsmarkt te begeleiden. Ook het mkb heeft, samen met de jeugdzorg, het initiatief genomen om jongeren die in de jeugdzorg zitten, goed naar de arbeidsmarkt te begeleiden. De wijze waarop de samenwerking wordt vormgegeven, behoort tot de beleidsvrijheid van de partijen. Gemeenten kunnen zelf de keus maken voor een vaste begeleider, als dat een

goed middel lijkt. Daarop zijn ook enkele afgevaardigden ingegaan.

Het is aan gemeenten om vanuit de participatie-doelstelling – "Iedereen doet mee" – eigen initiatieven te ontplooiën, gericht op het bereiken van de groep niet-melders. Ik zei zojuist al dat dit uiteindelijk een soort zwaan-kleef-aan moet worden, zodat ook niet-melders de meerwaarde gaan zien van het jongerenloket op het werkplein en zich daar gaan melden. Onontbeerlijk daarvoor is een "outreaching" en persoonlijke aanpak, want zo moet dat bij jonge mensen die al een eind zijn weggezaakt. Ik heb begrepen dat in een van de campuspilots geëxperimenteerd wordt met een outreaching aanpak om de hardkernjongeren te bereiken. De jongeren worden actief opgezocht op straat en zij worden gemotiveerd om weer naar school te gaan of te gaan werken.

Dat wat betreft de niet-melders. Dan zou ik graag willen ingaan op een vraag die mevrouw Ortega, de heer Van der Vlies en de heer Biskop hebben gesteld. Het aanbod van banen neemt af, terwijl de vraag sterk toeneemt. Waarop baseer ik dan mijn overtuiging dat het toch goed komt met het geheel? Natuurlijk wordt het in tijden van laagconjunctuur moeilijker om mensen naar de arbeidsmarkt toe te leiden, maar er zijn nog steeds vacatures. Dat is bijzonder belangrijk, want als de conjunctuur weer aantrekt, moeten jonge mensen al op die vacatures zitten. Ik zei het al: medio mei komen wij met ons Actieplan Jeugdwerkloosheid, want dat hoort hier ook bij.

De heer Van der Vlies vroeg hoe het zit met de inkomensvoorziening wanneer men beroep en bezwaar heeft aangetekend. Welnu, als de gemeente heeft besloten om geen inkomensvoorziening toe te kennen, wordt er natuurlijk niet betaald tijdens de bezwaar- en beroepsfase. Het niet-toekennen van die inkomensvoorziening vloeit voort uit de regels van de Algemene wet bestuursrecht. Wel staat voor die jongeren de mogelijkheid open om een voorlopige voorziening te vragen. Kortom, het is belangrijk dat jongeren niet geheel en al in de kou staan, ook tijdens deze periode, want de mogelijkheid bestaat ook voor de jongere om een beroep te doen op artikel 16 van de WWB. Op basis van dat artikel kan de gemeente bijstand verlenen aan een persoon die er in eerste instantie geen recht op heeft. Dan moet er sprake zijn van zeer dringende redenen die tot bijstandsverlening noodzaken. Dat zijn vaak acute noodsituaties. Dat lijkt mij ook heel reëel in deze context.

Mevrouw Karabulut vroeg of de premie gericht op arbeidsinschakeling en de kostenvergoeding voor vrijwilligerswerk kunnen worden vrijgelaten, zodat jongeren niet worden gekort voor de inspanningen die zij verrichten op de weg naar werk. Het zijn mijn woorden, maar dat is volgens mij de strekking van de vraag. Het antwoord daarop is: een vrijlating van de onkostenvergoeding voor vrijwilligerswerk en de premie gericht op arbeidsinschakeling behoren niet bij het uitgangspunt dat jongeren die daartoe in staat zijn moeten leren of werken. Daarom is er geen aanleiding om werken en/of leren te belonen met een extra financiële vrijlating van de premie en de onkostenvergoeding. Daadwerkelijk gemaakte kosten, zoals reiskosten, kunnen wel worden vergoed.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Natuurlijk gaat het niet om

Klijnsma

jongeren die werken of leren, maar om jongeren die van de andere instrumenten in uw mandje gebruik maken: zij doen vrijwilligerswerk of worden in een fabriek neergezet in het kader van "work first". Om die jongeren gaat het. Dan is het toch niet meer dan normaal dat de vergoeding die zij daarvoor krijgen wordt vrijgelaten? Waar doen zij het anders voor?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat zei ik ook. Reiskosten en andere daadwerkelijk gemaakte kosten kunnen altijd worden vergoed.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Adviseert u dan om het amendement dat ik op dat punt heb ingediend over te nemen of neemt u dat zelf over?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Daar kom ik zo even op terug als ik snel alle amendementen langsloop.

De heer Bosma heeft een vraag gesteld over de richtlijnen voor de uitkeringen, namelijk hoe gemeenten moeten bepalen wie niet kan gaan werken. Dat bepaalt het college van burgemeester en wethouders. Die kijkt naar de groep jongeren die om redenen van lichamelijke, geestelijke of sociale aard geen uitvoering kunnen geven aan een werkleeraanbod. De gemeente kan daar altijd een externe deskundige voor inschakelen. Als er sprake is van lichamelijke belemmeringen van tijdelijke aard, beoordeelt het college na verloop van tijd of die belemmeringen het uitvoeren van een werkleeraanbod nog steeds in de weg staan. Als blijkt dat de mankementen voorbij zijn, krijgt de jongere alsnog een aanbod. Het gaat natuurlijk altijd om wat de jongere kan, want dat staat centraal.

De heer Bosma stelde een vraag over misbruik. Hij vroeg hoe je kunt tegengaan dat jongeren steeds een werkleeraanbod kunnen weigeren en daarmee hun uitkering veilig kunnen stellen. Anders dan hij meent, heeft een jongere die een werkleeraanbod weigert geen recht op de inkomensvoorziening. Een jongere kan dus niet door weigering van het werkleeraanbod de uitkering veilig stellen. Het door hem gestelde misbruik is dus niet aan de orde.

Een andere vraag van de heer Bosma betreft de sanctie van uitsluiting van het recht op een werkleeraanbod. Er is voor gekozen de jongere een afdwingbaar recht op een werkleeraanbod te geven. Een jongere kan echter niet worden gedwongen om een dergelijk aanbod te accepteren. Daar gaat de hele discussie met de Raad van State over. Het is niet opportuun om jongeren bij een weigering voorgoed uit te sluiten van het recht op een aanbod. Het gaat erom dat samen met de jongere wordt gekeken wat dan wel mogelijk is. Dat gebeurt in de praktijk ook. Het niet accepteren van het werkleeraanbod betekent ook dat er geen recht op uitkering is.

De heer Dibi heeft vragen gesteld over jongerenzeggenschap. De motivatie van de jongere moet centraal staan. Het werkleerrecht legt aan de gemeente de plicht op om op verzoek van de jongere een werkleeraanbod te doen. In de praktijk betekent dit dat een klantmanager met de jongere in gesprek gaat over de invulling ervan. Ik kom hier zo nog even op terug bij de bespreking van het amendement van de leden Ortega-Martijn, Biskop en Spekman.

De heer Nicolaï vroeg zich af of ik een ander wereldbeeld heb dan hij. Ik denk dat dit op zekere hoogte zeker het geval is, maar op andere onderdelen weer niet.

Gemeenten worden natuurlijk niet verantwoordelijk geacht voor het leven van de jongere, maar wel voor het werkleeraanbod. Als een jongere dat weigert, krijgt hij geen inkomensvoorziening. Het is dus geen ander wereldbeeld, maar het zijn twee gescheiden verantwoordelijkheden. Hij vroeg ook of een gemeente die verantwoordelijkheid kan waarmaken. Volgens mij heb ik daar genoeg over gezegd.

De heer Nicolaï kaartte ook de administratieve rompslomp aan. Het gaat er natuurlijk om dat wij de WIJ heel goed laten sporen met de WWB – dat heb ik ook goed overlegd met de gemeenten – zodat je zo min mogelijk administratieve ingewikkeldheden krijgt en voor jongeren het zelfde soort administratieve instrumenten kunt hanteren als binnen de WWB. Dat is heel goed mogelijk en het is ook conform de regels van de Algemene wet bestuursrecht. Ik ga ervan uit dat er geen sprake zal zijn van extra administratieve rompslomp.

Toen stelde de heer Nicolaï een vraag over het aantal loonkostensubsidies en de vormgeving daarvan. Hoe gaat dat in de praktijk? In de memorie van toelichting is verondersteld dat circa 25% van de jongeren met behulp van loonkostensubsidies aan het werk zal worden geholpen. De vormgeving wordt daarbij natuurlijk aan de gemeenten gelaten.

Ook vroeg de heer Nicolaï hoe het toezicht in zijn werk gaat, gelet op de opmerkingen van de Inspectie Werk en Inkomen. Er is geen specifiek toezichtsarrangement opgenomen. Voor de WWB wordt dezelfde lijn gevolgd. Dit is dus analoog aan de WWB. Ik kom hierop terug als het gaat om de evaluatie van het geheel. Hierover is ook een amendement ingediend.

De laatste vraag van de heer Nicolaï is hoe wij straks meten of de WIJ een succes wordt of is. De WIJ is een succes als meer jongeren een traject krijgen – als het hiaatpercentage dus daalt – en minder jongeren een inkomensvoorziening ontvangen. De effecten van de wet worden natuurlijk gemonitord. Als wij zo meteen met z'n allen uit de crisis zijn, gaat het erom dat wij al die jongeren onmiddellijk weer een goede plek op de arbeidsmarkt kunnen geven, want wij hebben die handen brood- en broodnodig. Dan kunnen wij zien of wij inderdaad met een heel arsenaal aan plumpuddingen te maken hebben of met jonge mensen die arbeidsfit zijn en meteen weer mee kunnen doen met ons allemaal.

De heer Spekman vroeg of er een experimenteerartikel moet komen voor bijvoorbeeld de groep daklozen. De WIJ bevat geen experimenteerartikel, want de regering heeft de uitvoerders van deze nieuwe wet niet willen belasten met de extra werkzaamheden die voortvloeien uit zo'n experiment. Ik denk dat het op dit moment ook niet opportuun is om zo'n experimenteerartikel toe te voegen.

De heer Biskop vroeg zich af hoe het kabinet de vinger aan de pols zal houden, zodat vooral de afspraken met de sociale partners gestand worden gedaan. Zoals men begrijpt, zal het kabinet er heel nauwlettend op toezien dat de sociale partners hun beloftes nakomen. Ook mijn collega van Sociale Zaken is daartoe op aard, zou ik bijna willen zeggen. Daar let het kabinet dus enorm op.

Ook stelde de heer Biskop een vraag met de strekking of de Wet investeren in jongeren EVRM-proof is. Het antwoord daarop is ja. Het is een vrije keuze van de jongere om wel of niet een werkleeraanbod te vragen of te aanvaarden. Dit is dus niet in strijd met het EVRM. Er

Klijnsma

bestaat immers geen verplichting voor de overheid om in die situatie een inkomensvoorziening toe te kennen.

De laatste vraag van de heer Biskop betrof de volgende situatie. Het kan voorkomen dat iemand een aanbod niet uit onwil weigert, maar door een ziekte of handicap die nog niet gediagnosticeerd is. Wat gaan wij daaraan doen? Dat vond ik op zichzelf een heel legitieme en belangrijke vraag. Het kan namelijk best zijn dat een jongere iets onder de leden heeft wat nog niemand weet. De jongere kan in dat geval een nieuwe aanvraag voor een werkleeraanbod indienen op basis van artikel 4 van de Algemene wet bestuursrecht. Een voorwaarde voor die nieuwe aanvraag is wel dat er sprake moet zijn van feiten en omstandigheden die ten tijde van het oude besluit nog niet bekend waren. Dat is het geval als je een ziekte hebt die zich pas later manifesteert of voortschrijdend van aard is.

Mevrouw Ortega-Martijn vroeg wat het kabinet in het kader van deze wet precies verstaat onder duurzaamheid van de arbeidsparticipatie. Het gaat erom dat er algemeen geaccepteerde arbeid wordt aangeboden of een voorziening die gericht is op arbeidsinschakeling, waaronder ook scholing, opleiding of sociale activering vallen. Het einddoel van dat werkleeraanbod is duurzame arbeidsparticipatie. De gemeente heeft dus de plicht om de jongere zó lang een werkleeraanbod te doen totdat de jongere op eigen kracht kan deelnemen aan het arbeidsproces.

Mevrouw **Karabulut** (SP): De duurzame arbeidsparticipatie is inderdaad opgenomen in de memorie van toelichting, maar niet in het wetsvoorstel als zodanig. Vindt u niet dat dat zou moeten?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Voorzitter. Het lijkt mij heel goed dat wij dat in de Handelingen dan nog eens goed onderstrepen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik heb op dit punt ook een amendement ingediend. Ik ga ervan uit dat u daar straks nog op terugkomt. Ik begrijp uit uw woorden echter dat u daar sympathiek tegenover staat. Ik wacht vol spanning af.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): De staatssecretaris zei zojuist "op eigen kracht". Ik vroeg nu juist wanneer het op eigen kracht gebeurt, want dat is niet gedefinieerd in het wetsvoorstel. Is dat op het moment dat de jongeren werk hebben aangeboden gekregen voor de duur van zes maanden?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Het gaat er dus om dat gemeenten jongeren zodanig werk of scholing aanbieden, dat zij aan het eind van dat traject op eigen kracht kunnen meedoen. Dat is dus ook maatwerk, want de ene jongere kan dat misschien al na twee maanden, terwijl de andere meer tijd nodig heeft. Als dat nodig is, moet je zo'n jongere dus ook langer in het vizier willen houden.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik bedoelde de duur van de aangeboden baan.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik probeerde nu juist uit te leggen dat je niet in de wet kunt verankeren dat een baan per se drie maanden of zes maanden moet duren. Het hangt er heel erg van af hoe zo'n jongere zich

manifesteert en of hij aan het eind van het leer-, het werk- of het werkleertraject "zijn eigen broek kan ophouden". Voorzitter. Mag ik mij zo uitdrukken? Het is wellicht een wat rare uitdrukking, maar ik bedoel dat de jongere gewoon zelfstandig zijn leven kan gaan leven.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): In mijn betoog sprak ik over bij wijze van spreken 10x3 weken. Dat kan dus?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat kan wel, bij wijze van spreken. Volgens mij wordt het voor beide partijen wat intensief. Het kan echter wel.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat u verdergaat met de behandeling van de amendementen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Het amendement-Karabulut op stuk nr. 10 beoogt te regelen dat de inkomensvoorziening voor alleenstaanden van 21 en 22 jaar aansluit bij de huidige normbedragen. Volgens mij ben ik al uitvoerig op dit punt ingegaan, want ik heb dit onderwerp reeds voorbij zien komen in de vorm van het amendement-Spekman c.s. Ik heb reeds gezegd dat ik het amendement van mevrouw Karabulut ontraad aangezien er geen dekking voor bestaat. Ik geef de Kamer ook nog mee dat met dit amendement de prikkel iets wordt verlaagd.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Bedoelt u met "er is geen dekking voor" dan ook dat die normen voor 21- en 22-jarigen gewoon moeten aansluiten bij de huidige normen van de WWB?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Bedoelt u dat er dan eventueel wel een dekking zou zijn?

Mevrouw **Karabulut** (SP): Nee, dat bedoel ik niet. Ik vraag u of u zo'n aansluiting niet meer dan redelijk vindt. Het gaat immers niet om werkende jongeren, maar om jongeren die afhankelijk zijn van die inkomensvoorziening. Die moet natuurlijk wel voldoende zijn om van rond te kunnen komen. U hebt die normbedragen in het voorliggend wetsvoorstel verlaagd. Wij – de heer Spekman, mevrouw Ortega-Martijn en ik – zeggen dat de normen in dit wetsvoorstel gewoon moeten aansluiten bij de normen in de huidige WWB, teneinde te voorkomen dat die jongeren de huur niet langer kunnen betalen en gaan zwerven. Bent u het eens met dat principe?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik heb gezegd dat ik me daarbij iets kan voorstellen, maar dat het kabinet het natuurlijk ingewikkeld vindt dat er geen dekking is geregeld.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Maakt dat u nu juist niet strijdbaarder? Dat zou ik zo graag van u willen horen. Aan de ene kant spreekt u van de "Wet investeren in jongeren", maar aan de andere kant bezuinigt u 249 mln. Dit is toch juist een argument om te laten zien dat het kabinet wel investeert en dat het ervoor zorgt dat die jongeren gewoon een beetje een fatsoenlijk inkomen houden, in plaats van hen uit te knippen? U kunt daar dan toch voor gaan vechten in het kabinet?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Voorzitter. Die terminologie

Klijnsma

laat ik voor rekening van mevrouw Karabulut. Ik ben al uitgebreid op de betreffende amendementen over dit onderwerp ingegaan. Ik heb gezegd te constateren dat op zichzelf die lagere norm die is vastgesteld, in dit wetsvoorstel een punt van aandacht is. Ik vind dat zelf ook. Ik constateer verder dat een verhoging een dekkingprobleem oplevert en dat daarmee de prikkel iets afneemt. Ik kan mij wel voorstellen dat de Kamer hier het hare van vindt.

De heer **Spekman** (PvdA): Voorzitter. Ik ben een beetje in verwarring. De beoordeling van het amendement op stuk nr. 10 van mevrouw Karabulut verschilt namelijk van de beoordeling van het amendement op stuk nr. 23. Wij zijn gekomen tot de opstelling van het amendement op stuk nr. 23, omdat wij begrepen dat onze eerdere tekst afweek van de huidige regels van de Wet werk en bijstand. Ik had echter de indruk dat met dit amendement hetzelfde werd beoogd als met het amendement van mevrouw Karabulut. Dus als de staatssecretaris over amendement op stuk nr. 10 zegt dat er slechts twee nadelen zijn, snap ik niet meer waarom voor dat amendement niet meer het verhaal van de Wet werk en bijstand geldt.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Voorzitter. Ik meen dat de heer Spekman nu een punt heeft. Hier wreekt zich dat de strekking van de amendementen aan elkaar gelijk zijn als het gaat om het punt van 21 en 22 jaar. Echter, de onderbouwing van de amendementen verschilt. Wat het amendement op stuk nr. 23 betreft, geldt hetgeen ik net zei, dus dat de regering zich kan voorstellen dat de Kamer er het hare van vindt, maar met inachtneming van de twee aantekeningen die ik maakte. Aanneming van het amendement op stuk nr. 10 moet ik ontraden.

Voorzitter. Ik kom dan te spreken over het amendement op stuk nr. 16. Daarmee wordt beoogd om de jongeren expliciet de mogelijkheid te geven om een onafhankelijk, extern advies in te winnen over het besluit van de gemeente. Hier ben ik niet voor. Aanneming van dit amendement wil ik graag ontraden. Met bezwaar en beroep kan de jongere namelijk ageren tegen een besluit. Het staat de jongere verder altijd vrij om een second opinion aan te vragen en om met medische verklaringen of andere stukken aannemelijk te maken dat sprake is van belemmeringen van allerlei aard. Dat kan sowieso. Deze mogelijkheid biedt naar mijn mening voldoende waarborg voor een zorgvuldige beoordeling van de capaciteiten en de rechtszekerheid. Het amendement is dus overbodig.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Voorzitter. Ik heb dit amendement ingediend om te voorkomen dat veelvuldig bezwaar en beroep wordt ingesteld. De staatssecretaris spreekt zelf van een leerwerkrecht. Waarom zouden wij dan niet het recht van een jongere om een afhankelijk advies in te winnen in de wet opnemen? Wat is daar mis mee? Daarmee zou de staatssecretaris het recht heel concreet maken en voorkomen dat bezwaar en beroep wordt ingesteld. Verder houdt zij op deze manier de gemeenten scherp en zorgt zij voor echt teamwork.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik heb al gezegd dat ik de mogelijkheid van bezwaar en beroep genoeg vind. Bovendien kan men altijd om een second opinion vragen. Dit vind ik voldoende. Ik neem kennis van het feit dat u iemand expliciet de mogelijkheid wilt geven om

een onafhankelijk, extern advies aan te vragen. Gelet op de hele context vind ik dat te zwaar. Ik ontraad daarom aanneming van dit amendement.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Het was helemaal niet de bedoeling om de tekst zwaar te maken, maar u kunt zich toch voorstellen dat als een jongere een aanbod krijgt van een gemeente, hij kan twijfelen. Hij wil dan misschien zijn begeleider, een arts of een onafhankelijke arbeidsdeskundige – die hebben wij in dit land ook nog – om advies vragen. Wat maakt dit middel dan zo zwaar? Waarom zou deze mogelijkheid niet expliciet in de wet opgenomen kunnen worden? Daarmee zou je toch de rechtspositie van de desbetreffende jongere versterken.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Als zo'n jongere een stuk kan overleggen van iemand die er op dat punt toe doet, dan wordt dat bij de afweging betrokken. Daarvoor hoeft je geen bepaling in de wet op te nemen. Dat zou de tekst echt te zwaar maken.

Dan kom ik toe aan een reactie op het amendement op stuk nr. 17. Dat strekt ertoe om in artikel 5, eerste lid, de zinsnede "het aanbieden van" te vervangen door "het gericht op duurzame arbeidsparticipatie aanbieden van". Hierover heb ik al gesproken. Dit punt is verder verwoord met de toelichting op de wet. Ik acht dit amendement overbodig.

Het amendement op stuk nr. 18 beoogt de jongere recht te geven op de inkomensvoorziening, ook als deze een werkleeraanbod weigert. Dat gaat mij veel te ver, want daar is geen enkele reden voor. Daarom ontraad ik dit amendement. Het grondwettelijk recht op een sociaal vangnet is in de WJG gewaarborgd door het recht op inkomen via een werkleeraanbod. Als een werkleeraanbod niet mogelijk is of als dit onvoldoende inkomen genereert, bestaat natuurlijk het recht op inkomensvoorzieningen. Dit heb ik ook richting de heer Van der Vlies willen onderstrepen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik kom nog even terug op het amendement op stuk nr. 17. Het aardige in de toelichting was juist dat ten minste de duurzame arbeidsparticipatie werd genoemd, want voor de rest zijn de instrumenten zoals algemeen geaccepteerde arbeidsvoorziening gericht op arbeidsinschakeling, scholing en opleiding, allemaal bestaande mogelijkheden. Waarom weigert de staatssecretaris, waar zij zelf aangeeft dat duurzame arbeidsparticipatie een doel op zichzelf is, deze dan op te nemen in de wet? Dat begrijp ik niet.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik vind dat deze al voldoende verankerd is, ook in de toelichting op de wet. De meerwaarde van verankering in de wet is niet opportuun.

Het amendement op stuk nr. 19 beoogt de premie gericht op arbeidsinschakeling en de onkostenvergoeding vrijwilligerswerk vrij te laten. Ik ontraad ook dit amendement, overigens niet als het gaat om reiskosten en dat soort zaken, maar wel als het gaat om het verankeren in deze wet. Misschien is het handig als mevrouw Karabulut nog even goed aangeeft hoe zij dit amendement voor zich ziet.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Dit amendement gaat puur en alleen om de onkostenvergoeding voor vrijwilligerswerk of premies voor voorzieningen gericht op arbeidsinschakeling. Het gaat niet om jongeren die regulier werk

Klijnsma

hebben of bezig zijn met een stage of opleiding. Dan is het toch niet meer dan normaal dat ze daar die onkostenvergoeding of premie voor krijgen en dat die vergoeding niet weer afgepakt wordt?

Staatssecretaris **Klijnsma**: In de praktijk geldt – ik weet dat ook uit mijn praktijk – dat daadwerkelijk gemaakt kosten, zoals reiskosten en andere kosten als gevolg van vrijwilligerswerk, sowieso vergoed worden. Dus het hoeft niet in deze wet opgenomen te worden.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Nee, dit staat expliciet benoemd in de Wet werk en bijstand en dat heeft u heel expliciet uit dit wetsvoorstel gehaald. En ik zou dat terug willen zien, want anders is het zo oneerlijk.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik zal er in mijn tweede termijn op terugkomen. Dan ga ik ook even kijken hoe het precies in de WWB geregeld is.

Het amendement op stuk nr. 20 behelst een evaluatie na twee jaar in plaats van na vier jaar. Het is lastig om na twee jaar al te evalueren, want een echte evaluatie kun je natuurlijk pas goed doen als de zaak al wat langer op de rails staat. Wij kunnen natuurlijk wel een stand van zaken geven na twee jaar, maar een fundamentele evaluatie kun je pas echt goed doen als een wet wat langer in werking is. Dus ik ben graag bereid om na twee jaar de stand van zaken wat betreft de uitvoering van de WIJ te onderzoeken en de resultaten daarvan aan de Kamer te doen toekomen. Op basis van een fundamentele evaluatie na vier jaar kan je echter pas echt op iets bogen. Dus ik zou willen voorstellen om de tussentijdse stand van zaken wel aan de Kamer te presenteren.

De **voorzitter**: Dus dat betekent dat u een gewijzigd amendement voorstelt?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ja, voorzitter.

Last but not least kom ik bij het amendement op stuk nr. 22 dat ertoe strekt een wijziging aan te brengen op het punt van het werkleeraanbod voor jongeren tijdens verblijf in een penitentiaire inrichting. Daar wil ik nog eens even samen met de heer Biskop over nadenken. De aanneming van het amendement in de huidige vorm moet ik ontraden, maar ik ben het wel met de CDA-fractie eens dat ook gedetineerde jongeren adequaat moeten worden voorbereid op de terugkeer naar de maatschappij. Sterker nog, ik onderken dat zeer. Scholing en opleiding zijn daarbij heel belangrijk. Wij kunnen gemeenten niet verplichten om ook jongeren in een inrichting zo'n aanbod te doen. Dan moet je wel heel zeker weten om welke gemeente het gaat. Je kunt niet de gemeente waar zo'n instelling is gevestigd, daartoe verplichten. Hierop kom ik graag in tweede termijn terug, want ik vind het wel een sympathieke manier van denken.

De heer **Biskop** (CDA): In de nota naar aanleiding van het verslag geeft de staatssecretaris aan dat gemeenten wel bevoegd zijn, maar niet verplicht zijn om een aanbod te doen. Als een gemeente bevoegd is, moet je ook weten welke gemeente bevoegd is. Dat lijkt mij dan toch niet het probleem te zijn.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Je zou voor gedetineerde jongeren hetzelfde moeten willen doen als voor jongeren

die niet in een penitentiaire inrichting zitten. Het gaat erom dat de gemeente in kwestie in het voortraject al iets voor deze jongere kan doen, maar dan moet je wel zeker weten waar die jongere na zijn verblijf in de gevangenis gaat wonen. Ik denk dat wij daar op die manier naar moeten kijken, onder het motto gelijke monniken, gelijke kappen.

De **voorzitter**: Ik denk dat de staatssecretaris hierop in tweede termijn zal terugkomen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Hartelijk dank.

De **voorzitter**: Ik dacht dat de staatssecretaris het amendement op stuk nr. 23 nog niet had besproken, maar de griffier zegt nu dat dit amendement wel is besproken en de griffier heeft altijd gelijk.

Staatssecretaris **Klijnsma**: De amendementen op stukken nrs. 23 en 10 heb ik samen besproken.

De **voorzitter**: Prima. Dan kunnen wij nu gaan luisteren naar de antwoorden van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

De staatssecretaris heeft mij gevraagd of het gelet op het aantal vragen noodzakelijk is dat zij bij de tweede termijn aanwezig is. Wellicht kunnen de leden al hun vragen nu stellen. Dat wil ik aan hun hoffelijkheid overlaten.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Ik heb twee moties die betrekking hebben op het onderwijs. Ik ga er niet van uit dat de staatssecretaris hierop een toezegging doet, maar als staatssecretaris Klijnsma daarop een inhoudelijke reactie kan geven, heb ik er geen bezwaar tegen dat mevrouw Van Bijsterveldt niet aanwezig is bij de tweede termijn.

De **voorzitter**: Het is goed dat u dit aankondigt, dan kan de staatssecretaris zelf een afweging maken.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Voorzitter. Misschien heeft de heer Dibi de moties bij de hand, dan kan ik deze even bekijken. Ik geef dan graag aan mevrouw Klijnsma een bescheiden adviesje mee.

Staatssecretaris Klijnsma en ik raken elkaar op vele terreinen. Wij delen in ieder geval de zorg om onze jonge mensen, die wij zo graag een toekomst gunnen, of zij nu op school zitten of thuis. Juist in deze periode van crisis, een periode waarin jonge mensen extra kwetsbaar kunnen zijn, willen wij ons voor hen inzetten. Staatssecretaris Klijnsma heeft net heel goed aangegeven met welk engagement wij samen met minister Rouvoet voor Jeugd en Gezin proberen om in het kader van de jeugdwerkloosheid een goed beleid te voeren. Dat is niet een beleid van heel lang praten, dan nog eens onderzoeken et cetera, maar een beleid van korte klappen en van een actieplan op korte termijn. Naar ik meen werd dit ook heel nadrukkelijk gevraagd door mevrouw Karabulut. Niet te lang praten, maar aan de slag, de handen aan de ploeg. Dat is onze inzet. Ik ben het van harte eens met mijn collega dat dit een heel mooi moment is om deze wet aan de Kamer voor te leggen. Als deze wet er niet was geweest, hadden wij waarschijnlijk gezegd dat wij

Van Bijsterveldt-Vliegenthart

haar hadden moeten bedenken en wij weten allen hoe lang het duurt voordat een wet hier ligt.

Een jong mens kan via leren en werken voor zichzelf een toekomst creëren. De overheid wil daar van ganser harte steun aan verlenen, maar van een jong mens wordt ook iets verwacht. Dat mooie evenwicht is juist in deze wet aanwezig. Het is mijn verantwoordelijkheid om vooral op het vlak van het onderwijs hieraan een bijdrage te leveren en dat doe ik met groot plezier. Dit sluit heel mooi aan bij wat de heer Dibi naar voren bracht. Hij noemde werken en leren, maar zei dat de prioriteit moet liggen bij onderwijs. Dat is mij uit het hart gegrepen, maar ik moet zeggen dat het bij deze wet om maatwerk gaat. Wij zijn al een poosje bezig met de doelgroep voortijdige schoolverlaters en wij weten dat deze echt maatwerk nodig heeft. Voor de een geldt dat een prachtig BOL-traject geschikt zou zijn, maar voor de ander is dat juist werken met een heel klein beetje leren erbij, om ze geboeid en gebonden te houden aan die weg die hen vooruitgang kan bieden.

Waar onderwijs in leven komt, bieden wij dat graag. Dat doen wij op twee manieren: met het bieden van contractonderwijs via de WIJ en de Wet op de (re)integratie arbeidsgehandicapten of via de voorliggende voorziening die het middelbaar beroepsonderwijs in Nederland vormt. Als die voorliggende voorziening in beeld is, ben ik het ermee eens dat er dan ook gefinancierd dient te worden. Ik kom daar zo op terug. Deze opmerking wilde ik even benutten voor mijn inleiding, omdat ik als staatssecretaris van Onderwijs het ermee eens ben dat het mooiste voor jongeren is een heel mooi diploma en een goede opleiding.

De heer Dibi en de heer Biskop hebben opgemerkt dat de instroom van al die jongeren in het mbo als gevolg van de crisis ook betaald moet worden. Daarmee ben ik het ook eens. Wij zijn er volop mee bezig om ervoor te zorgen dat dit goed wordt geregeld in deze moeilijke tijd, waarin de euro's niet over de vloer rollen. Men kan ervan uitgaan dat het kabinet daar voor de volle honderd procent voor gaat. Dat heeft de minister vorige week in het debat over de onderwijsbegroting ook aangegeven.

Ik kan hiervan een aantal elementen noemen. Dat raakt vanzelfsprekend vooral het mbo. Het mbo staat voor een aantal grote uitdagingen. De eerste is de reductie van het voortijdig schoolverlaten. Dat loopt tot op heden tegen de verwachting in goed. Het was mooi dat wij dat toch konden presenteren. De tweede is om jongeren langer te laten doorleren als gevolg van de crisis. Wat is er mooier dan om met een beter, hoger diploma sterker uit de strijd te komen? De derde is de substitutie naar BOL, omdat er minder stageplaatsen zijn voor de BBL, zoals mevrouw Karabulut al zei, zodat wij wat meer lesintensief onderwijs krijgen. Dat is duurder, zoals is opgemerkt.

Het kabinet onderkent deze ontwikkeling, waarover door verschillende woordvoerders zorgen zijn geuit. Daarom hebben wij in het beleidsakkoord een aantal aspecten opgenomen. Samen met staatssecretaris Klijnsma en minister Rouvoet voor Jeugd en Gezin ben ik bezig om met de vertegenwoordigers van de scholen en van de organisaties van werkgevers en werknemers te bekijken of wij leerwerk aanbiedingen kunnen doen aan jongeren die dreigen uit te stromen in een sector waar geen werk is. Dat budget voor jeugdwerkloosheid komt straks in beeld voor dat heel grote plan om dat op een goede manier aan te pakken.

Verder hebben wij een incidenteel budget gekregen voor het mbo van 250 mln. Daarbij is een aantal aspecten genoemd waarvoor het is bedoeld, zoals wijkscholen, maar ik wil ook bekijken of ik dat kan benutten voor die conjuncturele piek die zal ontstaan, zoals is opgemerkt. De scholen moeten ook de middelen hebben om te kunnen doen wat zij moeten doen.

In het kader van de WIJ heeft de staatssecretaris van Sociale Zaken ervoor gezorgd dat er 37,8 mln. extra beschikbaar is voor OCW. Dat staat op onze begroting om de extra instroom te kunnen faciliteren in het kader van de WIJ bij de voorliggende voorziening die het mbo is. Kortom, de indruk van ons beiden is dat wij heel goed in staat zijn om die extra toestroom die door de crisis en door dit wetsvoorstel zeker gaat ontstaan, goed te faciliteren.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Het enthousiasme van de staatssecretaris is haast aanstekelijk. Het is echt zo'n tsjakkaverhaal. Volgens mij heeft zij bij een ander debat gezeten dan ik, want van links tot rechts was de Kamer heel kritisch over de Wet investeren in jongeren, die niets toevoegt en dus overbodig is en ook nog een bezuiniging van 249 mln. met zich brengt. Wat mij betreft had het plan tegen de jeugdwerkloosheid er moeten liggen, voordat wij dit wetsvoorstel hadden behandeld. Mijn vraag is wat de doelstelling is voor de jeugdwerkloosheid. Er zijn nu al 85.000 jongeren die zoeken naar werk en de prognose is dat dit volgend jaar stijgt naar 150.000. Wat is de concrete doelstelling?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Voorzitter. Ik wil eerst op dat eerste punt ingaan. Ik vind dat jammer. Ik vind het een wat zure blik van mevrouw Karabulut. Dat vind ik echt jammer, want ik denk dat we met deze wet heel duidelijk proberen te maken dat we in willen zetten op de toekomst van onze jonge mensen, maar ook een appel doen op de eigen inzet. Ik vond de woorden van de heer Spekman heel mooi naar aanleiding van het betoog van de heer Dibi, met wie ik het vaak eens ben, maar op dit punt even niet. Dat ging over de wc-juffrouw. Inderdaad, ik vind dat jongeren lekker aan de slag moeten. Soms is dat de baan van je hart en soms is het even werken voor een paar centen in een wat mindere baan. Je bent echter wel lekker even van die bank af en je bent goed aan de slag. Dat is goed voor jonge mensen.

Daarnaast is er de vraag wat onze doelstelling is. Zo weinig mogelijk jongeren aan de kant! Zo weinig mogelijk jongeren op de bank voor de tv met een zak chips met kennis die elke dag achteruitloopt.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik protesteer toch tegen dit beeld dat iedere keer wordt neergezet. In het wetsvoorstel dat nu behandeld wordt, staat heel duidelijk, zoals de staatssecretaris zegt, dat heel veel jongeren wel willen. Het tweede is dat er 85.000 jongeren ingeschreven staan en naar een baan zoeken. Die zitten bepaald niet met een zak chips op de bank. Ik vraag de staatssecretaris wat haar concrete doelstelling is. Zij kan mij wel zuurheid verwijten, maar zij houdt hier een tsjakkaverhaal waarvan ik denk dat ik een bezuiniging zie van 249 mln. Ik zie geen extra instrumenten. Bovendien pakt zij ook nog eens een grondrecht van jongeren af. Dus ik sta hier inderdaad bepaald niet te juichen. Mag ik?

Van Bijsterveldt-Vliegenthart

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**:

Mevrouw Karabulut heeft het steeds over de bezuiniging, maar ik heb het over de kansen die in dit wetsvoorstel zitten. Een van die kansen is dat we proberen jongeren óf via een leerwerktraject met bijvoorbeeld contract-onderwijs goed aan de bak te krijgen óf via de voorliggende voorziening van het middelbaar beroepsonderwijs. De Kamer hoort mij niet beweren dat jongeren graag op de bank zitten met een zak chips. Dat hoort men mij niet beweren. Het gaat er mij alleen om dat we voorkomen dat het gebeurt. Als we jongeren namelijk in de steek laten en lekker in het isolement van een uitkering laten zitten, dan wordt geen enkel mens daar gelukkiger van. Dat kan men van mij aannemen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): En dan nu graag mijn vraag beantwoorden, namelijk wat is nu uw concrete doelstelling? Er zijn nu 85.000 jongeren die naar een baan zoeken. Dat aantal dreigt op te lopen naar 150.000. Wat is uw concrete doelstelling?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Ik wil wel in herhaling vallen. Ik zal het nog eenmaal kort doen. Onze instelling is dat elke jongere – want voor ons telt elk talent – waar mogelijk wordt beetgepakt en dat tegen hem wordt gezegd dat wij voor hem een weg hebben om er op een sterkere manier uit te komen. Onderwijs – dan praat ik even voor mijn eigen terrein – is daar een hele goede weg voor.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Allereerst die toiletjuffrouw, want die gaat waarschijnlijk nog heel lang tegen mij gebruikt worden. Het ging er mij om dat ook de toiletjuffrouw moet kunnen zeggen dat ze caissière wil worden of misschien wel rechten wil gaan studeren. Het gaat mij erom dat je werknemers het recht geeft om zeggenschap te hebben over het aanbod dat ze krijgen. Ik ben eigenlijk ook wel onder de indruk van het enthousiasme voor een wetsvoorstel dat eigenlijk niets nieuws toevoegt. Ik vraag me af hoe de staatssecretaris voor ons zou staan op het moment dat zij echt gaat investeren, stuitend waarschijnlijk. Hoeveel extra scholingsplaatsen krijgen wij voor die 37,5 mln. die staatssecretaris Klijnsma voor deze staatssecretaris heeft geregeld?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Dat vergt even rekenen voor mij. Als mij dat straks wordt toegezonden, zal ik dat de heer Dibi kenbaar maken. Daar kan hij op rekenen. In ieder geval is het zo dat dit niet het enige budget is. Er is ook een budget via de mbo-enveloppe uit het regeerakkoord en wij hebben de grotere portefeuille, waarin het gaat om de jeugdwerkloosheid en waarin ook dit punt op een goede manier zal worden meegenomen. Daarover zullen wij nog met een totaalplan komen.

Ik ben het ook van harte met de heer Dibi eens dat jongeren hun kansen en dromen moeten waarmaken, maar wij weten ook allemaal dat dit soms een stapsgewijs proces is. De heer Dibi heeft dat zelf beschreven en ik heb dat eerlijk gezegd ook zelf meegemaakt. Daar word je niet minder van. Als je maar op het goede spoor komt en de inspiratie vindt, kom je heel ver. Daarvoor zijn bij de gemeenten goede mensen nodig die tegen de jongeren zeggen: we laten jou niet thuis zitten; wij bieden jou perspectief en wij gaan met jou aan de slag. Dat vind ik het mooie van dit voorstel voor de Wet

investeren in jongeren, want investering zit ook in persoonlijke aandacht en het wijzen van wegen waar je naartoe kunt.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Over het uitgangspunt van de wet is totaal geen verschil van mening tussen GroenLinks en het kabinet. Dat uitgangspunt delen wij van harte. De uitvoering van de wet en de vraag wat de wet toevoegt, blijven voor mij kritische punten. Daar kom ik in tweede termijn nog wel op terug. U zegt dat u 250 mln. hebt gekregen voor de extra leerlingen richting het mbo. De MBO Raad geeft aan dat dit bij lange na niet genoeg is. Ik heb eerder de vraag gesteld naar een garantie. Ik heb het gevoel dat het enthousiasme van de staatssecretaris te maken heeft met de voorbesprekingen over de Voorjaarsnota. Misschien komt het dus allemaal wel goed met de bezuinigingen op het onderwijs. Ik wil echter dat de overheid garant staat voor alle leerlingen die nu naar het mbo gaan.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Ik val in herhaling wanneer ik zeg dat het kabinet begrip heeft voor dit punt en dat het alles in het werk zal stellen om een en ander op een goede manier te doen.

Ik kom bij de relatie tussen werkleeraanbod en het aanbod bij het mbo. De heer Dibi en de heer Spekman hebben hiernaar gevraagd. Zij hebben een discussie gevoerd over de vraag of er sprake is van een werkleeraanbod op basis van de Wet investeren in jongeren als een gemeente een werkloze jongere naar een roc verwijst voor een reguliere beroepsopleiding. Nee, is mijn antwoord. Het gaat om een voorliggende voorziening, die gefinancierd wordt uit de reguliere financiering. Ik heb zojuist aangegeven hoe wij denken in een moeilijke tijd met verschillende budgetten de mbo-instellingen boter bij de vis te kunnen geven.

De heer Biskop vraagt hoe roc's en gemeenten kunnen samenwerken om werkloze jongeren succesvol op te leiden om een baan te verwerven. Dat begint bij de beroepsopleidingen, die vallen onder de Wet educatie en beroepsonderwijs. Geen werkleeraanbod dus, maar een voorliggende voorziening die heel goed te gebruiken is. De staatssecretaris van Sociale Zaken en ik zullen natuurlijk de vinger aan de pols houden bij hoe dit verloopt in het kader van de WIJ. Nogmaals, er is een budget beschikbaar. Dat is voldoende, zo kan ik de heer Dibi inmiddels melden, voor 6000 jongeren. Wij zullen, zoals gezegd, de ontwikkeling goed volgen. Wij moeten er echter rekening mee houden dat de crisis en de WIJ elkaar hier zullen raken en elkaar zullen versterken.

Er kan ook geïnvesteerd worden via het participatiebudget. Bij de behandeling in de Eerste Kamer en met name de behandeling in december in de Tweede Kamer is de ruimte geboden om leerwerktrajecten additioneel te financieren. Het gaat dan om een jobcoach of werk- en stageplekken. Een roc kan ook contractonderwijs aanbieden voor kortdurende, vakgerichte scholingstrajecten. Dat is voor sommige jongeren helemaal niet zo gek. De AKA (arbeidsmarktgekwalificeerd assistent) biedt overigens ook veel mogelijkheden aan de roc's. Dan gaat het echter weer over een voorliggende voorziening.

Er zijn dus kortom allerlei goede voorbeelden in het land waarbij roc's inspelen op dit soort jongeren. Mevrouw Ortega vraagt of er iets apart georganiseerd kan worden voor jongeren die instromen. Veel roc's doen dat al. Ik noem School 23 van roc Eindhoven, de

Van Bijsterveldt-Vliegenthart

Succesklas van roc Den Bosch en de mogelijkheden van roc Amsterdam en het Albada College. Deze praktische aanpak van de roc's wordt steeds gebruikelijker. Het maakt dat jongeren niet direct in een klas instromen. Vaak weten zij immers nog niet wat zij willen. Zij vormen dan ook eerst een opstartklas, met allerlei gesprekken, studieadviezen et cetera, alvorens in te stromen in het reguliere onderwijs.

Mevrouw Ortega wijst erop dat veel jongeren die zich bij de gemeente melden vroegtijdig schoolverlater zijn. Moeten daarvoor aparte scholen komen? Ik heb zojuist gezegd hoe zij voorbereid kunnen worden op terugkeer. Met name AKA, niveau 1, biedt een heel flexibele instroommogelijkheid. Overigens kent dit wel zijn grenzen omdat er erg veel van de roc's wordt gevraagd op dit vlak. Ik let echter scherp op dat de zaak houdbaar blijft. Overigens is het zo dat zo'n 10.000 uitvallers via deze weg toch een entreekwalificatie krijgen. Goed overigens dat deze term is bedacht om de term AKA-certificaat te vervangen.

Ik noem ook initiatieven zoals de wijkschool en het schoolmaatschappelijk werk dat een extra rol vervult. Ik doel ook op alle opleidingen die binnen de roc's worden georganiseerd. Ik sluit niet uit dat hier in het kader van het WRR-rapport specifiek naar gekeken zal worden.

Mevrouw Ortega pleit voor een sluitend systeem voor scholen en gemeenten waarbij afhakende jongeren worden gemeld. Ik kan melden dat dit systeem inmiddels goed functioneert. Het digitaal loket voor verzuim en uitval functioneert al. Het wetsvoorstel daarover ligt bij de Kamer voor. Ik heb zo-even de antwoorden afgerond op alle vragen over de nota naar aanleiding van het verslag. Die ontvangt de Kamer binnenkort. Dat systeem maakt de sluitende aanpak al beter. Alle jongeren die zonder startkwalificatie worden uitgeschreven uit het onderwijs, worden straks door de IB-groep gesignaleerd. Dat wordt aan de gemeenten doorgegeven, hetzij via de leerplicht, hetzij via de RMC-functie. Boven 18 jaar komt de RMC in beeld. Wij kunnen vaststellen dat het steeds effectiever gaat. Jongeren zullen door het onderwijs-nummer steeds minder vaak uit beeld raken. Als gemeenten en scholen alert zijn en als de scholen een goede verzuimregistratie hebben, zal het systeem steeds sluitender worden. Dat is een prachtige winst in een paar jaar tijd.

Voorzitter. Ik meen hiermee de vragen over de onderwijskant te hebben beantwoord.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Wij bespreken vandaag de Wet investering jongeren, maar ik heb de staatssecretaris alleen maar horen spreken over andere beleidsvoornemens en plannen in het kader van het crisisakkoord. Ik heb haar niets over de WIJ horen zeggen. Op die manier maakt zij het groter dan het werkelijk is. Is zij niet bang dat door deze wet nog meer kinderen uit het zicht raken en de maatschappelijke uitval alleen maar zal toenemen? De staatssecretaris heeft het over 37,5 mln. extra maar als wij rekening houden met de besparingen, is er geen sprake van een echte investering. Welke meerwaarde heeft de WIJ voor het onderwijs?

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Ik vind het belangrijker dat onderwijs een toegevoegde waarde voor jongeren dan dat de WIJ een toegevoegde waarde heeft voor het onderwijs. Als de heer Dibi het beeld heeft dat ik het groter maak dan het is, betreur ik dat. Want ik

vind oprecht dat de WIJ een meerwaarde heeft. Dat heeft staatssecretaris Klijnsma zopas buitengewoon helder en bevlogen uiteengezet. Ten slotte merk ik op dat ik inga op de vragen die de Kamer mij heeft gesteld. Die vragen neem ik serieus.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik heb u ook andere vragen gesteld waarop ik geen antwoord heb gekregen.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Dan moet u dat even concreet aangeven.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Nee, dat komt omdat u in het kabinet nog spreekt over wel of geen bezuinigingen op het onderwijs. U kunt nog steeds niet garanderen dat jongeren die langer willen doorleren in het mbo worden gecompenseerd. Sterker nog, door de overheid bekostigd onderwijs wordt niet meegenomen in de WIJ. Dat bevreemdt mij erg. U moet hier niet allerlei andere beleidsvoornemens ophangen aan de WIJ. U zou moeten zeggen dat ook onderwijs dat door de overheid wordt bekostigd, betrokken wordt bij de Wet investeren in jongeren.

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: De heer Dibi is meestal redelijk helder, maar nu maakt hij er een potje van. Ik ben wel degelijk ingegaan op de conjuncturele piek van de mbo-jongeren en heb drie wegen aangegeven waarlangs wij opereren. Daaronder valt de vergoeding vanuit de WIJ. De WIJ houdt wel degelijk rekening met het feit dat de mbo-voorziening vaker wordt benut. De heer Dibi verbreedt de vragen tot onder andere de crisis en ook daarom probeerde ik de Kamer te voorzien van een goed antwoord, onder andere door het in een brede context te plaatsen. Het wachten is nu op de voorjaarsnota, maar ik heb al gezegd er alle vertrouwen in te hebben dat op een verantwoorde manier wordt omgegaan met de bekostiging van onderwijs.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**: Ik wijs erop dat wij de richtlijn hanteren dat de spreektijd in tweede termijn ongeveer een derde deel van de spreektijd in eerste termijn is. Het woord is aan mevrouw Karabulut, die in eerste termijn twaalf minuten heeft gesproken.

□

Mevrouw **Karabulut** (SP): Mevrouw de voorzitter. Wat moet ik eigenlijk zeggen, want het is zo overduidelijk. Wij spreken vanavond over de Wet investering jongeren waar een bezuiniging van 249 mln. mee samenhangt. Als je daar het bedrag van 250 mln. tegen afzet dat het kabinet vrijmaakt voor de bestrijding van de jeugdwerkloosheid, blijft er welgeteld 1 mln. over om te investeren in jongeren. Het is treurig, maar waar.

Voor deze wet bestaat in de Kamer en ook daarbuiten geen enkel draagvlak. Deze wet voegt niets toe aan de bestaande mogelijkheden van de wet. Het is bovendien een kwalijke wet, omdat een belangrijk grondrecht – namelijk het recht op bijstand als sociaal vangnet – voor jongeren onder de 27 wordt afgepakt.

De gevraagde antwoorden op de jeugdwerkloosheid zijn niet gegeven. De staatssecretaris van Onderwijs

Karabulut

heeft het beeld neergezet van chips etende papzakken, maar er zijn op dit moment 85.000 jongeren op zoek naar een baan. Hun aantal dreigt volgend jaar op te lopen naar 150.000. Er dreigt een tekort van 150.000 stageplaatsen. Op alle concrete vragen wat daaraan wordt gedaan, is geen antwoord gegeven.

Daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

verzoekt de regering, het wetsvoorstel Investeren in jongeren in te trekken en zo spoedig mogelijk met een serieus plan te komen tegen de jeugdwerkloosheid,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Karabulut en Dibi. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 25 (31775).

Mevrouw **Karabulut** (SP): Deze motie is medeondertekend door de heer Dibi, want dit zijn geen antwoorden. Dit is een zeer ongewenste, ongepaste en bovenal overbodige wet. Dat is vanavond eens te meer duidelijk geworden.

Ik zou heel graag van de staatssecretaris willen horen dat de mogelijkheden die gemeenten nu al hebben en die zij willen inzetten om jongeren naar de arbeidsmarkt te leiden, onverlet laten dat als jongeren dan nog geen baan hebben, maar een inkomensvoorziening en zij tegelijkertijd een onkostenvergoeding of een premie krijgen, zij die alsjeblieft mogen houden. Dit is toch wel het minste wat wij kunnen doen. Ik hoop en ik ga er eigenlijk vanuit dat zij mijn amendement op dit punt overneemt.

Vanavond is er ook veel te weinig gesproken over het effect van deze wet. Deze wet was in eerste instantie bedoeld om de jongeren te bereiken die wij nu niet bereiken. Die jongeren worden eigenlijk verder het moeras ingeduwd. Een inkomensvoorziening zit er niet in. De staatssecretaris heeft ook niet duidelijk gemaakt of er wordt gezorgd voor de begeleider die zo hard nodig is om allerlei zaken voor jongeren te regelen. Daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat uit het onderzoek Aanpak harde kern jeugdwerkloosheid van de Algemene Rekenkamer blijkt dat het voor werkloze jongeren met meerdere problemen belangrijk is dat zij een vaste begeleider hebben die zij vertrouwen, die hen intensief begeleidt, actief benadert en ook ongevraagd hulp biedt;

overwegende dat werkloze jongeren met meerdere

problemen intensieve begeleiding en ondersteuning nodig hebben in de contacten met verschillende instanties op het gebied van uitkering, hulpverlening, school, werk en zorg;

verzoekt de regering, voor elke werkloze jongere met meerdere problemen een vaste begeleider aan te wijzen waar de jongere altijd terecht kan en die zorgt voor begeleiding en ondersteuning in de contacten met verschillende instanties,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Karabulut. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 26 (31775).

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik doe hier echt een oproep aan met name de collega's van de coalitiepartijen, behalve die van de PvdA. Dit was het stokpaardje van de heer Aboutaleb, maar het werkt niet, het is ongewenst en niemand wil het. Houd elkaar nou niet in een wurggreep en zorg ervoor dat dit wetsvoorstel niet doorgaat. Laten wij ons bezighouden met serieuze zaken en plannen.

De **voorzitter**: De heer Bosma laat zich verontschuldigen voor de tweede termijn. Ik geef het woord aan de heer Dibi.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Wie is er nou tegen investeren in jongeren? Niemand natuurlijk. Sterker nog, het benutten van alle talenten van jongeren en niemand aan de kant laten staan is een droom van GroenLinks. Wie verder kijkt dan de misleidende titel "Wet investeren in jongeren", ziet echter grote risico's. Eerlijk gezegd zag ik tijdens het debat die risico's groter worden toen fractie na fractie kritische vragen stelde, wees op de brede kritiek in het maatschappelijk veld en zich afvroeg wat precies de toegevoegde waarde is van dit wetsvoorstel. Volgens mij is die 0%, tenzij je de besparing van 143 mln. in ogenschouw neemt. Dat is zo wrang aan dit wetsvoorstel: het heet "Wet investeren in jongeren", maar is eigenlijk een verkapte besparing. Alles wat dit wetsvoorstel doet, kan al via een paar simpele wijzigingen in de Wet werk en bijstand worden geregeld.

Dan resteert de vraag die ik nogmaals met klem stel aan de staatssecretaris: waarom dit wetsvoorstel hier en nu? Eigenlijk heeft de staatssecretaris het antwoord al gegeven door te spreken over de "sense of urgency". Het is een politiek signaal om aan te geven dat wij echt vinden dat jongeren met de wet in de hand een passend leer- en werkaanbod mogen eisen van de gemeenten. De conclusie moet zijn dat dit symboolpolitiek is. Het is een paradepaardje van de Partij van de Arbeid, of van wie dan ook. Het is in het regeerakkoord opgenomen en zal er hoe dan ook, linksom of rechtsom, moeten komen, misschien wel over de rug van jongeren door hun sociaal vangnet aan te tasten.

Wat wil GroenLinks? Onderwijs, onderwijs, onderwijs. Daarom dien ik de volgende twee moties in.

Dibi

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat bekostiging van het reguliere onderwijs in dit wetsvoorstel is uitgesloten;

constaterende dat het volgen van regulier onderwijs de arbeidsmarktpositie van een jongere kan verbeteren;

verzoekt de regering om het regulier onderwijs op te nemen als participatie-instrument,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Dibi. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 27 (31775).

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de economische crisis tot een krapte op de arbeidsmarkt heeft geleid;

constaterende dat het voorliggende wetsvoorstel WIJ een verplichting aan gemeenten oplegt om de doelgroep een werkleeraanbod aan te bieden;

van mening dat nu er weinig ruimte is op de arbeidsmarkt, de focus op onderwijs essentieel is;

verzoekt de regering om in gesprek met betrokken partijen te komen tot het creëren van voldoende scholingsplaatsen en hier een streefcijfer aan te koppelen en de Kamer daarover zo spoedig mogelijk te informeren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Dibi. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 28 (31775).

De heer **Dibi** (GroenLinks): Tot slot doe ook ik een dringende oproep aan de coalitiepartijen. Daarbij kijk ik ook naar de Partij van de Arbeid, niet alleen naar het CDA en de ChristenUnie. Waar zijn wij eigenlijk mee bezig? Als wij echt willen bereiken wat de staatssecretaris zo graag wil, dat gemeenten een passend aanbod doen, kunnen wij dat al regelen via de Wet werk en bijstand. Waarom moet het op deze manier en komt er een verkapte besparing bij aan te pas?

□

De heer **Nicolaï** (VVD): Voorzitter. Dank aan de beide

bewindspersonen voor hun beantwoording. Het is wel jammer om te constateren dat iedereen in de Kamer wil dat jongeren tot hun 27ste aan de slag zijn, werkend of lerend, en dat de regering vervolgens met een wetsvoorstel komt waar bijna iedereen tegen is. De liberalen zijn tegen. Links is tegen: de SP, GroenLinks en niet te vergeten de FNV. Rechts is in elk geval kritisch, als ik de heer Van der Vlies hoor. Het midden is hartstikke kritisch, zo maakte ik op uit de woorden van mevrouw Ortega-Martijn. Het CDA vindt het niet fraai, als ik goed letterlijk heb opgeschreven wat de woordvoerder zei. De Raad van State vindt het geen goed idee. De uitvoerders, dat wil zeggen alle partijen die weten wat je moet doen om een en ander te laten werken, los van symboolwetgeving of wat dan ook, vinden het geen goed idee. Zelfs de PvdA heeft misschien maar half vertrouwen, want deze fractie heeft het goede voornemen om niet vier jaar, maar twee jaar als evaluatietermijn te nemen, waar ik overigens erg voor ben, als het toch gaat gebeuren.

Als het zo ligt, moet toch de conclusie zijn: doe het niet, of doe het goed. "Doe het goed" zou in de VVD-lijn – die een andere lijn is dan weer anderen hebben verwoord – betekenen dat wij het echt onmogelijk maken voor jongeren tot 27 jaar om in een uitkeringssituatie terecht te komen of om met pensioen te gaan, zoals de heer Aboutaleb vaker is geciteerd. Gelet op hoe het nu ligt, zou ik zeggen: doe het niet. Ik doe een laatste oproep aan de regering. Wij hebben naar elkaar geluisterd en hopelijk heeft de regering ook geluisterd naar wat er in de Kamer gezegd is. Laat de regering proberen om via de Wet werk en bijstand een paar aanscherpingen door te voeren die wel breder worden gedragen en waarmee je in elk geval een aantal dingen kunt regelen die wij Kamerbreed willen. Tegen de regering zeg ik: stap alsjeblieft uit die fuik! Zo gaan zulke dingen. Er wordt iets moois verzonnen in een onderhandeling, in Beetsterzwaag of waar dan ook; dan komt het ergens in te staan en iemand verbindt zijn prestige eraan; vervolgens gaat het lopen en eigenlijk is er dan blijkbaar niemand meer in het kabinet die op een gegeven moment zegt – ik citeer nu de heer Dibi – ho jongens, waar zijn wij nu helemaal mee bezig?

Ik vind dat jammer en vrees dat het bij de regering niet meer gaat gebeuren en kom tot de conclusie dat de coalitiefracties zich goed achter het oor zullen moeten krabben en bij hun terechte kritische vragen en twijfels blijven. Ik heb het nu over de fracties van CDA en ChristenUnie. Hetzelfde beroep doe ik op de PvdA-fractie. We willen allemaal hetzelfde, maar nu zien wij dat wij hiermee iets in het leven lijken te roepen dat heel veel vragen oproept en waarmee wij een goed stelsel, namelijk de Wet werk en bijstand, uithollen en ondermijnen. Het is niet alleen maar overbodige regelgeving, het ook een kwestie van iets ondermijnen dat er al is. Het is dus niet alleen maar heel veel gedoe "about nothing", maar kan ook wel degelijk averechtse effecten hebben. Doe het niet en kom met iets anders, zeg ik tegen de regering. Ik vrees dat het kabinet dit niet gaat doen, dus ik blijf naar de fracties kijken. De kern is natuurlijk dat het heel teleurstellend is dat er voor een probleem dat zo groot is, namelijk de jeugdwerkloosheid, eigenlijk niets ligt. Mijn conclusie is: wij hebben een kabinet met goede bedoelingen, maar dit gaat niet helpen.

De heer **Spekman** (PvdA): Voorzitter. Ik begin mijn tweede termijn met een conclusie. Wij steunen de WIJ wel, overigens niet ongewijzigd als het aan ons ligt, maar wij steunen het wetsvoorstel, omdat wij niet blind zijn voor het feit dat de werking van de huidige regeling niet bepaald rooskleurig is. Daarom hebben wij de cijfers aangehaald die ik in eerste termijn heb genoemd. Er zitten nu heel veel jongeren in de bijstand, die absoluut geen aanbod krijgen. Er zijn 50.000 jongeren die totaal worden genegeerd en die niet worden bereikt. Het is nu niet voldoende goed geregeld. Als wij dat beter willen maken, moeten wij bedenken hoe wij dat doen. Ik heb gezien dat de kern van het wetsvoorstel, het aanbieden van een werkleeraanbod, de gemeenten verplicht om elke jongere afzonderlijk serieus te nemen en kansen te bieden die deze nodig heeft om iets van zijn bestaan te maken, in plaats van ernaast te staan.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik vind dat de heer Spekman de dingen wel moet noemen zoals ze zijn. Er is inderdaad een harde kern van 55.000 jeugdwerklozen. 85.000 jongeren zijn op zoek naar een baan. U moet niet doen alsof 50.000 jongeren op de bank zitten, met wie niets gebeurt. Vanavond is toch duidelijk geworden en moet het zelfs u duidelijk geworden zijn dat dit niets toevoegt en dat u hiermee de hele sociale zekerheid naar de gallemieze helpt? Kunt u nog wel rustig slapen? U ontnemeet een heel belangrijk grondrecht aan jongeren onder de 27 jaar. Dat kan toch ook anders? Dat moet u toch ook willen als sociaaldemocraat?

De heer **Spekman** (PvdA): Het zijn heel grote woorden die mevrouw Karabulut spreekt, maar feit is dat er voor iedere jongere die niet kan werken of geen aanbod krijgt, een inkomensvoorziening krijgt. Die inkomensvoorziening is als het aan ons ligt – daarom hebben wij een amendement ingediend – precies zo hoog als de bijstand. Wat verandert, is dat het nooit meer voorkomt dat een gemeente alleen maar tegen een jongere zegt “alsjeblijft, hier heb een uitkering” en vervolgens maanden niet naar hem omkijkt. Wij willen het liefst ook nog iets anders, vandaar onze verwoording van het amendement over evaluatie. Er zijn veel jongeren van wie niemand weer weet waar ze zijn, maar die er wel zijn. Dat zijn er 50.000. Dat hebben de Algemene Rekenkamer en het CBS voor ons uitgezocht. Ook daar zitten veel jongeren bij die graag willen werken, maar die geen aanbod krijgen. Om die groepen gaat het mij. De sociale zekerheid wordt niet afgeschaft, die blijft. Wij zetten echter wel werk voorop en dat vind ik terecht voor deze groep jongeren. Er is niets mis met werken.

Mevrouw **Karabulut** (SP): U verkondigt hier toch, met alle respect, echt fabeltjes. Met de huidige WWB – als dat niet het geval is, moet u mij echt tegenspreken – krijg je echt geen uitkering voor niets. Werk staat boven inkomen. Alles wat in deze wet staat is niet nieuw. De mogelijkheden zijn er al. Wie wel een probleem vormen en waar u en het kabinet geen antwoord op hebben, zijn inderdaad alle jongeren die op zoek zijn naar een baan. Wat u wel doet is, helaas helaas, juist de problemen met de heel moeilijke groep die niet werd bereikt en met deze wet helemaal niet wordt bereikt en de crisis misbruiken om de bijl te zetten in de sociale zekerheid. U pakt van

jongeren grondrechten af. Dat valt mij heel erg van u tegen, mijnheer Spekman.

De heer **Spekman** (PvdA): U hangt aan uitkeringen, ik hang aan werk. Ik wil dat er werk komt voor deze jongeren en dat zij kansen krijgen. Het moet niet zo worden als in de jaren tachtig. U bent alleen maar bezig om te propageren dat het allemaal zo moet blijven als het is. Daarmee zie ik dat 25.000 jongeren nu, vandaag, een uitkering hebben en geen enkel aanbod hebben gekregen van de gemeente. Dat geldt ook voor alle gemeenten die hier zijn komen inspreken en hebben gezegd dat wij het allemaal zo geweldig doen, dat zij geweldig zijn en dat zij geen problemen hebben doordat zij helemaal geen jongeren toelaten. De cijfers bewijzen dat het anders is.

In de praktijk blijkt dat dak- en thuisloze jongeren zich wel melden bij de balie, maar aan heel veel balies van heel veel gemeenten niet eens een briefje meekrijgen dat zij zich hebben gemeld. Zij krijgen gelijk een verwijsbriefje naar een uitzendbureau. Dat is nu net de kwetsbare groep die met dit wetsvoorstel beter zal worden bediend, als het goed is.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Het betreft niet alle 25.000 jongeren, maar de helft ervan die niet concreet bezig is met werk of opleiding. Dat betekent niet dat er helemaal niets gebeurt. Ik ben het ermee eens dat als daar niets mee gebeurt, dat moet worden aangepakt. Dat moet u echter niet misbruiken om het grondrecht, het laatste sociale vangnet dat wij hebben zoals verankerd in onze Grondwet, af te pakken van jongeren. Dat doet u wel! U doet nog iets. U sluit uw ogen voor die 85.000 jongeren die nu op zoek zijn naar een baan, maar geen baan krijgen. Gaat u dat toch regelen, mijnheer Spekman, in plaats van 249 mln. te bezuinigen!

De heer **Spekman** (PvdA): Volgens hebben wij net een sociaal akkoord gesloten en heeft het kabinet een crisispakket gepresenteerd. Wij trekken heel veel geld uit voor de bestrijding van jeugdwerkloosheid omdat wij die serieus nemen. Overigens is het voor de rest belangrijk dat deze jongens en meiden constant aan het werk zijn in plaats van dat wij hier alleen maar staan voor de verdediging van de uitkeringen. Alle jongeren die niet kunnen werken en jongeren die geen aanbod hebben gekregen omdat er simpelweg op enig moment geen werk is, krijgen gewoon een net zo hoge uitkering als zij nu hebben als het aan de PvdA-fractie ligt.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik wil geen tegenstellingen creëren die er niet zijn. Gemeenten die nu falen in het bereiken van jongeren, moeten worden aangepakt. Dat kan via de WWB. De heer Biskop was heel duidelijk. Hij zei dat die 50.000 jongeren over wie u spreekt, helemaal niet bereikt zullen worden met deze wet. Kunt u aangeven hoe die groep van 50.000 jongeren zal worden bereikt met deze wet?

De heer **Spekman** (PvdA): Als de gemeente een werkleeraanbod moet doen, staat de deur veel verder open dan nu. Voor een groot deel van deze 50.000 jongeren geldt dat als zij zich bij de gemeente melden, zij nul op het rekest krijgen. Zij krijgen alleen een briefje waarop staat dat zij maar naar het uitzendbureau moeten gaan en vaak krijgen zij dat niet eens op een briefje. Zij

Spekman

krijgen dus geen eerste intake, zij krijgen geen bewijs mee en zij krijgen geen voorschotregeling. Als alle jongeren recht hebben op een leerwerkeraanbod, hebben zij iets in handen om verder mee te komen, met hulpverleners erbij of met andere vrienden en kennissen. Dan hebben zij iets. Dat hebben zij nu niet.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dan bent u de enige die hierin gelooft. Alle betrokken partijen in het veld die er verstand van hebben en dicht bij de jongeren zitten – u bent zelf ook actief geweest bij lokale overheden – zeggen dat deze groep kwetsbare jongeren die nu onzichtbaar is, niet zal worden bereikt met deze wet. Sterker nog, zij zeggen dat deze wet ertoe kan leiden dat deze jongeren nog minder zichtbaar worden. Waarop baseert u het idee, uw uitgangspunt, dat met deze wet juist nu deze jongeren zullen worden bereikt?

De heer **Spekman** (PvdA): Ik snap de angst van dak- en thuislozenorganisaties heel goed. Zij hebben immers gezien wat er de laatste jaren, ook sinds de invoering van de WWB, is gebeurd. Ik deel die zorg dus. Ik wil dit ook verder in de gaten houden. Daarom heb ik in het amendement de termijn voor evaluatie op twee jaar gesteld. Dat vind ik een belangrijk punt.

Een andere groep, waarover ik ook Divosa heb horen spreken, is die van criminele jongeren. Er werd voorgesteld om deze ook maar een uitkering te geven, omdat deze jongeren anders het criminele pad zouden opgaan. Een uitkering is toch echt niet bedoeld om jongeren van het criminele pad af te houden.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dat hoeft u mij niet te vertellen. Ik vind ook dat alle jongeren gewoon moeten werken of naar school moeten gaan. Zij moeten in ieder geval bezig zijn, en zeker niet in het criminele circuit actief zijn. Maar nogmaals, u hebt geen feiten. U kunt helemaal niet onderbouwen waarom deze wet ertoe zal leiden dat die 50.000 jongeren eindelijk wel bereikt zullen worden. Sterker, de kans bestaat dat deze jongeren helemaal uit het zicht verdwijnen, want het enige lokmiddel dat je had om hen te trekken, is nu verdwenen. Dat komt doordat tegen hen gezegd wordt: als jullie komen, dan hebben we jullie beet; dan krijg je een passend leerwerkeraanbod – hoe passend dat ook mag zijn – en als je dat accepteert, heb je pech. Nogmaals, mijnheer Spekman, kom dan met een stevige onderbouwing of met wat feiten. Stel dat over twee jaar blijkt dat de groep jongeren groter is geworden. Wat doet u dan?

De heer **Spekman** (PvdA): Dit zijn weer veel verschillende vragen. Ik blijf er vertrouwen in houden dat deze wet werkt, en voor deze jongeren beter dan de huidige Wet werk en bijstand. De cijfers bewijzen dat de Wet werk en bijstand, hoe enthousiast ik ook ben geworden over de werking daarvan, op dit gebied gewoon niet goed genoeg is. Als wij dit serieus nemen, moeten wij het dus beter doen. Vervolgens is de vraag of wij het houden bij ja of nee. Wij houden het erbij. Daarop evalueren wij. Dat wij de wet hierop gaan evalueren, staat zelfs in mijn amendement. Als dit niet goed genoeg werkt, zien we dat dan wel weer, maar ik vind dat het wel goed moet werken. Daarop wil de Kamer sturen.

De heer **Nicolai** (VVD): Wat denkt de heer Spekman dat er gebeurt als een gemeente geen aanbod doet aan een

jongere die geen werk heeft en bij de gemeente aanklopt?

De heer **Spekman** (PvdA): Als de gemeente geen aanbod doet, krijgt die jongere in de tussentijd eerst een voorschot. Zolang er geen aanbod wordt gedaan, kan hij op dezelfde inkomensvoorziening terugvallen als hij nu heeft. Dat zal dan de bijstand zijn. Ik zou dat echter betreuren, want ik vind dat iedere gemeente, samen met de rijksoverheid, alles op alles moet zetten om ervoor te zorgen dat deze jongeren niet aan de kant blijven staan. Dat is onze gezamenlijke opgave. Wij kunnen dit doen door gebruik te maken van de techniek van de wet. Zeer belangrijk is daarnaast de presentatie door het kabinet van de uitwerking van het sociaal akkoord als het gaat om de jeugdwerkloosheid. Beide staatssecretarissen zijn daarop ingegaan. Hoe zorgen wij ervoor dat alle gezichten bij alle verschillende instellingen en bij zowel het lokaal bestuur als op landelijk niveau, dezelfde kant op staan?

De heer **Nicolai** (VVD): Over het feit dat de gemeenten die maximale inspanning moeten doen, zijn wij het snel eens. Mijn vraag, die ik ook aan de staatssecretaris heb gesteld, was: als een gemeente niet dat aanbod doet, wat voor sanctiemogelijkheden zijn er dan? Hoe dwingen wij het af? Eigenlijk zegt de heer Spekman dat dit niet valt af te dwingen, maar dat het wel helpt als wij heel veel tegen elkaar zeggen dat het eigenlijk zo zou moeten gebeuren. Ik vind dat te weinig voor wetgeving. Had de heer Spekman het als wethouder in Utrecht beter gedaan voor jongeren als deze wet er was geweest?

De heer **Spekman** (PvdA): In antwoord op de eerste vraag zeg ik nog dat er ook een financiële afrekening van gemeentes is. Dat betekent dat betere gemeentes beter beloond worden. Dat is een prikkel die werkt. Die is overgenomen uit de Wet werk en bijstand. Daarbij is gebleken dat die prikkel goed was. Deze prikkel blijft in de WIJ overeind.

Of ik deze wet zelf goed had gebruikt, weet ik niet. Als wethouder heb ik ook vele fouten gemaakt. Ik kan wel triomfantelijk zeggen dat ik het vast heel goed had gedaan, maar dat weet ik niet. Ik mag hopen van wel, niet in het belang van mij als wethouder maar in het belang van die jongeren, want die jongeren verdienen gewoon een kans. Zij verdienen het ook dat zij zo'n leeraanbod krijgen. Ik weet ook dat heel veel gemeentes – dat gebeurde in Utrecht ook – deze jongeren niet eens de kans gaven om überhaupt aan een intake mee te doen.

De heer **Nicolai** (VVD): Mijn zorg blijft namelijk dat ook de heer Spekman het niet veel anders had gedaan. Hij was vast een goede wethouder, die vast zijn best heeft gedaan. Bovendien zat er een goede prikkel in de Wet werk en bijstand, die gelukkig behouden blijft; daarvoor is dus geen nieuwe wet nodig. Ik hoor hem niet iets zeggen waaruit duidelijk wordt dat het, als hij wethouder in een gemeente was, opeens veel beter zou gaan met deze wet in de hand. Dan moeten wij het volgens mij niet doen. Dan zou volgens mij ook de heer Spekman het niet moeten willen doen.

De heer **Spekman** (PvdA): Bij deze wet zit de crux erin dat je iedere jongere een leerwerkeraanbod moet doen. Je

Spekman

hebt op een gegeven moment dus een gesprek tussen die jongere en Sociale Zaken, met misschien een aantal hulpverleners eromheen. Daarbij is de vraag: wat kan er met deze jongere gebeuren? Wat is het beste, wat is het meest kansrijk? Dat gebeurt nu niet. Nu worden heel vaak gemakkelijke wegen gekozen, terwijl andere wegen worden uitgesloten. De winst van dit wetsvoorstel is dat de gemeente wordt geacht om voor iedere jongere na te denken over de vraag: wat kunnen wij zelf beter doen, naast de verantwoordelijkheid van de jongere? Die laatste verantwoordelijkheid, om zelf te zoeken en te willen, blijft natuurlijk; daarin heeft de heer Nicolaï gelijk.

De **voorzitter**: Dank u wel. U vervolgt uw betoog.

De heer **Spekman** (PvdA): Voorzitter. Ik heb nog enkele punten.

Ik steun de kern van het wetsvoorstel, maar ik zou graag drie zaken anders zien. Ik wil toch het amendement voor inkomsten op tafel houden. Ik heb de staatssecretaris goed begrepen dat zij dit moet ontraden omdat het dekkingsverhaal niet goed is. Ik redeneer net andersom: wij zijn hier bezig met de behandeling van een zeer belangrijk wetsvoorstel over het bieden van kansen aan jongeren. Ik geloof principieel niet dat wij hen kansen bieden door een op een hun uitkering te verlagen. Ik geloof nu juist dat wij hen kansen moeten bieden door hen daadwerkelijk meer kansen te geven, door hen meer mogelijkheden te bieden, door goed na te denken over het werkleeraanbod en door vervolgens re-integratie goed te gebruiken en goede afspraken te maken met het onderwijs.

Met het amendement geven wij als indieners ook aan dat de normen van de bijstand in stand moeten worden gehouden. In uitvoeringstechnische zin betekent dat als je de systematiek van de Bijstandswet qua inkomensvoorziening gelijk houdt, ontstaat een besparing ten opzichte van afwijkende bedragen. Het is zeker van belang om te realiseren dat de gemeenten deze weer moeten bijstellen als de Kamer ervoor kiest dit wetsvoorstel op korte termijn in te voeren. Ik wil dit amendement dus handhaven.

Ik heb de staatssecretaris goed begrepen op het punt van de evaluatie. Ik heb nog even kort met mijn mede-indieners gesproken en wij vinden wel dat de wet echt binnen twee jaar geëvalueerd moet worden, mede gelet op alle kritiek, niet alleen van de Kamerfracties maar ook van de partijen in het maatschappelijk middenveld. Er moet juist ook worden geëvalueerd op de in het amendement genoemde punten, dus meer mensen aan het werk, minder mensen die zich niet melden en uiteindelijk een verbeterde diagnosestelling. Ik weet niet welke gedachten op het ministerie ten aanzien van de evaluatie over vier jaar leefden en of men überhaupt al had bedacht hoe die eruit zou moeten zien of dat de staatssecretaris er gedachten over heeft. Ik kan me echter goed voorstellen dat een evaluatie na twee jaar wellicht niet zo zwaar hoeft te zijn als een evaluatie na vier jaar. Het wetsvoorstel moet echter wel klip en klaar worden geamendeerd op voornoemde drie punten, zijnde de punten die in de betogen van de collega's ook het meest in het oog springen.

Ik vind verbeteringen op het punt van de diagnosestelling toch ook zeer belangrijk. Helaas – daarbij kijk ik wederom naar mijn collega's – valt niet alles in wetten dicht te regelen en misschien moeten wij als Kamer ook

helemaal niet willen. Wel heb ik een poging gedaan om het dicht te regelen en om te bezien of wij een amendement konden opstellen voor een betere diagnosestelling, maar zelfs de Rekenkamer gaf aan dat dit nooit zou lukken. Daarom wil ik de volgende motie indienen.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat blijkens het rapport Aanpak harde kern jeugdwerklozen van de Algemene Rekenkamer kansen en belemmeringen van jongeren soms niet tijdig en niet juist in een diagnose in beeld worden gebracht;

van mening dat, om jongeren een passend leerwerk-aanbod te kunnen geven, het essentieel is dat hun kansen en belemmeringen wel tijdig, juist en volledig in beeld worden gebracht;

van mening dat een verbetering van de diagnose in de Wet investeren in jongeren onvoldoende wordt gewaarborgd, maar voor het slagen van die wet, en voor het begeleiden van jongeren naar duurzame arbeids-participatie, van groot belang is;

van mening dat bijvoorbeeld meer samenwerking met zorginstellingen, het bieden van meer tijd om een uitgebreidere diagnose te stellen of het stimuleren van jongerenloketten in gemeenten de diagnoses van jongeren kan verbeteren;

verzoekt de regering, concrete maatregelen te treffen die een juiste, tijdige en volledige diagnosestelling van jongeren bevorderen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Spekman, Biskop en Ortega-Martijn. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 29 (31775).

De heer **Spekman** (PvdA): Voorzitter. Ik rond af. Ik hoop echt dat wij niet in de oude fout terugvallen. Daar moet dit debat aan bijdragen, maar ook het resultaat van het sociaal akkoord en de presentatie daarvan in deze Kamer in mei. De jeugd hoort niet werkloos te zijn, maar hoort kansen te hebben. Iedere jongere moet een kans krijgen. Laten wij alsjeblieft niet hetzelfde krijgen als in de jaren tachtig van de vorige eeuw, namelijk de rusttrajecten die hebben geleid tot helemaal niets.

□

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter. Ik wil de staatssecretaris graag dankzeggen voor haar beantwoording. Over het doel zijn wij het allemaal eens: jongeren verdienen kansen en jongeren ondergaan scholing of hebben werk. Dat ideale beeld streven wij na. De kernvraag van dit debat is of het middel dat is bedacht en neergelegd in de Wet investeren in jongeren nodig of overbodig is, om het scherp te stellen. Overbodig kan het

V.l.n.r. mevrouw Van Bijsterveldt-Vliegenthart en mevrouw Klijnsma, respectievelijk staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

© M. Sablerolle – Gouda

zijn of worden als de Wet werk en bijstand voldoende is toegesneden op deze doelstelling in de context van wat overigens aan het loket van de Wet werk en bijstand toch al gebeurt.

De staatssecretaris beantwoordde de vraag naar het waarom van deze wet met drie dingen: de focus op jongeren, de paradigmawisseling en het gevoel van urgentie ten opzichte van jongeren dat van hen een bijdrage wordt gevraagd aan de samenleving. Ik heb daar natuurlijk scherp naar geluisterd, want ik heb gezegd dat het een gezaghebbend antwoord moet worden. Tot nu toe moet ik eerlijk vaststellen dat het antwoord nog geen overmaat aan overtuigingskracht op mij heeft gehad. Je vraagt je dan af: wat dan wel? Misschien kan de redenering worden omgekeerd. Ik houd er niet van om meer wetten mee te maken dan hard nodig zijn. Het overheidsgebouw, het openbaar bestuur moet zo transparant mogelijk zijn ingericht. Wat wij dus niet nodig hebben, moeten wij ook niet willen hebben. Als je dit echter wel hebt, waar levert het dan schade op, zo kun je omgekeerd redeneren. Dat hoeft niet in het werkveld te zijn. Het kan hooguit in de dienst van het lokale bestuur als een belasting worden ervaren. Hoe kijkt de staatssecretaris daartegen aan? Wat is de bestuurslast van wijziging in de Wet werk en bijstand ten opzichte van deze separate wet? Misschien kan zij zich daarover nog uitlaten.

Ik heb nog enkele vragen respectievelijk opmerkingen. De niet-melders zijn mensen die er nu nog belang bij hebben om zich wel tot het loket te voegen, want dan krijgen zij hun uitkering. Straks niet meer, want zij worden aan hun jasje getrokken: ga naar school of naar de arbeidsplek die ik voor jou geregeld hebt, ruw gezegd. Daar zit een heleboel tussen, maar dat is de harde kern. Daar kunnen zij voor passen, geen trek in hebben; "ik vind mijn weg wel". Dat zijn de mensen die in de stadscentra rondzwerven en wat "struinen". Hoe zit het met het negatieve effect dat toch wordt verwacht? Ik heb de staatssecretaris daar nog niet uitdrukkelijk over gehoord.

Naast de niet-melders zijn er de niet-kunners. Dat zijn in mijn perceptie mensen die het wel zouden willen, maar het gewoon niet kunnen, fysiek, psychisch enzovoorts. Daarvan heb ik met erkentelijkheid genoteerd

dat de staatssecretaris bij herhaling mijn stelling is bijgevallen dat de overheid er voor hen is als schild der zwakken. Ik vind dat een markante, maar ook cruciale notitie. Daar houd ik haar en uiteraard het totale kabinet aan.

Enkele collega's hebben gesproken over een bezuiniging van 249 mln. Ik vind dat wij even moeten opletten, want de vraag is of hier sprake is van een opbrengst of van een bezuiniging. Volgens mij gaat het om een opbrengst. Dat zorgt voor een andere klankkleur en daarmee wordt het verhaal ineens anders. Heb ik gelijk, mevrouw de staatssecretaris, of niet? Volgens mij heb ik gelijk.

Dan is er nog een punt dat mij zorgen baart en dat betreft het feit dat er discrepantie is tussen vraag en aanbod. Dat verschil is conjunctureel bepaald. Laten wij hopen dat deze tijd snel voorbij is. Natuurlijk! Maar de discrepantie is er, en ik houd mijn hart vast als straks, in mei, juni, juli, al die schoolverlaters zich op de arbeidsmarkt begeven, voor zover zij althans niet kiezen voor een vervolgopleiding. Hoe zal het met hen gaan, gelet op de ontwikkeling van de werkgelegenheidscijfers? Ik ben namelijk bang dat de staatssecretaris zich al te gemakkelijk rijk rekent. Zij zegt: er zijn een heleboel vacatures in de zorgsector en de onderwijssector. Dat is waar, maar slechts een compartiment van het aantal jongeren kiest voor die sectoren en heeft de drive voor dat werk. Dan is er ook nog de groenvoorziening. Die zouden de gemeenten weer zelf in beheer kunnen nemen, maar dat zou dan verplaatsing van banen zijn, want de groenvoorziening is geprivatiseerd. Die is dus uitbesteed. Ik vind verwijzing naar dergelijke mogelijkheden dus niet zo sterk.

De heer **Nicolaï** (VVD): U laat ons nu wel heel lang in spanning. Ook in uw tweede termijn geeft u geen oordeel over de wet. U zegt duidelijk: de noodzaak van de focus op jongeren en het tot uitdrukking brengen van de urgentie zijn geen gronden voor het opstellen van wetgeving. Zo vat ik uw woorden althans samen. Op dit punt ben ik het natuurlijk vreselijk met u eens. Ik zou toch hopen dat u van de school was waar ik in ieder geval ook van wil zijn. Die school leert: in geval van twijfel niet inhalen en dan dus geen nieuwe, ingewikkelde wetgeving opstellen. Komt u ook tot die conclusie? Of nog steeds niet?

De heer **Van der Vlies** (SGP): Ik ben niet onduidelijk geweest. Daar word ik zelden op betrappt. Ik heb nog niet gezegd: dit is allemaal niks, dit doen wij niet. U wist echter voordat u aan dit debat begon al dat het niks was, maar ik luister, ik heb mijn oortjes open en weeg de argumenten. Inderdaad, mijn fractie is kritisch, maar zij heeft niet de behoefte om nu al de zaak dicht te spijkeren. Dat hebt u goed beluisterd.

De heer **Nicolaï** (VVD): Ik blijf hopen dat u op dit punt hetzelfde geloof hebt als de VVD-fractie: in geval van twijfel niet inhalen en dan geen ingewikkelde wetgeving opstellen.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Ik wil dan nog wel iets laten noteren. Ik herinner mij heel goed het debat over de Wet werk en bijstand. Ik weet nog heel goed welke fracties toen ook twijfels hadden bij de effectiviteit en dat soort dingen. Echter, die wet is een succesnummer

Van der Vlies

geworden. Ik ben nog steeds dankbaar voor het feit dat ik alles afwegende, na getwijfeld te hebben en na geleefd te hebben met veel vragen, uiteindelijk voor de wet heb gestemd. Anderen, die zich nu wentelen in het succes van de wet, hebben zich niet altijd zo opgesteld. Dat is ook een les die wij kunnen leren van de parlementaire geschiedenis.

De heer **Nicolaï** (VVD): Voor de goede orde: wij zijn altijd reuze enthousiast geweest over de Wet Rutte. Dat weet de heer Van der Vlies.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Dat heb ik zeer zeker in beeld.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik ben lid van een van de schuldige partijen. Dat kwam vooral doordat de Wet werk en bijstand allerlei bezuinigingen kende en niet door het uitgangspunt van die wet. Hierover ben ik open, maar ik hoop dat u nu zelf ook open wilt zijn. U zegt nog geen oordeel te hebben en nog te twijfelen. Daar heb ik respect voor, maar wat hebt u nog nodig om voor deze wet te stemmen?

De heer **Van der Vlies** (SGP): Ik meen drie vragen te hebben gesteld, drie voor mij cruciale vragen. Moet ik ze herhalen? Nee toch!

De heer **Dibi** (GroenLinks): U hebt gezegd dat de beantwoording van uw eerdere vragen niet gekenmerkt werd door een overmaat aan overtuigingskracht. Ik wacht daarom de antwoorden van de staatssecretaris af.

De **voorzitter**: Anders moet u de vragen herhalen.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Ik heb mijn woorden niet onbedachtzaam geformuleerd.

De **voorzitter**: Dit was een leermomentje.

De heer **Biskop** (CDA): Voorzitter. Het zal niemand ontgaan zijn dat er heel veel commentaar is op deze wet, maar alle voorstellen die vervolgens worden gedaan, leiden niet tot een betere keuze of tot een betere oplossing. Wij kunnen de jongeren om wie het hierbij gaat, niet in de kaartenbak laten zitten en ze in een uitkeringssituatie laten zitten. Het probleem rond het hiaatpercentage van 52 – het woord waar de staatssecretaris nog zo aan moest wennen – kunnen we met deze wet oplossen. Jongeren willen graag een baan. Deze wet schept de randvoorwaarden om dat te realiseren. Wij hebben ook hoge verwachtingen van het plan van aanpak voor de jeugdwerkloosheid. Wij rekenen erop dat de afspraken die gemaakt zijn in het sociaal akkoord worden nagekomen.

In de beantwoording van de staatssecretaris miste ik nog een paar puntjes. Ik heb gevraagd hoe het precies zit met dat product van de minister voor Jeugd en Gezin. Wat is dat nu voor een ding? Is dat een overzicht of komt er nog een of ander fraai maaksel uit? Ik heb geen idee. Het andere punt betrof de vraag hoe de staatssecretaris tegen de cliëntenraden aankijkt.

Vervolgens is de staatssecretaris ingegaan op mijn opmerking over het de vinger aan de pols houden. Zij

gaf aan dat haar collega, de minister, altijd heel nauwgezet de vinger aan de pols houdt. Dat vind ik echter onvoldoende. Ik dien hierover dan ook de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat in tijd van economische crisis het cruciaal is dat er in jongeren wordt geïnvesteerd omdat zij straks bijdragen aan een zo kort mogelijke herstelperiode van de economie en daarom hun beroepsvaardigheden op peil moeten houden door een leeraanbod, stages of werkervaringsplaatsen;

constaterende dat het bestrijden van jeugdwerkloosheid een gezamenlijke verantwoordelijkheid is van kabinet, onderwijs en sociale partners en dat er in het Sociaal Akkoord is overeengekomen dat iedere schoolverlater die langer dan drie maanden thuis zit een stageplaats krijgt aangeboden;

overwegende dat de nadere uitwerking van de plannen en financiële inzet ter bestrijding van de economische crisis nog moet plaatsvinden;

verzoekt de regering, samen met gemeenten, werkgevers en roc's het werkleeraanbod te organiseren en hierover de Kamer per kwartaal te rapporteren,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Biskop, Spekman en Ortega-Martijn. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 30 (31775).

Mevrouw **Karabulut** (SP): Gelet op het gegeven dat sinds de invoering van de Wet werk en bijstand het aantal jongeren in de bijstand met 60% is gedaald, vraag ik de heer Biskop of hij het niet met mij eens is dat die 12.500 jongeren die nu nog niet werken of leren ook gewoon met de Wet werk en bijstand bereikt kunnen worden in plaats van er een heel apart wetsvoorstel voor op te tuigen.

De heer **Biskop** (CDA): Nee, dat vind ik niet. Als het allemaal zo goed gewerkt had, dan hadden wij hier niet gestaan om over deze wet te praten. De Wet werk en bijstand heeft op dit punt niet voldoende gewerkt. De WIJ verplicht gemeenten om het aanbod te doen. Het hiaatpercentage van 52 is toch veel te hoog, mevrouw Karabulut.

Mevrouw **Karabulut** (SP): U kunt het allemaal wel heel vaag maken, maar dat hiaatpercentage betekent niet meer en niet minder dan dat er op dit moment 25.000 jongeren onder de 27 jaar een bijstandsuitkering hebben, van wie de helft, dus zo'n 12.500 nog niet een concrete baan of een concreet leertraject hebben. Dat betekent niet dat gemeenten er helemaal niets mee doen. Daarnaast is de afgelopen drie jaar sinds de invoering

Biskop

van de Wet werk en bijstand het aantal jongeren met een bijstandsuitkering met 60% gedaald. Ik kan u er alleen maar in ondersteunen dat er concrete afspraken moeten worden gemaakt tussen roc's, gemeenten en werkgevers over werkplekken en stageplekken. Op die manier kunnen wij dat resultaat om die 12.500 te bereiken, dan toch ook behalen?

De heer **Biskop** (CDA): Het is echt nodig dat wij deze wet inzetten voor die 12.500 jongeren. Dat heeft mevrouw Karabulut overigens goed uitgerekend. Wij willen heel graag het kabinet eraan houden dat het ons daarover informeert. Dat is de bedoeling van deze motie. Wij willen per kwartaal geïnformeerd worden, zodat wij echt de vinger aan de pols kunnen houden. Het zijn bijzondere tijden en juist deze wet kan ons daarbij helpen.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik vind dit heel erg jammer. De heer Biskop ziet heel duidelijk dat deze wet volstrekt overbodig is. Deze wet is helemaal niet nodig om banen te regelen. Hij geeft dat zelf aan met zijn motie. Het enige wat hij doet is de goede vrede in de coalitie, voor zover die er nog is, bewaren. Dat vind ik jammer.

De heer **Biskop** (CDA): Nee, dat is volgestrekte onzin. Dat heeft daar helemaal niks mee van doen. De Wet investeren in jongeren verplicht de gemeenten juist om te doen wat zij tot nu niet hebben gedaan.

Het kabinet verwijst naar de mogelijkheden die de gemeenten hebben om de niet-melders te bereiken. Wij vinden het een goede zaak als de aanpak van niet-melders wordt geconcretiseerd. Ik dien daarom de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat jongeren die niet naar school gaan, geen werk hebben en zich niet melden bij de gemeente, niet aangesproken kunnen worden op basis van de Wet investeren in jongeren;

constaterende dat verschillende gemeenten succesvolle programma's kennen om deze jongeren alsnog te bereiken;

overwegende dat het voor alle jongeren tot 27 jaar, ongeacht of zij zich uit eigener beweging melden bij een gemeente, van belang is om actief deel te nemen aan onze samenleving;

overwegende dat het zinvol is om deze jongeren actief te benaderen om hun vermogen om verantwoordelijkheid te nemen voor een actieve participatie;

roept de regering op om met alle gemeenten convenanten af te sluiten, individueel of regionaal, om voor de groep niet-melders, die niet onder de Wet investeren in jongeren vallen, een programma te ontwikkelen om deze groep te benaderen voor het alsnog doen van een werkplekaanbod,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Biskop, Ortega-Martijn en Spekman. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 31 (31775).

De heer **Nicolaï** (VVD): Nu de heer Biskop hierover een redelijk vergaande motie indient, stel ik aan hem dezelfde vraag als aan de heer Bosma. Welk totaalair idee van de samenleving zit daarachter? Als jongere mag je dus niet zomaar geen probleem opleveren en geen beroep doen op een of andere uitkering. Als je nog geen 27 bent, dan moet je je melden om alsnog een soort arbeidsplicht of iets dergelijks opgelegd te krijgen.

De heer **Biskop** (CDA): Nee, nee, want dan zouden wij het over een meldplicht hebben. De heer Nicolaï heeft in de stukken van de Raad van State kunnen lezen dat wij dat niet zouden doen. Behalve de jongeren die met een vrolijke blik thuis geduldig zitten te wachten totdat zij 27 zijn alvorens aan de slag te gaan, zijn er ook jongeren in onze samenleving die wel aan de slag kunnen gaan en die niet tot hun 27ste gaan zitten wachten totdat wij hun een aanbod doen voor werk of een opleiding. De CDA-fractie vindt het de taak van de samenleving om deze jongeren "outreaching", zoals de staatssecretaris het noemde, te benaderen en hen te bewegen om een aanbod aan te nemen. Dat is geen verplichting. De heer Nicolaï weet dat verplichten niet kan. Gebleken is dat gemeenten dit heel succesvol doen, jongeren naar het loket weten te krijgen en hun een aanbod doen voor scholing en/of werk. Met mijn motie wil ik bereiken dat deze programma's worden gedeeld, zodat niet iedereen opnieuw het wiel moet uitvinden, en dat de regering met de gemeenten convenanten gaat afsluiten zodat de gemeenten dat gaan doen en zodat wij daar zicht op krijgen.

De heer **Nicolaï** (VVD): Om de probleemgroep waar de heer Biskop over spreekt te bereiken, moeten alle jongeren, ook zij die helemaal geen probleem hebben, zich melden. Dat blijft nog steeds mijn zorg. Mij staat dat vreselijk tegen. Zij moeten in ieder geval opgespoord worden, want er moet iets verzonnen worden waardoor iedereen onder de 27 in beeld komt.

De heer **Biskop** (CDA): Er zijn gemeenten die programma's hebben waardoor probleemjongeren worden benaderd voor een aanbod. Wij weten dat dit werkt. Juist dat effect willen wij graag in alle gemeenten bereiken. Dat is iets anders dan dat iedereen verplicht is om zich te melden.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Hiermee komt de heer Biskop van het CDA tot de kern van het probleem: deze groep jongeren bereiken. Daarvoor is men ooit begonnen aan dit wetsvoorstel. Daarmee erkent hij dat het kabinet met dit wetsvoorstel naast de pot pist. Met dit wetsvoorstel worden niet de jongeren bereikt die wij met z'n allen willen bereiken. Eigenlijk geeft de heer Biskop hiermee toe dat hij dit wetsvoorstel wel steunt, maar dat het volstrekt overbodig is.

De heer **Biskop** (CDA): U hangt er allerlei connotaties aan die niet door mij gedragen worden ...

Biskop

Mevrouw **Karabulut** (SP): Dat erkent u toch? U zegt dat wij die 55.000 jongeren die wij al jaren willen bereiken, hiermee niet bereiken.

De heer **Biskop** (CDA): U hoeft daarvoor niet meer te lezen dan het wetsvoorstel en de opmerkingen die wij hierover eerder in het verslag hebben gemaakt. Er is een tweedeling te maken tussen melders en niet-melders. De reden waarom wij dat onderscheid maken, hebben wij daarnet in het debatje met de heer Nicolaï duidelijk over het voetlicht gebracht. Voor de melders vinden wij de Wet investeren in jongeren een goede oplossing. Voor de niet-melders, die wij nog steeds onze zorg vinden, heb ik middels de motie gevraagd om inzicht te krijgen in de programma's die lopen. Dat is het, niet meer en niet minder, zonder alle connotaties die u eraan hangt.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik was niet van plan om de heer Biskop nog te interrumperen, omdat ik verwachtte dat hij niet veel zou veranderen, totdat ik ineens zag dat hij zelf een motie indient waarin hij de bezwaren van alle partijen in de Kamer opsomt. Hij vraagt aan het kabinet om een plan van aanpak te maken met allerlei gemeenten en regionale partners, om die groep van 50.000 te bereiken. De heer Spekman zegt juist dat de WIJ is bedoeld om die groep jongeren te bereiken. Waarin zit dat verschil van mening? Dat snap ik niet zo goed.

De heer **Biskop** (CDA): Ik kan dat nog een keer uitleggen, maar dat heeft te maken wat ik mevrouw Karabulut heb verteld over de groepen melders en niet-melders. De groep niet-melders is een zorg. De WIJ gaat niet over niet-melders. Dat zouden wij misschien wel willen, maar de niet-melders blijven buiten deze wet.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dat is precies wat GroenLinks heeft gezegd en wat iedereen hier de hele tijd heeft lopen zeggen, behalve de Partij van de Arbeid, die zegt dat de WIJ wel de niet-melders zal bereiken. Wij hebben allemaal gezegd dat dit niet zo is. U dient nu een motie in die ik heel sympathiek vind en van harte steun.

De heer **Biskop** (CDA): Dan moet u deze steunen en de vraag aan de heer Spekman aan de heer Spekman stellen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): De CDA-fractie zegt hiermee dat het wetsvoorstel waarmee de staatssecretaris in de Kamer zit, overbodig is. Hier draait het om. Het gaat om deze groep.

Mevrouw **Karabulut** (SP): De melders zijn al bekend en daar hebben wij de Wet werk en bijstand voor.

De **voorzitter**: Ik weet niet wat voor meldpunt ik voor u moet verzinnen.

De heer **Biskop** (CDA): Ter afronding wil ik nog een vraag aan de staatssecretaris stellen over het oordeel dat zij heeft gegeven over het amendement op stuk nr. 23. Volgens de CDA-fractie was zij daarmee toch wat onhelder. Meestal spreekt de regering uit: oordeel Kamer of ontraden. Nu hoorde ik de staatssecretaris iets zeggen als: ik kan mij voorstellen dat de Kamer er iets in ziet, maar ik wijs erop dat dit de prikkel wegneemt en dat er geen financiële onderbouwing in zit. Zo'n soort oordeel

heb ik niet eerder gehoord. Wellicht kan de staatssecretaris nog tot een gebruikelijke beoordeling van dit amendement komen.

□

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik dank de staatssecretaris voor de beantwoording van de vragen. Ik herhaal dat de ChristenUnie de achterliggende gedachte van dit wetsvoorstel volop deelt. Er is sprake van een garantie voor de jongeren dat er wordt geïnvesteerd in werk en in scholing. Ik heb in het debat al aangegeven dat ik wat zorgpunten had en die heb ik nog steeds een beetje. Daarom leg ik die vragen wederom voor aan de staatssecretaris. Ik heb gezegd dat er sprake moet zijn van enthousiasme bij de gemeenten om de wet heel goed uit te voeren. Ik heb gevraagd wat de staatssecretaris gaat doen om de gemeenten enthousiast te krijgen. Op die vraag hoor ik graag een antwoord.

Ik heb ook een ander zorgpunt genoemd in verband met de recessie en het feit dat de werkloosheid oploopt. In hoeverre is er straks genoeg werkaanbod voor de jongeren? Ik heb heel duidelijk gevraagd om een uitgebreid antwoord, want hier gaat het om de fundamenten van de wet.

Ik had ook mijn zorg uitgesproken over duurzame arbeid. Ik denk niet dat het goed is dat jongeren tien keer achter elkaar drie weekjes of twee dagen achter elkaar hier en daar werken. Op een gegeven moment worden ze gedemotiveerd. Dat willen we natuurlijk niet hebben. Daarom heb ik een motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het recht op een werkleeraanbod volgens de regering inhoudt dat jongeren van de gemeente ondersteuning krijgen bij duurzame arbeidsparticipatie;

constaterende dat aan het begrip "duurzame arbeidsparticipatie" geen nadere invulling wordt gegeven wat betreft de duur van de betrekking;

overwegende dat in andere socialezekerheidswetten, zoals de WIA, een termijn van zes maanden wordt gehanteerd voordat sprake is van duurzame arbeid;

van mening dat het onwenselijk is dat jongeren telkens op korte baantjes van een paar weken worden geplaatst, aangezien er dan geen sprake is van een substantiële stap naar de arbeidsmarkt;

verzoekt de regering, te bevorderen dat gemeenten bij het werkleeraanbod banen aan jongeren aanbieden, die in potentie een minimale duur hebben van zes maanden,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden

Ortega-Martijn

Ortega-Martijn, Spekman en Biskop. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.
Zij krijgt nr. 32 (31775).

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik heb ook een motie over de voorbereidingschool.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat naar schatting 68% van de jongeren in de bijstand geen startkwalificatie heeft;

overwegende dat het kabinetsbeleid erop gericht is zo veel mogelijk jongeren een startkwalificatie te laten behalen;

overwegende dat een leeraanbod voor vroegtijdig schoolverlaters, onder meer vanwege hun motivatie, minder effectief zal zijn;

constaterende dat er in het buitenland speciale scholen zijn om jongeren voor te bereiden op een terugkeer in het reguliere onderwijs;

van mening dat het halen van een startkwalificatie zo veel mogelijk gestimuleerd dient te worden;

verzoekt de regering, te onderzoeken of dergelijke voorbereidingscholen een meerwaarde hebben voor de jongeren die onder het werkleeraanbod vallen en dit mee te nemen in de kabinetsreactie op het WRR-rapport "Vertrouwen in de school",

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Ortega-Martijn, Biskop en Spekman. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.
Zij krijgt nr. 33 (31775).

De heer **Nicolaï** (VVD): Nu wordt het echt heel spannend. De heer Van der Vlies gaat nog nadenken, maar hij gaat dat nog doen in de rust van zijn fractie. Bij een coalitiefractie ben ik altijd bang dat er nog weer coalitieoverleg plaatsvindt na het debat dat we hier gevoerd hebben. Kan mevrouw Ortega-Martijn ons toch iets meer uit de spanning helpen of zij nog steeds zo hartstikke kritisch is of mag ik voordat we de beraadslagingen beëindigen, opnieuw een reactie van mevrouw Ortega-Martijn vragen of zij na de tweede termijn van de regering haar hartstikke kritische houding niet meer heeft?

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Mevrouw Ortega-Martijn vindt het altijd hartstikke leuk dat mensen in spanning blijven. Die spanning houd ik er even in. Ik heb sowieso aangegeven dat wij de achterliggende gedachte van de wetsvoorstel als fractie steunen. Ik heb ook aangegeven dat, als wij ervoor willen zorgen dat het wetsvoorstel op een succesvolle manier geïmplementeerd wordt, de uitvoerders er ook heel enthousiast over

moeten zijn. Ik heb ook aangegeven dat er sprake zal moeten zijn van een werkaanbod. Het moet niet zo zijn dat er sprake is van een wetsvoorstel dat bij wijze van spreken valse verwachtingen oplevert voor jongeren. Ik vind het wel heel goed dat er sprake is van een werkleerrecht. Dus in die zin moeten wij ervoor waken dat we het kind met het badwater weggooien.

De heer **Nicolaï** (VVD): Ik ben toch blij met dit antwoord. Volgens mij ben ik er eigenlijk toch wel uit. Volgens mij zegt mevrouw Ortega-Martijn hier niet voor te zijn als de uitvoerders niet voor zijn. We weten dat de uitvoerders hier niet voor zijn, want die zeggen dat dit niet gaat helpen. We houden elkaar dus in spanning, maar ik heb er wel heel veel vertrouwen in.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): De heer Nicolaï legt mij woorden in de mond die ik niet heb gezegd. Ik wil heel graag van de staatssecretaris horen wat zij eraan gaat doen om ervoor zorg te dragen dat de uitvoerders hier voortvarend mee aan de slag gaan.

De heer **Dibi** (GroenLinks): De uitvoerders waren luid en duidelijk. De Vereniging van Nederlandse Gemeenten, ook afzonderlijke gemeenten, Divosa, de organisatie van de leerplichtambtenaren, de FNV, FNV-Jong, ze voelen allemaal niets voor dit wetsvoorstel. Ik denk ook niet dat zij nog enthousiast te krijgen zijn, omdat zij heel goed inhoudelijk hebben gekeken naar het wetsvoorstel. Mevrouw Ortega is heel erg kritisch. Wat is volgens haar nodig om deze organisaties enthousiast te maken?

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Het is mij erom te doen dat zij met voortvarendheid aan de slag gaan en de essentie van de wet inzien. Er zijn immers jongeren die op deze wet zitten te wachten. Die kloppen aan bij de gemeenten en krijgen nul op rekest. Nu ligt er eindelijk een wet die gemeenten verplicht tot leerwerk-aanbod aan jongeren. Dat is winst.

De heer **Dibi** (GroenLinks): De jongeren hebben inderdaad behoefte aan werk. Alle betrokken organisaties, ook de uitvoerende instellingen, hebben een scala aan alternatieven gepresenteerd. Zij vragen aan het kabinet om die over te nemen, zodat het wetsvoorstel ingetrokken kan worden. Waarom kiest mevrouw Ortega toch voor het wetsvoorstel en niet voor alternatieven zoals een jongerenloket of betere samenwerking tussen de partners?

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Ik kies voor het wetsvoorstel omdat daarin eindelijk gesproken wordt van een recht in plaats van een plicht.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik begrijp dat mevrouw Ortega wil dat de staatssecretaris gaat praten met de uitvoerders, de gemeenten en de organisaties. Stel dat de staatssecretaris terugkomt met het bericht dat die nog steeds niet enthousiast zijn over het wetsvoorstel en dat zij het op een andere manier willen oplossen. Welke conclusie trekt mevrouw Ortega dan?

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Dat is weer koffiedik kijken. Mij gaat het erom dat de gemeenten hiermee voortvarend aan de slag gaan, linksom of rechtsom. Ik heb er geen zin in om er na een tijd achter

Ortega-Martijn

te komen dat de gemeenten niet doen wat het wetsvoorstel beoogt. Vandaar dat ik de staatssecretaris vraag om haar best te doen om de gemeenten helemaal bij het proces te betrekken.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik begrijp mevrouw Ortega goed. Ik deel met haar het doel van het wetsvoorstel en het belang dat jongeren leerwerktrajecten aangeboden krijgen. Ik deel ook de mening van mevrouw Ortega dat de staatssecretaris met de gemeenten moet praten om de zaak te regelen. Als het op een andere manier moet, niet via het wetsvoorstel, dan moet dat maar. Ik ben, met mevrouw Ortega, benieuwd waarmee de staatssecretaris over een week terugkomt naar de Kamer. Ik neem immers aan dat wij de stemmingen met een week uitstellen.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Dat heb ik helemaal niet gezegd. Ik heb niet gezegd dat de gemeenten maar met iets anders moeten komen en dat de staatssecretaris moet beslissen om het wetsvoorstel in de prullenbak te gooien. Ik wil heel graag dat zij de gemeenten meekrijgt in het proces. Op dit moment staan veel jongeren aan de zijlijn. Ik wil graag dat die aan de slag komen.

De **voorzitter**: Ik geef de staatssecretaris vijf minuten de tijd om haar stukken te ordenen voor de beantwoording.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

De **voorzitter**: Ik zie nog niet alle woordvoerders, maar ik denk dat we maar gewoon moeten beginnen. Ik vrees dat enkele woordvoerders op het terras nog op een negatieve wijze met hun gezondheid bezig zijn. De heer Van der Vlies stelt vast dat de belangrijkste fracties aanwezig zijn, maar ik vind het erg slordig dat niet alle woordvoerders er zijn.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Zal ik dan maar beginnen met een antwoord aan de woordvoerders die wel aanwezig zijn?

De **voorzitter**: Dat is goed. Het woord is aan de staatssecretaris.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Voorzitter. Eén ding bindt ons allen: de 27-minner moet in alle opzichten meedoen. De heer Nicolai stelde vast dat het kabinet goede bedoelingen heeft, maar dat de oplossing van de regering niet de zijne is. De regering wil er natuurlijk voor zorgen dat haar oplossing wel degelijk werkt. Hoe langer ik erover nadenk, hoe meer ik inzie dat dit wetsvoorstel bestaansrecht heeft. En meer dan dat! Ik ben natuurlijk ook erg tegen overbodige wetgeving en vóór transparante wetgeving. Misschien dat ik dat in mijn eerste termijn onvoldoende duidelijk heb gemaakt. Ik heb getuigd van een drieslag en daarbij de focus bij jongeren gelegd. Jongeren moeten weten dat zij met deze wet in de hand kunnen zeggen: dierbare gemeentebestuurders, wij willen nu echt aan het werk! En als dat niet lukt, willen wij graag een vervolgopleiding om ons beter toe te rusten voor de periode na de crisis. Dat vind ik essentieel en er zit ook een enorme urgentie bij. Dat moeten wij de

jongeren echt gunnen! Het is aan gemeenten – mevrouw Ortega maakte hier enkele behartigenswaardige opmerkingen over – om veel voortvarender dan tot nu toe aan de slag te gaan met de jongeren. De heer Van der Vlies wees er terecht op dat gemeenten niet met ballast mogen worden opgezadeld. Ik vind dit wetsvoorstel een helder instrument om aan de slag te kunnen gaan. Als je dit gaat afbakenen binnen de WWB krijg je twee trajecten binnen die wet. Vaak is het beter om twee aparte wetten te maken zodat gemeenten en doelgroep weten waar men voor anker kan gaan. Essentieel is dat gemeenten hun stiel goed beheersen. En dat kunnen ze ook, want de WWB wordt goed uitgevoerd. De WIJ is analoog aan de WWB ontworpen. Veel nieuws hoeven de gemeenten dus niet te leren. Wat ze wél moeten leren, is dat ze met veel meer enthousiasme aan de slag dienen te gaan als het om jongeren gaat. Dus het levert geen schade op. Dit waren de drie vragen die de heer Van der Vlies heeft gesteld. De belasting voor het lokaal bestuur is niet dusdanig dat wij daarom deze wet niet zouden moeten aannemen.

Naar aanleiding van de vraag over de niet-melders merk ik op dat het juist nu zaak is dat gemeenten zich veel meer – en meer dan tot nu toe – focussen op deze groep. Gelukkig zijn er steeds meer best practices van gemeenten die actief op zoek gaan naar deze jonge mensen, ook door bestandskoppelingen. Dit laatste is eigenlijk nog heel pril, maar dit gebeurt meer en meer, ook vanuit de werkpleinen. De werkpleinen zijn vanaf 1 januari goed ingebed. Ik merk bij werkbezoeken dat de jongerenloketten steeds meer tot wasdom komen. Achter die jongerenloketten gaat men heel actief op zoek naar degenen die rondzwerven door onze samenleving, als ik mij zo mag uitdrukken. Ook die jongeren horen erbij.

Verder merk ik nogmaals op dat wij de jongeren die niet kunnen werken, onder onze hoede moeten houden.

Nu ik begonnen ben met het antwoord op vragen van de heer Van der Vlies omdat de andere leden binnendruppelden, lijkt het mij handig om zijn hele inbreng ter hand te nemen. Hij vroeg naar de discrepantie tussen vraag en aanbod. Ook mevrouw Ortega en de heer Biskop hebben daarnaar gevraagd. Wij moeten jongeren een aanbod doen dat ertoe doet, ook tijdens de economische crisis. Als het enigszins kan, moet dat betaald werk zijn. Dit heeft natuurlijk ook alles te maken met duurzaamheid. Als dit voor een jongere niet past, dient het anderszins te komen uit de mand van betaald werk, vrijwilligerswerk, opleiding, stageplaatsen en leerwerkplekken. De gemeente heeft nogal iets om uit te kiezen en ik vind dat ruim voldoende om de jongeren ter wille te kunnen zijn.

Ik constateer dat mevrouw Karabulut de WIJ niet bepaald een warm hart toedraagt. Zij vindt het erg dat er nu als het ware een vangnet wordt weggehaald voor de 27-minners. Dat ben ik zeer met haar oneens. Dat vangnet blijft bestaan – ik heb dat ook nog eens gezegd in antwoord op een opmerking van de heer Van der Vlies – maar werk en opleiding komen nog veel meer voorop te staan dan nu. Dat is de essentie van deze wet.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik heb goed geluisterd naar de staatssecretaris. Zij zegt dat heel veel jongeren wel willen. Zij wil dat gemeenten zorgen voor banen en opleidingen. Dat kan ik volgen, maar dan moet zij toch de gemeenten aanpakken en niet de jongeren? Zij

Klijnsma

ontzegt hun wel degelijk een grondrecht, namelijk het recht op dat laatste sociale vangnet.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik vrees dat mevrouw Karabulut toch niet helemaal de filosofie van de wet begrijpt. De gemeenten worden nu door elkaar geschud en beetgepakt om het recht van die jongeren gestand te doen. De gemeenten worden door deze wet op hun vestje gespuwd in de zin van: actie. Jongeren kunnen daar rechten aan ontlenuen. Dat is de gedachte achter deze wet.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Waar kunnen wij de staatssecretaris dan op afrekenen? Op hoeveel banen of opleidingen?

De **voorzitter**: Die vraag heeft u letterlijk al eerder gesteld.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik stel de vraag nogmaals, omdat ik er geen antwoord op krijg. De staatssecretaris zegt dat zij wil dat gemeenten banen en opleidingen aanbieden. Dan is mijn terechte vraag: hoeveel banen en opleidingen en waar kunnen wij de staatssecretaris over twee jaar op afrekenen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Exacte cijfers zijn in de context van de economische crisis lastig tot op de laatste baan te geven. Ik heb de Kamer echter goed verstaan. Straks kom ik bij de moties en amendementen, waarin terecht wordt gevraagd om te evalueren. Bij die evaluatie moeten wij goed inzicht geven in dat hiaatpercentage. Ik ga ervan uit dat dit substantieel benedenwaarts zal zijn bijgesteld. Veel verder kan ik op dit moment natuurlijk niet gaan bij het invullen van die specifieke cijfers.

De heer Dibi is ook in tweede termijn ingegaan op de toegevoegde waarde van het wetsvoorstel. Daarover heb ik volgens mij nu voldoende gezegd. Hij constateert dat het een soort paradepaard van de coalitie is. Eigenlijk vind ik dat wel een geuzennaam. Het is natuurlijk ook een paradepaard. Wij willen graag dat de jongeren nog meer aan de slag komen dan tot nu toe. Als de heer Dibi ons dit toedicht, dan ben ik daar nog blij mee ook. Ik kan er niks aan doen. Op zijn moties kom ik zo terug.

De heer Nicolai heeft nog eens onderstreept dat iedereen het goede traject essentieel vindt. Helaas – zeg ik van mijn kant – kan hij het wetsvoorstel niet ondersteunen, omdat hij het geen goed instrument vindt. Daar neem ik kennis van, hoewel ik het betreurt; dat mag helder zijn.

De heer Spekman vraagt: hoe zit het precies met het amendement over de 21- en 22-jarigen? Ik heb net van de heer Biskop geleerd hoe je dat netjes, naar de letter van de mores van de Tweede Kamer, dient te doen. Daarom zeg ik nu het volgende: dit amendement van de heer Spekman ontraadt het kabinet op de dekking. Verder zeg ik er niets van.

Ik kom bij de evaluatie van de wet. De heer Spekman zegt graag na twee jaar te willen evalueren op de drie genoemde onderdelen. Ik neem daar kennis van. Het is een zaak van nader met elkaar verkennen van wat de regering tot nu toe precies onder een evaluatie verstaat. Als ik goed ben bijgepraat, gaat het daarbij om een nogal intensieve aangelegenheid. Daarbij heb je een aantal jaren nodig om die ordentelijk uit te voeren en helder over het voetlicht te brengen, zodat je er echt iets

aan hebt. Ik sta ervoor open om te bezien hoe wij na twee jaar inzicht kunnen bieden in hoe het gaat met de WIJ, zonder daar de term "evaluatie" aan te verbinden. Dat blijkt namelijk een heel heftige te zijn. Ik wil daarover graag verder met de indieners beraadslagen.

De heer **Spekman** (PvdA): Evaluaties zijn er toch in meerdere soorten en maten; die heb ik hier in de Kamer langs zien komen. De evaluatie die wij als indieners vragen – dat heb ik kortgesloten – gaat over de punten die staan beschreven. Wij willen kunnen beoordelen of de wet op die punten werkt, niet meer en niet minder.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dan moet ik, volgens de heer Biskop, nu weer heel helder zeggen wat ik vind van het amendement. Ik kan mij heel goed voorstellen dat de Kamer wil weten hoe de wet uitwerkt, maar ik moet mij erover beraden of je dat na twee jaar helder en inzichtelijk kunt maken. Ik kan de Kamer een verslag overleggen waar wij "evaluatie" boven zetten, maar als dat geen evaluatie naar de manier van werken hier is, schieten het niet op. Dat is dus lastig. Het lijkt mij slim om het amendement nu te ontraden, want dan is helder hoe ik erin zit. De Kamer kan vervolgens bekijken wat zij ermee doet.

De heer **Spekman** (PvdA): Ik vind dit toch bijzonder. Er is veel kritiek in de Kamer en uit het veld. Met veel daarvan ben ik het overigens zelf niet eens. In dat licht vind ik wel dat wij, als voorstanders, streng moeten zijn voor onszelf: werkt de wet op de punten die wij belangrijk vinden, waarom wij in de wet geloven? Dat legt een verplichting op ons en dan is het toch niet te veel gevraagd om te evalueren of een en ander leidt tot een afname van het aantal jongeren tot 27 jaar met een uitkering? Dat is immers de doelstelling van de wet? Is er inderdaad een toename van het aantal jongeren dat werkt of op school zit, wat een doelstelling is van de wet? Dat moeten wij toch binnen twee jaar kunnen beoordelen?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat klopt. Ik ontraad de aanneming omdat ik het netjes wil doen, in de zin van evalueren zoals men hier blijkbaar gewend is.

De **voorzitter**: U kunt in zo'n geval ook het oordeel aan de Kamer overlaten.

Staatssecretaris **Klijnsma**: O ja? Wat heerlijk! In dat geval laat ik het oordeel aan de Kamer. Ik snap natuurlijk heel goed dat de Kamer het belangrijk vindt om bij deze wet de vinger aan de pols te houden en dat vind ik zelf overigens ook belangrijk. Het fenomeen evaluatie is in allerlei gradaties mogelijk. Als het op die manier kan, dan graag. Dan laat ik het oordeel over aan de Kamer.

De heer Biskop vroeg naar het product van de minister voor Jeugd en Gezin dat hij heeft aangekondigd in het kader van de samenhangende aanpak van de jeugdwerkloosheid. Dat "product" is een schematisch overzicht van kabinetsmaatregelen, zo is mij gemeld, gericht op de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. In dat overzicht zal ook de verbinding met de zorg worden gemaakt, zodat duidelijk wordt welke maatregelen gericht zijn op jongeren die extra zorg nodig hebben. Door dit overzicht wordt helder welke kabinetsmaatregelen er zijn en voor welke doelgroep jongeren en

Klijnsma

hoe de maatregelen met elkaar samenhangen. Het overzicht wordt digitaal beschikbaar gesteld aan professionals en beleidsmakers die met de kabinetsmaatregelen te maken hebben. Daarbij valt te denken aan professionals bij gemeenten, UWV en onderwijsinstellingen. Ik noem maatregelen gericht op voortijdige schooluitval, passend onderwijs en de Wajong. In de zomer, in augustus of september, komt het overzicht beschikbaar.

Het is aan de gemeenten hoe men de cliëntenraden precies inricht. Ik zou mij heel goed kunnen voorstellen dat gemeenten de jongeren daarvan deel laten uitmaken.

Mevrouw Ortega legde nogmaals de klemtoon bij duurzame arbeid en zij heeft daarover een motie ingediend. Zij roept mij ertoe op om de gemeenten nogmaals te enthousiasmeren om de WIJ ferm ter hand te nemen. Dat zal ik zeker doen en ik merk overigens ook al in mijn contacten met gemeenten dat men meer en meer de urgentie van de aanpak van de jeugdwerkloosheid ziet en deze wet daarvoor wil hanteren.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): De staatssecretaris "gaat het zeker doen". Maar ik wil zo graag weten hoe zij het gaat doen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Hoe ik de gemeenten ga enthousiasmeren? Welnu, ik kan dat op vele wijzen doen. Sterker nog, ik doe dat al op velerlei wijze. Wij hebben natuurlijk heel vaak interactie, zowel met clusters van gemeenten, de grote vier, de G32, de VNG, als met gemeenten één op één. Ik kom natuurlijk heel regelmatig wethouders tegen in allerlei gemeenten. Ik laat mij dan altijd bijpraten, in de trant van: hoe gaat het hier met de jeugdwerkloosheid, wat doen jullie hier voor jongeren? Ik moet u eerlijk zeggen dat ik het hiaatpercentage wel een beetje herken, want ik was nog niet zo lang geleden, ik denk een week of vier, bij een wethoudersdag, georganiseerd door SZW. Er waren tientallen wethouders. Er waren van die kastjes waar je op kunt drukken. Toen de vraag werd gesteld: wat doet u nu al aan jeugdbeleid binnen uw sociaalzakenbeleid? was er een heel groot percentage dat oprecht en heel eerlijk antwoordde: eigenlijk nog niets. Daar werd ik diep droevig van. Dat gaf mij extra motivatie om hier te gaan staan zoals ik hier sta, maar ook om de gemeenten nog eens zeer stevig toe te spreken. Maar dat niet alleen; wij hebben natuurlijk ook onze verzamelbrief. Ook daarin heb ik weer aandacht gevraagd bij de gemeenten voor de WIJ. Mocht de Kamer de WIJ aannemen, dan sta ik te popelen om die over het voetlicht te brengen bij de gemeenten, met alles erop en eraan qua amendementen en moties, zodat de gemeenten ook weten hoe zij het instrument kunnen benutten. Wat mij betreft gaan zij dat zeer voortvarend doen, want ik heb u al gemeld dat ik in mei samen met mijn collega's hier met het Plan van Aanpak Jeugdwerkloosheid wil komen. Dan zou het heel plezierig zijn als wij in de opmaat naar de WIJ, als die per 1 juli zou kunnen ingaan, deze al zouden kunnen opnemen als instrument in het plan van aanpak.

De heer **Nicolaï** (VVD): De staatssecretaris zegt: "mocht de Kamer dit wetsvoorstel aannemen, enzovoorts". Het aardige is natuurlijk dat mevrouw Ortega-Martijn juist zo duidelijk heeft gezegd dat zij om hiervoor te zijn een duidelijk beeld wil hebben over het enthousiasme van die uitvoerende instanties. Eigenlijk – ik kijk nu evenzeer

naar mijn collega van de ChristenUnie – heeft de staatssecretaris het antwoord op die vraag niet gegeven. Zij heeft niet gezegd hoe zij, voordat wij over die wet aan stemmen, ons zal informeren over het enthousiasme van de gemeenten. Ik denk dat wij er goed aan zouden doen – ik kijk natuurlijk ook naar mevrouw Ortega-Martijn – om de staatssecretaris te vragen of zij dat overleg kan voeren en ons daarover kan rapporteren voordat wij over dit wetsvoorstel gaan stemmen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik heb natuurlijk de afgelopen weken menigmaal met de gemeenten overlegd, in allerlei constellaties. In eerste aanvang – dat wil ik helemaal niet verhelen – was de gemiddelde gemeente niet onmiddellijk dolenthousiast. Successievelijk merk ik dat gemeenten meer en meer het instrument als zodanig voor zich zien en dat ook willen gaan benutten omdat zij ook meer en meer de urgentie van de aanpak van de jeugdwerkloosheid onderkennen. Dan is het helemaal niet zo gek – dat heb ik ook in antwoord op een vraag van de heer Van der Vlies nog eens onderstreept – als je daar een apart instrumentarium voor krijgt aangereikt dat je ook kunt benutten. Ik merk dat gemeenten nu meer en meer tegen mij zeggen – het word anders kip en ei – dat als deze wet van kracht wordt, zij hem ook gaan hanteren om de zaak te kenteren.

De heer **Nicolaï** (VVD): Mijn punt is een ander. Mevrouw Ortega-Martijn en ook andere woordvoerders hebben gezegd dat zij onvoldoende vertrouwen hebben in de uitvoering van de wet omdat de gemeenten dat zelf niet hebben. Als mevrouw Ortega-Martijn nu oproept, wat zij deed, om daar een duidelijker signaal over af te geven, lijkt het mij goed dat de staatssecretaris overleg voert en daar de Kamer over informeert. Als dat niet wordt toegezegd, kunnen wij natuurlijk dat altijd nog in een derde termijn bij motie vragen. Dat lijkt mij allemaal wat ingewikkelder dan als de staatssecretaris dat gewoon toezegt.

De **voorzitter**: Ik zie mevrouw Ortega naar voren komen. Misschien kan zij toelichten wat zij precies bedoelde.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): De heer Nicolaï zegt voor mij wat ik bedoel. Waar het mij om gaat, is dat ik heel duidelijk wil weten wat de staatssecretaris er allemaal aan gaat doen. Zij heeft in elk geval aangegeven dat zij haar best gaat doen om dit heel voortvarend aan te pakken. Ik heb echter nog één vraag, namelijk wat er gebeurt als gemeenten toch niet willen meewerken.

De **voorzitter**: Ik geef eerst het woord aan de staatssecretaris om, met verlof van de heer Nicolaï, de vraag van mevrouw Ortega met voorrang te beantwoorden.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Als gemeenten niet zouden willen meewerken aan de uitvoering van de WIJ, werkt het net als bij de WWB. Dan kunnen wij, als regering, daar met het instrumentarium van de WWB mee aan de slag. Ik heb echter nog geen geluid gehoord van een gemeente die op voorhand zegt de wet naast zich neer te leggen als deze wordt aangenomen.

De heer **Nicolaï** (VVD): Ik ben nu een beetje in verwarring. Ik had gehoord in de tweede termijn van mevrouw

Klijnsma

Ortega-Martijn dat zij een duidelijker signaal wil over het enthousiasme van de gemeenten of het gebrek daaraan voordat zij een positief oordeel kan geven over de wet. Verschillende fracties willen dat signaal in elk geval graag hebben. Ik heb nu wel genoeg in de geest van mevrouw Ortega-Martijn proberen te praten en dat moet ik vooral niet doen. Ik doe in elk geval het verzoek aan de staatssecretaris om dat overleg te voeren en de Kamer daarover te berichten voordat zij hierover gaat stemmen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Ik begrijp de verwarring van de heer Nicolaï, want ook ik heb de fractie van de ChristenUnie hartstikke kritisch horen spreken over het wetsvoorstel. Er werd gevraagd naar het draagvlak bij de gemeenten. Ik wil het verzoek van de heer Nicolaï aan de staatssecretaris ondersteunen om ons te informeren over haar gesprek met de gemeenten voordat de Kamer gaat stemmen over het wetsvoorstel.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Ik sluit mij bij dit verzoek aan.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik kan mij dat vanuit de oppositie levendig voorstellen. De woordvoerders zullen begrijpen dat ik het ook heel plezierig zou vinden als op redelijk korte termijn over het wetsvoorstel zou kunnen worden gestemd. Maar het gaat erom dat de wet zo snel mogelijk kan worden ingevoerd. Mijn overleg met de gemeenten is tot nu toe op zichzelf constructief geweest, maar gemeenten willen natuurlijk wel weten wat de Kamer uiteindelijk besluit. Dat vind ik ook heel logisch. Ik kom zelf ook uit het gemeentebestuur, en ik wachtte altijd in stille devotie af wat de besluitvorming in de Kamer zou opleveren, zodat ik wist met welk instrument ik aan de slag zou kunnen gaan.

De **voorzitter**: Op dit punt was u al geweest.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat bedoel ik met het kip-ei-gevoelen.

Mevrouw **Ortega-Martijn** (ChristenUnie): Wat de ChristenUnie betreft, hoeft de staatssecretaris op dit moment geen overleg te plegen waarover zij de Kamer zou moeten informeren. De stemming over het wetsvoorstel hoeft wat ons betreft niet te worden uitgesteld. Ik wilde van de staatssecretaris duidelijk horen wat zij eraan zou doen. Ik ben er nu in ieder geval van overtuigd dat zij haar best gaat doen om er zorg voor te dragen dat de gemeentes voortvarend aan de slag gaan, en daar ging het mij om.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dit behoeft verder geen krans. Voorzitter. Voordat ik aan de moties toekom, zeg ik iets over het amendement van mevrouw Karabulut. Een reactie daarop ben ik haar nog schuldig. Ik heb in eerste termijn gezegd dat ik dit amendement ontraad, met dien verstande dat het moet kunnen dat mensen binnen de context van vrijwilligerswerk een vergoeding krijgen. Deze reactie had ik mevrouw Karabulut nog toegezegd.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Begrijp ik het goed dat de staatssecretaris het oordeel over dit amendement overlaat aan de Kamer en er positief tegenover staat?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Nee, mevrouw Karabulut moet mij nu goed verstaan. Ik ontraad dit amendement op stuk nr. 19 en ik laat het oordeel niet over aan de Kamer.

Mevrouw **Karabulut** (SP): Dan kan ik niet anders dan concluderen dat de vrijwilligersvergoeding en de premies die jongeren krijgen voor arbeidsbemiddeling, gewoon van hun inkomen worden afgetrokken. Dat moet u toch niet willen? Dit kunnen wij gewoon regelen. Die jongeren verdienen dat toch ook?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Het is aan gemeenten zelf om daarover goede afspraken te maken met die jongeren. Dat hoeven wij niet in de wet te verankeren. Het gaat om de bijdrage rond vrijwilligerswerk.

De motie op stuk nr. 25 van mevrouw Karabulut en de heer Dibi gaat over het intrekken van het wetsvoorstel. Zoals men zal begrijpen, ontraad ik die.

De tweede motie van mevrouw Karabulut, op stuk nr. 26, gaat over het aanwijzen van een begeleider. Het is aan gemeenten om met het oog op de participatie eigen initiatieven te ontwikkelen om deze groep te bereiken en te ondersteunen. Hierbij kunnen gemeenten natuurlijk gebruikmaken van de ervaring die is opgedaan met de jongerenloketten, waarbij begeleiders aan de orde zijn. Maatwerk staat echter altijd centraal. Ik ontraad deze motie daarom.

In de motie op stuk nr. 27 van de heer Dibi wordt de regering verzocht om het regulier onderwijs op te nemen als participatie-instrument. Het regulier onderwijs is op aarde, om het zo maar te zeggen, ter voorbereiding op de arbeidsmarkt. Het is dus als het ware een voorliggende voorziening in de context van de WIJ. Door het behalen van een startkwalificatie zijn de kansen op werk natuurlijk beter. Het is dus altijd fijn als je dat eerst doet. Als regulier onderwijs wordt gevolgd, is studiefinanciering de geëigende inkomensbron en is de inkomensvoorziening van de WIJ niet nodig. Ik ontraad deze motie dus, omdat regulier onderwijs altijd in de context van studiefinanciering wordt aangeboden.

De motie op stuk nr. 28 van de heer Dibi gaat over een streefcijfer dat wij zouden moeten koppelen aan voldoende scholingsplaatsen. Deze motie is overbodig, omdat de beschikbaarheid van scholings- en stageplaatsen onderdeel wordt van het plan van aanpak Jeugdwerkloosheid, waarmee collega Van Bijsterveldt en ik in mei komen. Dan zien de leden ook hoe wij verder met de scholingsplaatsen omgaan.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Dan zegt u volgens mij dat u de motie overneemt of deze als een ondersteuning van kabinetsbeleid ziet als u er zelf al mee komt. Begrijp ik het goed dat u zelf al met concrete en afrekenbare doelstellingen op dit punt komt?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Wij komen in ieder geval met inzichten in de beschikbaarheid van scholings- en stageplaatsen.

De heer **Dibi** (GroenLinks): De vraag is of u ervoor zorgt dat er voldoende plaatsen beschikbaar zijn voor jongeren die in het onderwijs zullen belanden.

Klijnsma

Staatssecretaris **Klijnsma**: De vraag wat precies voldoende is, is een punt van discussie met mijn collega van Onderwijs. Wij moeten dat natuurlijk ook bezien in de context van het Plan van Aanpak Jeugdwerkloosheid.

De heer **Dibi** (GroenLinks): Voorzitter. Tot slot. Voldoende betekent dat elke jongere die aanklopt bij de gemeente – dat is het uitgangspunt van dit wetsvoorstel – ook gewoon een scholingsplek krijgt en dat de overheid daarvoor instaat. Dat versta ik onder “voldoende”. Ik ga ervan uit dat de staatssecretaris het regelt, maar het is goed om de motie gewoon in stemming te brengen.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik meld u dat wij de motie overbodig vinden, omdat wij in mei met dergelijke cijfers komen.

De motie-Spekman c.s. op stuk nr. 29 gaat over de diagnosestelling. Als ik haar zo mag interpreteren dat de indieners mij verzoeken om te stimuleren dat verbeteringen in de diagnosestelling tot stand komen door bijvoorbeeld handreikingen, voorlichtingen en verspreiding van best practices, dan heb ik tegen deze motie geen bezwaar en wil ik daarover graag in gesprek gaan met gemeenten.

De **voorzitter**: Daarmee laat u dus het oordeel over aan de Kamer?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ja.

De motie-Biskop c.s. op stuk nr. 30 verzoekt de regering om samen met gemeenten, roc's en werkgevers het werkleeraanbod te organiseren en daarover de Kamer per kwartaal te rapporteren. De gemeenten moeten dit organiseren – ik kijk even naar de drie indieners van de motie – en de motie is dus in strijd met het uitgangspunt dat wij bij gemeenten zo veel mogelijk aan derapportage willen doen. Kwartaalrapportages leveren dus gemeenten, werkgevers en roc's dus veel administratieve lasten op. Het werkleeraanbod heeft meer tijd dan een kwartaal nodig om effect te kunnen meten. Kortom, ik ontraad deze motie.

De motie-Biskop c.s. op stuk nr. 31 gaat over de groep niet-melders en over convenanten. Wij hoeven echter geen convenanten af te sluiten voor iets waarvoor de gemeenten al verantwoordelijk zijn. Zij moeten nu juist die participatie hoog in het vaandel hebben staan. De convenanten leveren weer een hoop interactie en een hoop administratie op. Wij moeten goede voorbeelden ook zonder convenanten verspreiden. Daarom is deze motie niet handig en ontraad ik aanvaarding ervan.

De motie-Ortega-Martijn c.s. op stuk nr. 32 verzoekt de regering te bevorderen dat gemeenten bij het werkleeraanbod banen aan jongeren bieden, die in potentie een minimale duur hebben van zes maanden. Daarover heb ik al het een en ander gezegd. Het is heel belangrijk dat jongeren duurzaamheid wordt geboden, maar het is niet per definitie zo dat als een gemeente een jongere in eerste instantie een baan voor vier of vijf maanden aanbiedt en hem of haar daarna verder doorgeleid naar een andere baan, dit niet betekent dat die gemeente het begrip duurzaamheid niet hoog in het vaandel zou hebben staan. Wij kunnen het niet zo specifiek op die duur van zes maanden enten. De motie is overbodig en dus ontraad ik haar.

Voorzitter. Volgens mij heb ik dan nog één motie gemist.

De **voorzitter**: U hebt de motie-Ortega-Martijn c.s. op stuk nr. 33 nog niet behandeld. Deze motie begint met “... 68% van de jongeren ...” en eindigt met “... het WRR-rapport Vertrouwen in de school”.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Deze motie is overbodig, want de voorbereidingscholen zoals bedoeld, worden al vormgegeven in onder andere de AKA-trajecten. Dat is mbo-niveau 1. Daarnaast bekijkt het kabinet in reactie op het WRR-rapport of er nog verder gestimuleerd kan of moet worden, bijvoorbeeld via de zogenaamde pluscholen.

Ik heb hiermee alle moties becommentarieerd.

De **voorzitter**: Mevrouw Ortega krijgt nog uw oordeel over haar gewijzigde amendement op stuk nr. 24, eerder nr. 21. Het amendement wordt aan u uitgereikt. Wilt u nog tijd voor overleg?

Staatssecretaris **Klijnsma**: Dat lijkt mij handig.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Duidt u het mij niet euvel dat ik dit gewijzigde amendement even over het hoofd zag. Ik kan ermee instemmen.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik dank de staatssecretaris voor haar antwoorden. Mij wordt nog ingefluisterd dat de staatssecretaris het amendement op stuk nr. 24 heeft overgenomen. Ik dacht dat zij het oordeel aan de Kamer overliet.

Staatssecretaris **Klijnsma**: Ik kan ermee instemmen. Neem ik het dan over?

De **voorzitter**: U kunt het overnemen. De indiener moet dan aangeven dat zij daarmee akkoord gaat.

Staatssecretaris **Klijnsma**: U hebt een geheel andere terminologie dan in gemeenteraden. Duidt u het mij niet euvel!

De **voorzitter**: Een apart vak!

Staatssecretaris **Klijnsma**: Oké, ik neem het over.

De **voorzitter**: Ik zie dat de leden daarmee instemmen, dus daarmee is dit netjes geregeld. Het amendement maakt onderdeel uit van het wetsvoorstel.

Over het wetsvoorstel, de amendementen en de moties wordt volgende week dinsdag gestemd.

Sluiting 22.27 uur